

Pla municipal de família
2013-2016

Seguiment i avaluació del

PLA MUNICIPAL DE FAMÍLIA 2013-2016

Informe de seguiment 2016 i de

Balanc 2013-2016

Drets Socials

Departament de Planificació i Processos

Maig 2017

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ.....	2
2. EL PLA MUNICIPAL DE FAMÍLIA 2013-2016.....	3
3.1. Objectiu (què pretén)	
3.2. Abast i orientació	
3.3. Principis rectors	
3.4. Eixos centrals del Pla	
3.5. Sistema de seguiment i avaluació	
3. LES FAMÍLIES A BARCELONA	11
4. ESTAT D'EXECUCIÓ DEL PLA EL 2016	17
4.1. <u>LÍNIA ESTRATÈGICA 1</u> : <i>Visibilitat i participació de les famílies a la ciutat:</i>	17
4.2. <u>LÍNIA ESTRATÈGICA 2</u> . <i>Cicle vital i transicions familiars:</i>	31
4.3. <u>LÍNIA ESTRATÈGICA 3</u> . <i>Desenvolupament d'una parentalitat positiva:</i>	54
4.4. <u>LÍNIA ESTRATÈGICA 4</u> . <i>Condicions de vida de les famílies:</i>	69
5. REPTES I PROPOSTES DE FUTUR.....	98
ANNEXOS	107

1.

INTRODUCCIÓ

Transcorregut el tercer i últim any de desplegament del Pla de Família 2013-2016, aprovat el mes de desembre de 2013 pel Plenari municipal, es **presenta l'informe de Balanç 2013-2016**, corresponent al seguiment de l'any 2016 i amb una **anàlisi de les dades dels tres últims anys en clau evolutiva**.

Aquest és el tercer i últim informe dels previstos, tal i com s'estableix en el **sistema de seguiment i avaluació del Pla**, que planteja un **seguiment anual** del grau de desplegament o execució de les actuacions i objectius plantejats en les seves 4 línies estratègiques.

El present informe vol exposar especialment **l'estat de la qüestió a l'any 2016** dels diferents objectius i accions que contempla el Pla, estructurats per cada una de les 4 línies estratègiques de què es compona i presentar com el **compliment dels diferents objectius i accions han evolucionat durant els anys d'implementació del Pla i en clau de balanç**.

Així, **per cada objectiu** es detallen les **accions** contemplades al Pla i que s'estan executant actualment a la ciutat tot fent-ne una **anàlisi quantitativa i qualitativa** a partir dels indicadors significatius o accions emblemàtiques designades per al seguiment d'aquell objectiu. Cal assenyalar en aquest punt que, tal i com s'apunta en l'apartat que descriu el sistema i avaluació del Pla, aquest informe recull aquells serveis, accions o recursos més **significatius o emblemàtics** de cada objectiu i no la totalitat d'accions del Pla. La finalitat és tenir una visió global del conjunt del Pla.

L'anàlisi de cada objectiu, s'acompanya, a més, dels **indicadors d'entorn o context** que ajuden a fer una anàlisi valorativa de l'estat global del mateix.

Així mateix, al final de **cada línia estratègica**, es fa una **síntesi valorativa de les principals idees clau** dels resultats.

Finalment, s'inclou un apartat de **reptes de futur i propostes**, que va més enllà dels resultats del Pla, i són producte de l'anàlisi, reflexió i contrast realitzat amb el Grup motor, els operadors del pla i diferents professionals. Aquestes valoracions, tendències i propostes són la clau de volta per **assegurar l'acció estratègica municipal i les programacions en clau de grup familiar**.

2.

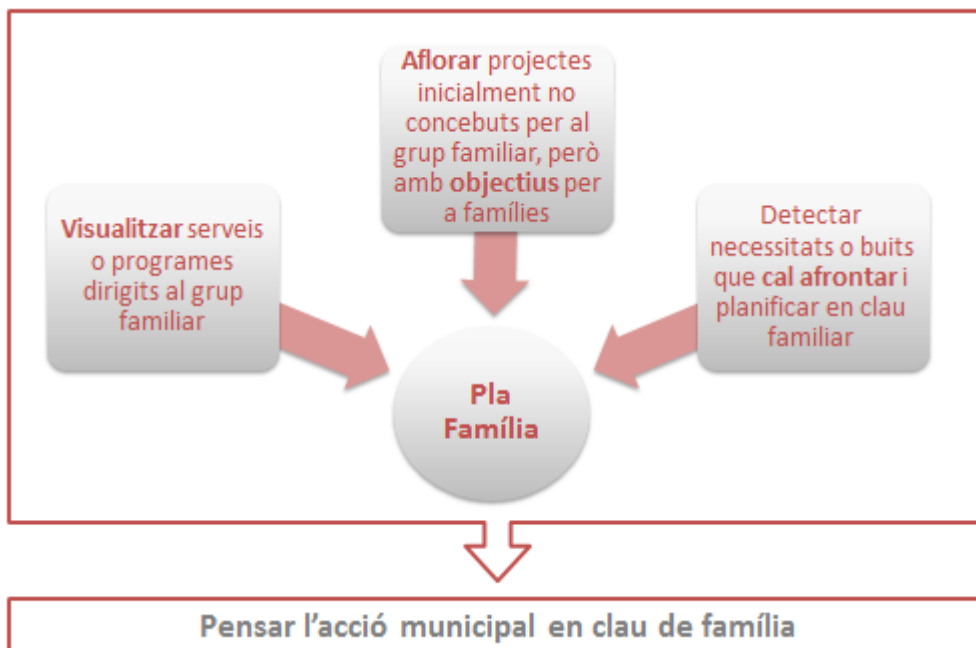
EL PLA MUNICIPAL DE FAMÍLIA 2013-2016

- a. Objectiu
- b. Abast i orientació
- c. Principis rectors
- d. Eixos centrals del Pla
- e. Procés d'elaboració, seguiment i avaluació

a. OBJECTIU

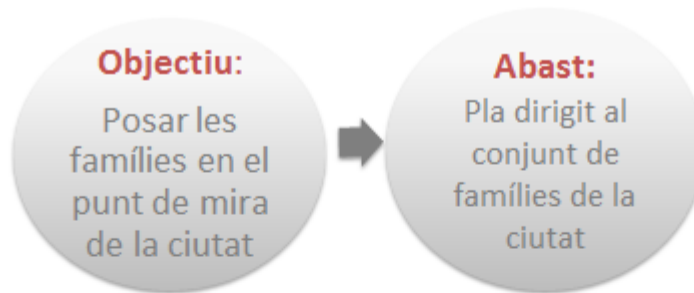
El Pla Municipal de Família 2013-2016 té per objectiu **posar les famílies en el punt de mira** de la ciutat. Fins el moment, les polítiques de la ciutat tenien en compte el ciutadà, una comunitat o un col·lectiu concret. Amb aquest Pla es volen posar de rellevància els serveis, programes i accions adreçats a la família com a grup i, per tant, s'adreça a tots els seus membres.

En concret, el Pla municipal de Família 2013-2016 es proposa:

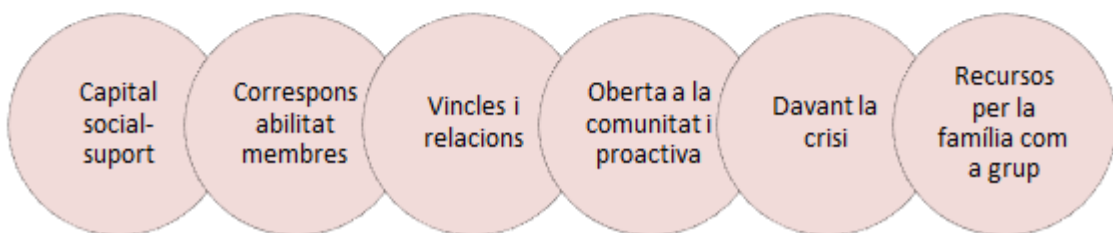

b. ABAST I ORIENTACIÓ

Si bé tots els Pla municipals són transversals, el **Pla per a la Família és el més transversal de tots**, atès que, d'una banda, va adreçat a **totes les edats i a totes les famílies** de la ciutat: famílies amb infant i adolescents, famílies joves o amb joves, famílies de persones grans i amb persones grans, dones i homes que formen diversos models de famílies i necessàriament ha d'implicar a tots els àmbits municipals de tots els sectors de població (Infància, Joventut, Dona i gent Gran) i, de l'altra, **totes les temàtiques relacionades amb la vida de les persones i famílies** de la ciutat: Serveis Socials, Salut, Immigració, Discapacitats, Habitatge, Esports, Participació, Drets civils, Educació, Cultura, Hisenda, Ocupació i Comunicació.

Entenem per **família** "conjunt de persones unides per vincles de parentiu o convivència que tenen un projecte familiar comú, que constitueixen una xarxa de relacions afectives, de cura i econòmiques".

El Pla està orientat a dur a terme accions que reforcin les potencialitats i aprofitin els recursos personals, familiars i de la comunitat per donar suport a les famílies com a grup:

- Donar suport a la família com a capital social
- Promoure la coresponsabilitat entre tots els membres de la família
- Els vincles i les relacions com a base del treball amb famílies
- De la família passiva, a la família proactiva i oberta a la comunitat
- Les famílies davant la crisi: la resiliència.
- Superació dels serveis atomitzats per temàtiques o sectors de població

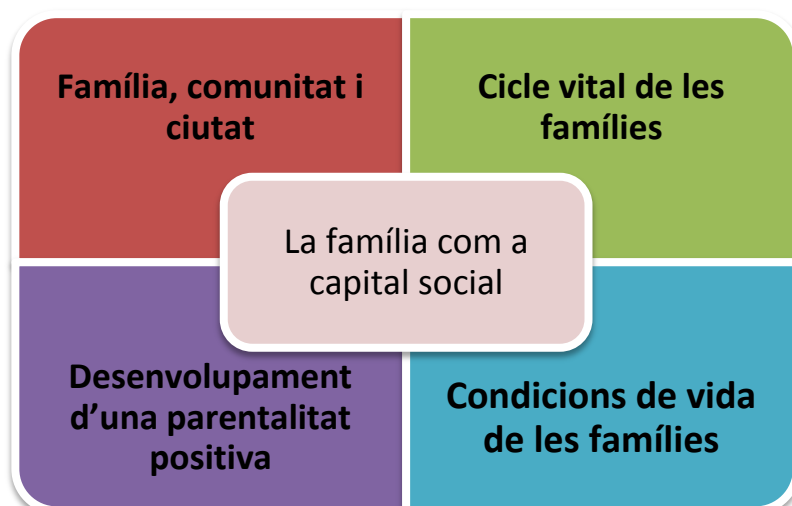
c. PRINCIPIS RECTORS

- 1 **BARCELONA ÉS LA CIUTAT DE LES PERSONES I LES FAMÍLIES**, per aquest motiu les famílies esdevenen una prioritat política en les actuacions municipals.
- 2 **LA FAMÍLIA COM A CAPITAL SOCIAL** per a la cura, l'educació i la vinculació afectiva i/o de convivència dels seus membres, des de la petita infància fins a la gent gran, essent el temps de dedicació i els projectes destinats a la grup familiar els elements claus que ha de generar un gran pacte de ciutat.
- 3 **EL CICLE VITAL FAMILIAR COM A PROCÉS QUE MARCA L'ITINERARI VITAL DE CADA PERSONA I LES DIFERENTS DINÀMIQUES DE TOTS ELS GRUPS FAMILIARS**. Les famílies transiten de diferents maneres per cada una de les etapes del cicle vital. Cada una d'aquestes etapes naturals, biològiques o socials constitueixen situacions de fragilitat que necessiten una adaptació, però a l'hora són oportunitats de creixement i de reestructuració davant de noves situacions.
- 4 **LA FAMÍLIA ENTESA DES DE LA PERSPECTIVA SISTÈMICA I RELACIONAL**, que constitueix el grup nodal a on el subjecte s'estructura com a persona. La família constitueix la xarxa de suport i afecte més pròxima a la persona, però també és font de crisi, desafeccions i conflictes.
- 5 **L'EXISTÈNCIA DE DIFERENTS MODELS DE FAMÍLIA**. La diversitat familiar. Ser família de noves i diferents maneres.
- 6 **TREBALLAR PER A LA PREVENCIÓ**. La informació, formació, orientació i suport al grup familiar és prevenir dificultats i disfuncions.
- 7 **LES POTENCIALITATS, CAPACITATS I RECURSOS PROPIS DE LA FAMÍLIA** com a punt de partida per donar resposta a les necessitats familiars diverses.
- 8 **DONAR SUPORT I TREBALLAR AMB I PER A LES FAMÍLIES** és assegurador d'una infància protegida.
- 9 **LA CRISI SOCIOECONÒMICA COM PERCUSSORA DE L'EMPOBRIMENT FAMILIAR, GENERADORA DE NOVES I SOVINT DIFÍCILS DINÀMIQUES FAMILIARS** que afecten al conjunt del grup i a l'estat emocional de cada un dels seu membres. Aquestes noves situacions precisen noves respostes socials.
- 10 **L'AFECTACIÓ DE LA CRISI ECONÒMICA PEL QUE FA ALS DRETS I PRESTACIONS SOCIALS ESTÀ REPERCUTINT DIRECTAMENT A LA CIUTADANIA** i pot tenir conseqüències a curt termini si la família esdevé l'única alternativa. La sobrecàrrega d'alguns dels seus membres, com ara la dona o les persones grans (avis i àvies), o les dificultats d'emancipació o el retorn dels joves al nucli familiar, són casos que evidencien que recau en la família l'assumpció de totes les dependències dels seus membres.

- 11** LA FAMÍLIA NO ÉS L'ÚNICA RESPONSABLE DE LA REDISTRIBUCIÓ DELS SEUS TEMPS SEGONS ELS ROLS FAMILIARS ATRIBUÏTS O DE LA CORRESPONSABILITAT SEGONS VARIABLES DE GÈNERE, sinó que aquests temps i funcions sovint venen donats per altres factors externs (horaris de ciutat, condicionants culturals, agents empresarials etc.) sobre els que també cal treballar.
- 12** LA TRANSVERSALITAT DE L'ACCIÓ PER A LES FAMÍLIES. Perspectiva necessària per a l'aplicació de les polítiques públiques per a la família, per a una visió integrada, global i sistèmica d'aquesta.
- 13** La família estableix amb l'entorn i la ciutat una XARXA DE RELACIÓ TERRITORIAL I COMUNITÀRIA QUE VINCU LA ALS MEMBRES DE LA FAMÍLIA ALS SERVEIS COMUNITARIS I INSTITUCIONS, segons característiques de cada comunitat i territori
- 14** LA RECERCA SISTEMÀTICA I EL CONEIXEMENT continuïtat de la realitat de les famílies a la ciutat.
- 15** L'AVALUACIÓ DE PROGRAMAES, projectes i serveis per a la millora contínua i la innovació social.

d. EIXOS CENTRALS DEL PLA

El Pla Municipal de Família 2013-2016 es troba estructurat en **4 grans línies estratègiques o eixos centrals**:

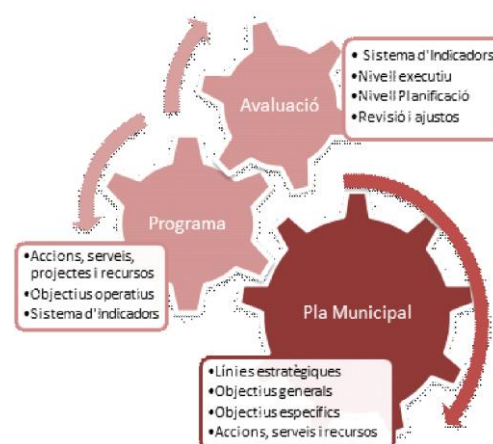

Al seu torn, cada una d'aquestes grans línies es divideix en **21 objectius** generals, els quals contenen les **290 accions** que contempla el Pla:

- ▶ **Línia estratègica 1.** Promoure una major visibilitat i participació de les famílies a la ciutat:
 - 5 Objectius generals, 52 Accions
- ▶ **Línia estratègica 2.** Orientar i donar suport a la diversitat de grups familiars en les fases pròpies del cicle vital i en les transicions en què la família ha d'adaptar-se a noves situacions, per tal d'afavorir dinàmiques familiars funcionals:
 - 5 Objectius generals, 66 Accions
- ▶ **Línia estratègica 3.** Promoure programes de suport a les competències parentals i habilitats educatives de les famílies, per al desenvolupament d'una parentalitat positiva des de la coresponsabilitat en la cura i l'educació:
 - 5 Objectius generals, 74 Accions
- ▶ **Línia estratègica 4.** Millora de les condicions de vida de les famílies, posant en marxa noves respostes per pal·liar les conseqüències de la crisi socioeconòmica actual en les famílies, tant pel que fa a la seva situació socioeconòmica com pel que fa a les dinàmiques familiars que es generen:
 - 6 Objectius generals, 98 Accions

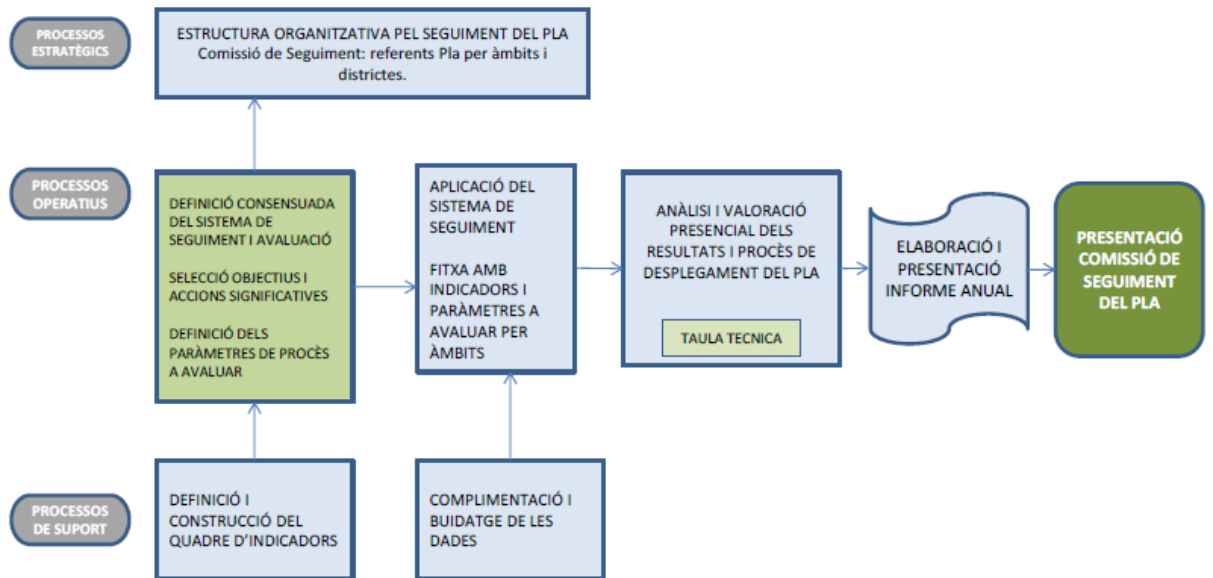
e. SISTEMA DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA

El Pla de Família 2013-2016 és un marc d'actuació a tres anys que ha de permetre fer-ne una revisió anual, amb els ajustos i reprogramació necessaris de cada àmbit que se'n puguin derivar.

El procés de seguiment i avaluació del Pla s'emmarca dins les directrius establertes pel Departament de Planificació i Processos de la Direcció d'Estratègia i Innovació de l'Àrea de Drets Socials, antiga Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports (AQVIE), per al seguiment dels plans estratègics municipals, que es detalla en l'esquema següent:

MAPA GENERAL DE PROCESSOS PEL SEGUIMENT DELS PLANS ESTRATEGICS MUNICIPALS

Seguint aquest esquema, el propi Pla defineix i concreta els seus mecanismes de seguiment i avaluació en base a l'**estructura organitzativa** i els **instruments (sistema d'indicadors i informes anuals)** que s'exposen a continuació:

► Estructura organitzativa:

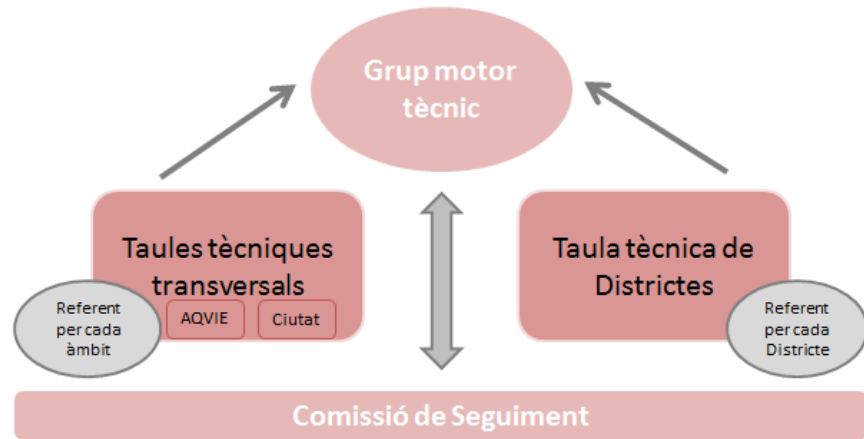
- **Grup Motor:** Impulsa tècnicament la construcció del Pla, garantint una visió plural i transversal i col·labora en els diversos processos tècnics que se'n deriven. Igualment, proposa i aprova el sistema d'indicadors del Pla (*veure composició a l'Annex 1*).
- **Taules tècniques transversals** de seguiment del Pla. Garanteixen la visió i aplicació transversal, territorial i integrada de les polítiques per a la Família a la ciutat. Seguint la mateixa lògica emprada en l'elaboració del Pla, es concreten en:
 - Taules tècniques transversals de l'Àrea de Drets Socials i de Ciutat (transversalitat)
 - Taula tècnica de Districtes (territorialitat).

Totes elles estan formades per tots els responsables tècnics o referents dels diferents departaments i direccions relacionats amb temes de família (*Veure composició de les Taules a l'Annex 1*).

Les funcions d'aquestes taules són:

- Seguiment del desenvolupament del Pla, a partir del compliment de les accions previstes segons els indicadors.
- Recull d'indicadors pertinents per al seguiment i l'avaluació del Pla.
- Anàlisi tècnica dels processos i detecció de temes no previstos.

- **Comissió de Seguiment Politicotècnica.** Ha de conèixer i valorar l'evolució i el grau d'acompliment del Pla i prendre les decisions que se'n derivin al respecte.

► **Sistema d'indicadors:**

Per a fer el seguiment i avaluació del Pla s'ha dissenyat un sistema que contempla:

- Indicadors significatius de **gestió municipal**, vinculats als programes, seleccionats i acordats pel Grup Motor com els més significatius, ja sigui pel volum de persones als que arriben o perquè representen una acció emblemàtica d'un objectiu en el marc de cada línia estratègica del Pla.
- Indicadors **d'entorn**: a nivell demogràfic, socioeconòmic, salut, educació, etc., que serveixen per a contextualitzar les dades de gestió i activitat.
- **Paràmetres de procés**: donen comptes de la territorialitat, transversalitat, participació, nous projectes, innovació, equitat, etc. emmarcats al voltant dels principis rectors del Pla.

► **Informes anuals d'avaluació del Pla.** Serveixen per a conèixer l'estat i l'evolució del Pla. Són elaborats a càrrec del Departament de Planificació i Processos amb el Grup Motor i contrastats amb les diferents Taules tècniques. Contenen:

- El **conjunt d'indicadors significatius** (de gestió, d'entorn i procés) i accions emblemàtiques per a cada línia estratègica i el seu grau d'acompliment en relació amb l'objectiu operatiu marcat.
- Una **valoració del grau d'acompliment global** del Pla.
- La **incorporació de nous temes** que puguin haver sorgit durant l'execució del Pla.

Els informes anuals es presentaran i aprovaran per part de la Comissió de seguiment politicotècnica i la Comissió de govern.

► **Recull i sistematització de les dades:**

- **Aplicatiu Web dels Plans:** Pel seguiment 2016 i balanç dels Plans, s'ha seguit utilitzant l'aplicatiu Web que es va desenvolupar al 2015, com a mitjà de recollida de dades. Funciona també com a **repositori o sistema integrat general d'informació compartida "on line" dels Plans**, que reuneix el conjunt de la informació generada pels operadors del Pla de Família, Pla per a les persones grans i Pla per a la infància, permetent compartir-la i aportar-la de forma sistematitzada i integrada pels diferents operadors dels àmbits de ciutat, de l'Àrea de Drets Socials i de Districtes.

- **Fonts de dades:** Totes **les dades** que figuren a l'informe, a excepció d'aquelles en les que es fa constar el seu origen, han estat **facilitades i validades pels diferents operadors** que formen part de l'estructura organitzativa encarregada del seguiment i avaluació del Pla, i que figuren en l'ANNEX 1.

3.

LES FAMÍLIES A BARCELONA EL 2016

Una característica específica dels canvis demogràfics a Espanya i Catalunya en les darreres dècades és que s'han produït amb una rapidesa extraordinària, modificant profundament la dinàmica familiar, social i econòmica. Cal destacar com a elements més rellevants, la important caiguda i el retrocés de la fecunditat amb el descens de la natalitat corresponent, el declivi de la nupcialitat, l'emergència d'altres formes d'unió, l'increment de les ruptures conjugals, l'endarreriment de l'emancipació dels joves, l'allargament de l'esperança de vida i l'arribada i el creixement ràpid de la immigració.

L'objectiu d'aquest punt no és tant verificar i mesurar aquests canvis a la ciutat, ja que la seva gènesi i evolució es produeixen en estructures socials més àmplies, com, d'una banda, donar a conèixer algunes dades que informen sobre les característiques de les llars (enteses com unitats de convivència registrades) i, de l'altra, mostrar algunes dades sobre la renda per càpita de les famílies i la seva distribució als barris de la ciutat.

3.1 Característiques de les llars

El Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona dona a conèixer les principals característiques de les llars el gener del 2016, analitzant-ne l'evolució des del 2012. En el present apartat, assenyalem els principals elements a destacar:

EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE PERSONES I LLARS. BARCELONA 2010-2016			
	2012	2016	Variació 2012-2016
Nombre d'habitants	1.619.839	1.610.427	-1,1%
Nombre de llars	660.232	654.979	-1,1%
Mitjana de persones per llar	2,45	2,46	-0,06 %
Llars sense menor de 18 anys (en %)	77,17	76,63	-1,1%

Taula 1: Evolució nombre de persones i llars. Font: Ajuntament de Barcelona. Departament d'Estadística. 2016

El 2016 hi ha **1.610.427 barcelonins/es empadronats/des** a la ciutat, que viuen en **654.979 llars**, la qual cosa significa una mitjana de **2,46 persones per llar**. Xifra que s'ha mantingut pràcticament invariable en els últims anys.

Pel que fa al nombre de persones que viuen a cada llar, segons les dades disponibles al setembre del 2016, el **nombre de llars unipersonals és de 201.113** representant el **30,7 %** del total de les llars. Si observem les persones que viuen soles respecte el conjunt de la població de Barcelona, el percentatge que viu sol és del **12,5%**. D'aquestes persones que viuen soles, el **83,2% són dones de més de 65 anys**.

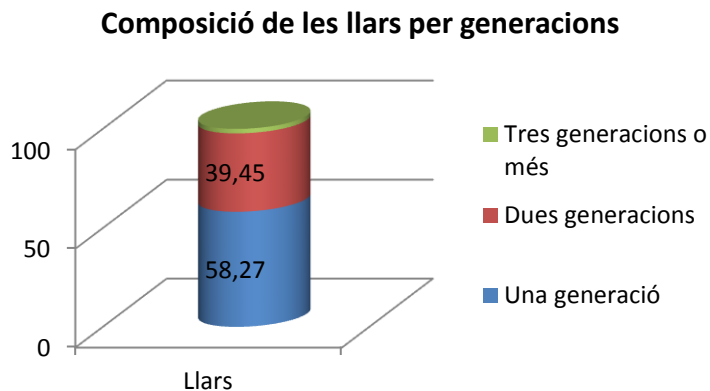
Cal assenyalar que el nombre de persones per llar ha anat disminuint gradualment en els darrers anys (de les 2,8 persones que ofería el Cens de 1991 a les 2,46 que ofereix el padró d'habitants a gener de 2016.). Aquest descens es pot explicar en part pel conjunt de canvis i transformacions a les que al·ludíem al principi d'aquest apartat però, de manera principal, pel pes del nombre de persones grans que viuen soles.

Pel que fa al **gènere**, cal destacar que s'ha estabilitzat en els últims anys la major presència de dones a les llars respecte als homes: en el 2016 un 24,8% de les llars no hi viu cap home mentre que les llars on no s'hi troba cap dona són el 14,5% del total.

En relació als **grups d'edat dels membres de la llar**, remarcar que el 76,6% de les llars no tenen cap menor de 18 anys. Ens trobem que un 23,4% de les llars de Barcelona tenen algun menor de 18 anys i un 38% tenen alguna persona de 65 anys o més.

Cal assenyalar que en un **18,8% de llars hi viu alguna persona estrangera** i hi ha un **8,6% de llars en el qual totes les persones que hi viuen són** estrangeres. L'edat mitjana de les persones de nacionalitat estrangera és de 32 anys mentre que, on viuen només persones espanyoles, l'edat mitjana dels seus membres és de 47 anys. Quan es parla de llars mixtes, l'edat mitjana és de 35 anys¹.

Pel que fa a la **composició de llars per generacions**, ens hem de remetre i recordar les dades del 2011 del cens de població i habitatges. Si prenem per unitat d'anàlisi les llars, més de la meitat de les llars estan formades per persones d'una sola generació (58,27%).

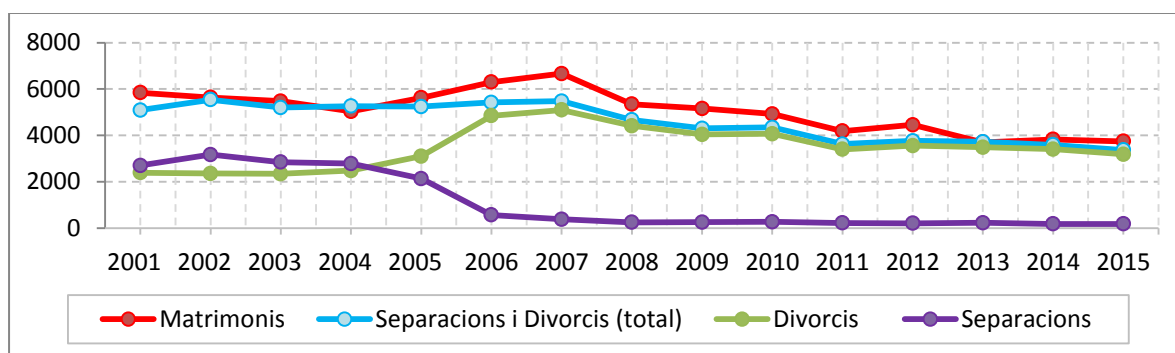

Gràfic 1: Composició de les llars per generacions. Font: Idescat. A partir de INE Cens de Població i Habitatges 2011

Cal assenyalar una tònica de descens detectada des del 2007 i una lleugera estabilització a partir de 2011. Així, el conjunt de separacions i divorcis a la ciutat de Barcelona ha experimentat un **descens d'un 41,9% des de l'any 2007**, any en què se'n van registrar 5.480 enfront dels **3.189 enregistrats l'any 2015**. Aquest descens contravé la tendència alcista experimentada en el període 2001-2007, en què havia augmentat al voltant d'un 7,5%.

¹ Ajuntament de Barcelona. Característiques de les llars de Barcelona segons el padró Municipal. Juny 2015

Evolució matrimonis, separacions i divorcis (2001-2015)

Gràfic 2: Evolució matrimonis, separacions i divorcis (2001-2015) Font: Departament Recerca i coneixement. Àrea de Drets Socials, a partir de l'Anuari d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona. 2016.

Aquesta caiguda tan pronunciada a partir de 2007 sembla que s'ha d'explicar per l'impacte de la crisi en la transformació de les estratègies de convivència de les llars, com apunta Martínez- Virto (2014). En concret, aquest descens en el nombre total de divorcis i separacions a partir de l'any 2007 es deuria als elevats costos econòmics de fer front a ambdós processos. En part, per la incapacitat d'algunes famílies de suportar les despeses derivades dels processos judicials necessaris per aquest tràmit. Però també perquè les dues situacions comporten la separació d'una llar en dues, el que suposa assumir doblement les despeses associades a un habitatge.

3.2 La distribució de la renda familiar disponible

Periòdicament, l'Ajuntament de Barcelona actualitza l'Índex de Renda Familiar Disponible. Aquest índex resulta de la combinació de diversos indicadors i serveis per a mesurar les diferències entre barris i districtes de la ciutat.

Segons les dades del 2015, en línies generals, la distribució de la renda de 2015 té moltes afinitats amb les d'anys anteriors. Per estrats, l'agrupació de la població dels barris en sis grans segments de la població segons el valor de l'Índex continua mostrant la **importància de les classes mitjanes**, tot i la minva dels darrers anys. En el 2015 aquest segment torna a perdre pes, respecte a la recuperació del 2014, i es manté la tendència d'expansió de les rendes baixes.

Distribució de la població per trams de RFD (2007-2015)

en %	2007	2013	2014	2015
Molt baixa	4,1	17,8	15,5	15,5
Baixa	17,6	24,0	21,1	23,7
Mitjana-baixa	38,2	22,8	29,3	25,0
Mitjana-alta	20,3	21,5	17,5	19,1
Alta	12,2	3,2	5,0	5,3
Molt alta	7,5	10,7	11,6	11,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Taula 2: Distribució de la població per trams de RFD (2007-2015). Font: Distribució territorial de la renda familiar disponible per càpita a Barcelona (2015). Gabinet tècnic de programació. Departament d'estudis i programació. *barcelonaeconomia.bcn.cat*

En una visió retrospectiva, d'ençà 2007 la distribució de la població per nivell de renda a la ciutat ha evolucionat seguint **dues tendències de fons**: el progressiu avenç de les rendes baixes i l'augment del pes dels dos segments extrems, el de renda molt baixa i molt alta. Ambdues tendències **s'han estabilitzat en els últims dos anys**.

Quant al primer fenomen, i simplificant en només tres grups de renda (baixa, mitjana i alta), les **rendes mitjanes de 2015** mostren la continuació de la davallada que s'ha anat produint de forma progressiva des de 2007, quan representaven el 58,6% de la població i eren clarament majoritàries. Avui continuen sent l'estrat més ampli, però la seva implantació –amb **un 44,1% de la població**– no és tan dominant. Hi ha hagut un progressiu desplaçament de la població de l'estrat mitjà al baix, mentre que l'alt s'ha mantingut força estable en aquests nou anys.

L'accentuació de la polarització, mesurada pel guany de pes relatiu dels dos extrems (en la classificació en sis estrats, els de renda molt baixa i molt alta) també ha estat progressiva. La població que residia en barris amb renda molt baixa el 2007 era el 4,1% del total de la ciutat, entre que el 2015 aquesta proporció s'ha més que triplicat. En l'altre extrem, la població que el 2007 tenia una renda molt alta equivalia al 7,5% del total. Des de llavors, any a any ha guanyat pes de forma ininterrompuda fins a situar-se el 2015 en un 11,3% del total.

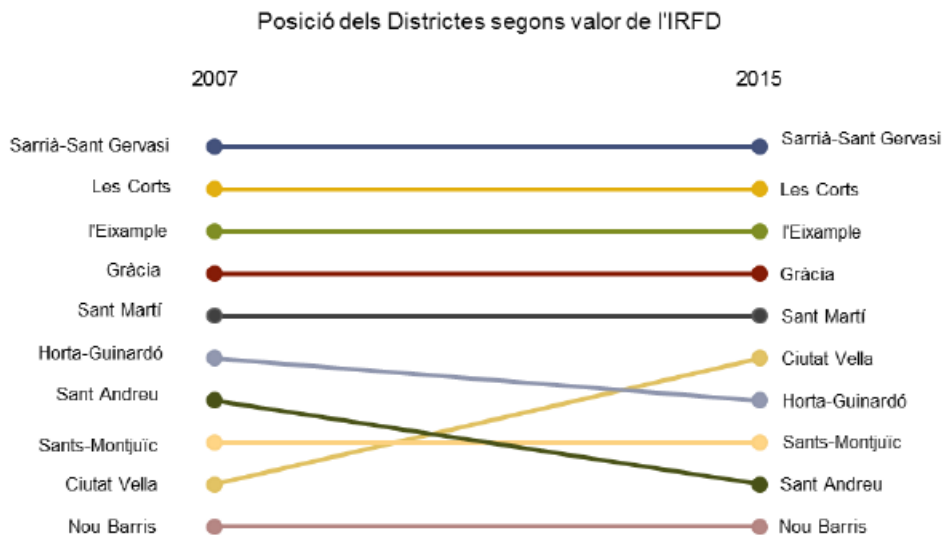
Pel que s'observa en altres ciutats o països, **el procés de polarització i d'augment de les desigualtats** que s'ha donat a Barcelona en els darrers anys s'emmarca en un **fenomen força global** que, per ara, no presenta indicis d'esmoreir-se, i que a Barcelona s'està donant de forma més polaritzada que a altres ciutats.

L'ordenació dels districtes per nivell de renda el 2015 és manté similar a la d'anys anteriors. Segueix intacta l'agrupació dels deu districtes en **quatre grans blocs**: Sarrià-Sant Gervasi i Les Corts en el primer bloc, amb nivells de renda alta i molt alta que superen almenys en un 40% la mitjana de la ciutat. En el segon bloc, l'Eixample i Gràcia, amb valors superiors a la mitjana però relativament a prop d'aquesta. En el tercer, cinc districtes amb renda mitjana-baixa, en els que viu un 52% dels residents de Barcelona i que, de més a menys renda són Sant Martí, Ciutat Vella, Horta-Guinardó, Sants Montjuïc i Sant Andreu. Per últim, el quart bloc conté un sol districte, Nou Barris, que no només ocupa la darrera posició des del 2002, sinó que a més continua en declivi en termes de renda.

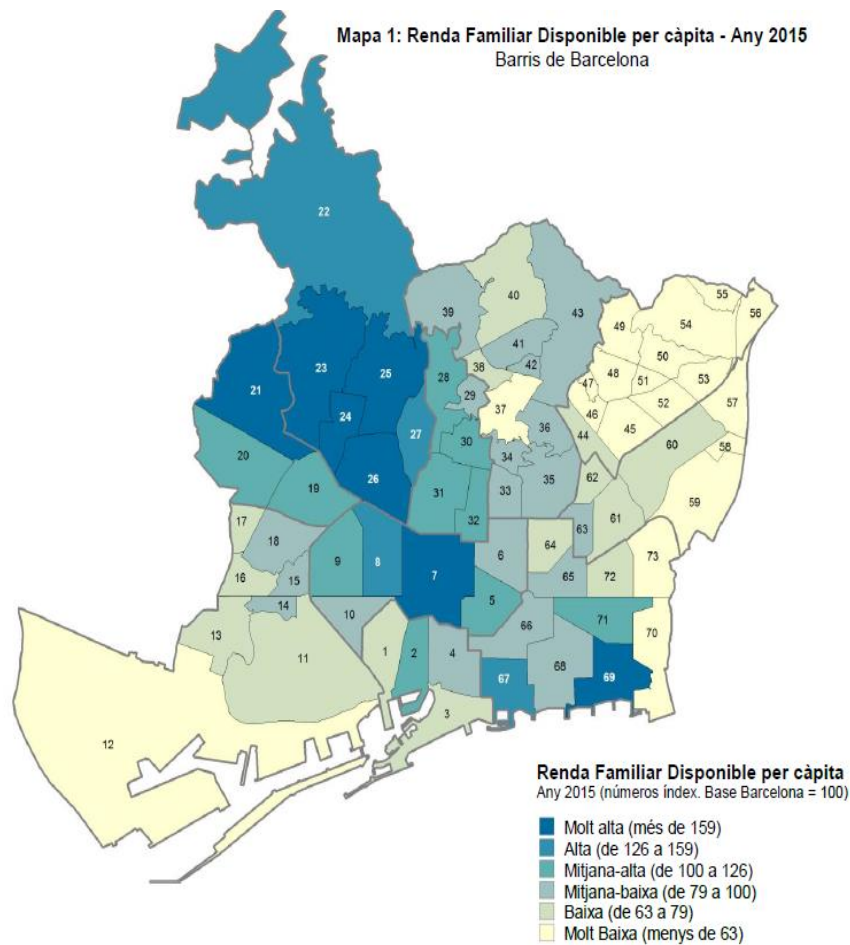
Observant la gràfica de l'evolució 2007-2015 de la renda familiar disponible per Districtes es pot apreciar com els **tres districtes amb renda més baixa** que tenen barris per sota del 60% de la renda mitjana de Barcelona són: **Nou Barris** (sobretot el barri de Ciutat Meridiana amb un índex de RFD del 34,5%), **Sant Andreu** (destaca el barri de la Trinitat Vella amb un 43,1% de RFD) i **Sants-Montjuïc** (en concret, el barri de la Marina del Prat Vermell-Zona Franca: el seu índex de renda ha sofert una gran caiguda: del 59,1% el 2013 al 36,9% el 2015).

A l'altre extrem, els **tres districtes amb major renda** (per sobre del 60% de la renda mitjana de Barcelona són: **Sarrià-Sant Gervasi** (en primera posició el barri de Tres Torres amb un 114% per sobre l'índex de referència), **Les Corts** (on despunta el barri de Pedralbes amb un 150,5%) i **l'Eixample** (en particular la Dreta de l'Eixample on hi ha un 65,8 % per sobre de l'índex de referència). Tenint en compte que hi ha altres Districtes amb barris amb una renda elevada com Font d'en Fargues a Horta-Guinardó, que l'any 2015 ha tingut una important davallada.

En el 2015 s'ha frenat la polarització creixent que havia anat augmentant de forma ininterrompuda entre 2008 i 2014 i la distància entre els barris amb valors extrems s'estabilitza per primer cop en vuit anys.

Gràfic 3: Posició dels Districtes segons valor de l'IRFD. Font: Distribució territorial de la renda familiar disponible per càpita a Barcelona (2015). Gabinet tècnic de programació. Departament d'estudis i programació. *barcelonaeconomia.bcn.cat*

Ciutat Vella	Les Corts	Horta-Guinardó	Sant Andreu
01 el Raval	19 les Corts	33 el Baix Guinardó	57 la Trinitat Vella
02 el Barri Gòtic	20 la Maternitat i San Ramon	34 Can Baró	58 Baró de Viver
03 la Barceloneta	21 Pedralbes	35 el Guinardó	59 el Bon Pastor
04 Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera		36 la Font d'en Fargues	60 Sant Andreu
	Sarrià-Sant Gervasi	37 el Carmel	61 la Sagrera
Eixample	22 Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes	38 la Teixonera	62 el Congrés i els Indians
05 el Fort Pienc	23 Sarrià	39 Sant Genís dels Agudells	63 Navas
06 la Sagrada Família	24 les Tres Torres	40 Montbau	
07 la Dreta de L'Eixample	25 Sant Gervasi - La Bonanova	41 la Vall d'Hebron	Sant Martí
08 l'Antiga Esquerra de l'Eixample	26 Sant Gervasi - Galvany	42 la Clota	64 Camp de l'Arpa del Clot
09 la Nova Esquerra de l'Eixample	27 el Putxet i el Farró	43 Horta	65 el Clot
10 Sant Antoni			66 el Parc i la Llacuna del Poblenou
	Gràcia	Nou Barris	67 la Vila Olímpica del Poblenou
Sants-Montjuïc	28 Valldarxa i Penitents	44 Vilapicina i la Torre Llobeta	68 el Poblenou
11 el Poble Sec	29 el Coll	45 Porta	69 Diagonal Mar i el Front Marítim del Poblenou
12 la Marina del Prat Vermell	30 la Salut	46 el Turó de la Peira	70 el Besòs i el Maresme
13 la Marina de Port	31 la Vila de Gràcia	47 Can Peguera	71 Provençals del Poblenou
14 la Font de la Guatlla	32 el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova	48 la Guineueta	72 Sant Martí de Provençals
15 Hostafrancs		49 Canyelles	73 la Verneda i la Pau
16 la Bordeta		50 les Roquetes	
17 Sants - Badal		51 Verdun	
18 Sants		52 la Prosperitat	
		53 la Trinitat Nova	
		54 Torre Baró	
		55 Ciutat Meridiana	
		56 Vallbona	

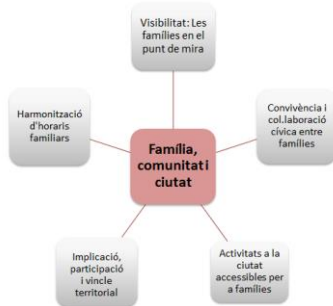
20

Mapa 1: Renda Familiar Disponible per càpita 2015. Font: Gabinet tècnic de programació. Departament d'estudis i programació. barcelonaeconomia.bcn.cat

Com a conclusió, es pot dir que Barcelona segueix sent una **ciutat on predomina la classe mitjana, encara que és una classe mitjana que ha perdut renda** en relació a fa una dècada. Des del 2007, quan es van posar de manifest els primers efectes de la crisi, el mapa socioeconòmic de la ciutat ha sofert canvis destacables, com que el percentatge de rendes molt baixes ha passat de representar el 4,1% al 15,5 %de la població, o que, en l'altre extrem, les rendes més altes han augmentat, del 7,5% a l'11,3%, podent afirmar que **el 2015 casi bé un 40% de la població (39,2%) viu amb una renda baixa o molt baixa.**

4.

ESTAT D'EXECUCIÓ DEL PLA EL 2016

LÍNIA ESTRATÈGICA 1. FAMÍLIA, COMUNITAT I CIUTAT

Promoure una major visibilitat i participació de les famílies a la ciutat

PARTICIPACIÓ ACTIVA DE LES FAMÍLIES A LA COMUNITAT

Objectiu 1. Promoure la vinculació territorial i la participació activa de les famílies en les institucions, i amb els agents socials de la seva comunitat, així com la implicació de les entitats de família en els espais de participació de la ciutat.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Consell Municipal de Família
- ▶ Participació de les AMPA a les escoles
- ▶ Vinculació de les famílies amb l'escola
- ▶ Participació de les AMPA a les escoles
- ▶ Participació de famílies als Consells de Barri
- ▶ Participació de les famílies en xarxes socials

INDICADORS SIGNIFICATIUS:

- ▶ **Consell Municipal de Família.** Tal i com va quedar reflectit en l'últim l'informe de seguiment del Pla de Família, en el 2014 s'havia iniciat, en el marc del Grup de Treball de Famílies del Consell Municipal de Benestar Social, la possibilitat de crear un Consell Municipal específic de Família, que finalment en el 2015 es va descartar.
- ▶ **Proximitat en l'escolarització:** Com a valor indicatiu podem destacar que el **82,4% de les famílies de P3** han demanat centres educatius dins la seva àrea de proximitat. **Des del 2013 el percentatge de les famílies que escolaritzen els seus fills/es a escoles properes** al domicili familiar, optant per la proximitat, integració i participació de la família en el territori on viuen **s'ha mantingut estable.**

► **Implicació de les AMPA:** Durant el 2016 s’han desenvolupat diferents accions que impliquen la participació de les AMPA a les escoles. **La participació de les famílies a les AMPA i als Consells escolars en termes generals no és bona, tot i que aquesta participació augmenta molt entorn a projectes i programes concrets**, tant de suport a les iniciatives de les AMPA, com en els que en sí mateixos promouen accions d’una temàtica determinada. D’entre ells cal destacar:

- **Programa de Suport educatiu a les famílies**, que té l’objectiu de contribuir a enfortir el teixit associatiu de les AMPA amb accions formatives per a pares i mares. **Al 2016 hi han participat 195 AMPA** amb un petit increment del 2,6% en relació al 2015 en que van ser 190 AMPA, però un **fort increment del 121% respecte al 2014** en que hi participaven 88 AMPA.

Al 2016 s’han realitzat un total de **297 accions formatives**, mostrant una estabilitat d’aquest programa respecte als dos anys anteriors (303 al 2015 i 288 al 2014). Cal destacar que durant aquests tres anys les accions formatives més sol·licitades i per tant repetides, han estat: “Autoritats i límits” i “Educar en l’autonomia personal”.

- **Suport a les AMPA des dels Districtes:** S’ha continuat el recolzament habitual per mitjà de subvencions per a la realització d’activitats i serveis (escoles d’educació infantil i primària, instituts de secundària i escoles d’educació especial). Al 2016 s’han atorgat 245 entre subvencions i programes/projectes duts a terme al 2016. S’han posat en marxa projectes de suport i una gran diversitat de programes com ara:

- Suport a la Comissió d’AMPA dels Consells Escolars.
- Formació sobre organització i gestió de les AMPA (facilitar a les mares i pares membres d’AMPA, les eines necessàries per desenvolupar les funcions en la Junta, la relació amb la comunitat educativa i el desenvolupament de projectes socioeducatius).
- Projecte “Escola i Famílies” per a pares i mares d’origen immigrant.

- **Pla Municipal de l’Esport en Edat Escolar.** Suport a les AMPAs per a la **promoció de la participació de les famílies amb infants escolaritzats en activitats esportives**. Durant el curs 2015-2016, hi ha hagut 37 AMPAs que han fet el procés d’homologació per incorporar-se com a agents organitzadors d’ofertes d’activitats en el Pla Municipal de l’Esport en Edat Escolar fora d’horari lectiu. **S’observa doncs, un increment d’AMPA (68,2%) si tenim en compte el període (2013-2016)**, si bé l’increment significatiu fou entre el curs 2014-15 amb un total de 35 AMPA homologades (2013-2014, 22).

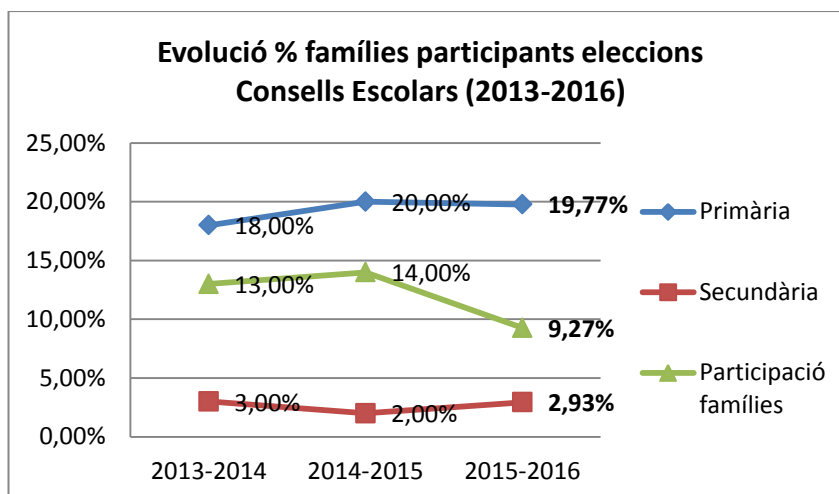
Nombre d’AMPA homologades

	2013-2014	2014-2015	2015-2016
AMPA homologades	22	35	37

Taula 3: Nombre d’AMPA Homologades. Font: IMEB

► **Famílies que participen en les eleccions als Consells Escolars.** El nombre de famílies participants en les eleccions als Consells Escolars del curs **2015-2016** ha estat del **9,27% de les famílies** en global (**19,77%** Primària; **2,93%** Secundària; altres: educació especial, instituts-escola, etc.).

El curs 2014-2015 la participació global va ser del 14% de les famílies (20% Primària, 2% Secundària) i en el 2013-2014 la participació global va ser del 13% de les famílies (18% Primària, 3% Secundària). Per tant, es posa en evidència una **davallada en la participació del 28,7% durant el període (2013-2016) amb una participació més notòria a primària que no pas a la secundària, on la diferència és del (15%, 18% i 16,84%, respectivament)**. Per tant, cal continuar fent notar que ens trobem amb una implicació relativament baixa en un òrgan que té per objectiu participar en la gestió dels centres i aportar la visió de la comunitat escolar amb un pes significatiu de la representació de les famílies. Estaria en consonància, però, amb el nivell de participació general en altres iniciatives participatives institucionals.

Gràfic 4: Evolució %famílies participants en els Consells Escolars. Font: IMEB

CONVIVÈNCIA, COL-LABORACIÓ CÍVICA I SOLIDARITAT VEÏNAL ENTRE FAMÍLIES

Objectiu 2. Promoure la convivència, la col·laboració cívica i la solidaritat veïnal com a sistema de suport a les famílies i entre famílies, fomentant l'acció comunitària.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Bancs del Temps
- ▶ Xarxes d'ajuda mútua
- ▶ Xarxes comunitàries de ciutat i territori
- ▶ Programa de patis escolars oberts al barri
- ▶ Suport a l'autoorganització de les famílies
- ▶ Camins escolars

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **Nombre de Bancs del temps** constituïts en l'àmbit de famílies, infants i adolescents que abastin **tot el cicle familiar**. Durant el 2016, a la ciutat, estan funcionant **16 Bancs dels Temps**, ja que se n'han tancat dos (respecte als anys anteriors, en que n'havien funcionat 18). Durant el 2015, es va fer una revisió del funcionament i rol en la comunitat d'aquests serveis. El seguiment dels bancs del temps des de setembre de 2016, ha deixat de formar part del Programa Temps i Economia de les Cures i s'ha traspassat a Economies Comunitàries de la Direcció d'Economia Cooperativa, Social i Solidària. (<http://w110.bcn.cat/portal/site/UsosDelTemps>).

Evolució del nombre de Bancs del temps (2014-2016)

	2014	2015	2016
Bancs del temps en funcionament	18	18	16

Taula 4: Bancs del Temps en funcionament. Font: Programa Temps i Economia de les Cures

Cal recordar que el 2013 es va crear un **banc específicament adreçat a donar resposta a les necessitats familiars** (canguratge, recollida d'infants a l'escola, etc.) al CEIP Escola dels Encants i gestionat per l'AMPA. L'experiència es va valorar molt positivament i va significar un avenç en l'inici de propostes del projecte "Banc dels Temps" que inclogués tot el cicle vital familiar.

En els últims 3 anys han destacat dos Bancs del temps que s'han realitzat en el marc dels plans de desenvolupament comunitari (PDC) de Ciutat Meridiana i Sagrada Família.

- ▶ **Xarxes de suport i solidaritat comunitària en el marc de l'acció comunitària**. El 2016 a Barcelona hi ha **11 xarxes de suport** en marxa, és a dir dos més respecte al 2015 i 3 més respecte al 2014. És a dir, que es continua consolidant el creixement en els darrers anys de les xarxes col·laboratives en que les famílies en formen part. El grau de formalització d'aquestes xarxes és variat, però la seva organització és funcional a l'objectiu d'autoajuda que s'han proposat.

Les xarxes de suport i solidaritat comunitària al 2016 són:

- Bon Veí
- Bon Profit (PDC Barceloneta)
- Projecte del Carmel pel Carmel (PDC Carmel)
- Projecte El Ranxo (PDC Carmel)
- Xarxa de Famílies (PDC Ciutat Meridiana / PICI Zona Nord)
- Xarxa de Treball Solidari (PDC Poblenou)
- Projecte d'Economia Social i Solidària (PDC Poblenou), Projecte Més amb Menys (PDC Roquetes), Camí Escolar (PDC Sagrada Família)
- Banc del Temps (PDC Sagrada Família)
- Grup de Famílies (Acció Comunitària La Marina)
- La Casa Amarilla: Taller de Convivència i Cohesió Social per Famílies
- Subvenció. Acció Comunitària barri del Pont del Drac

- ▶ **Suport a l'Autoorganització de les famílies per la cura**. Els projectes de criança d'iniciativa comunitària (mares i pares de dia, grups de criança, etc.) són un fenomen en creixement a Barcelona i a Catalunya que donen resposta principalment a diferents opcions per atendre la criança, a la conciliació de la vida laboral i familiar, a la necessitat de les famílies de compartir

aspectes de criança i educació i a la cobertura limitada de places públiques d'escola bressol. Ofereixen un servei d'atenció a la petita infància fins als 3 anys principalment i, en ocasions, també fins als 6 anys.

A finals de 2016 es crea una **Taula de treball liderat pel Comissionat d'Economia Social i Solidària i grups de treball** per clarificar el marc de referència i la normativa que les hauria de regular, així com per definir un protocol per tal que Àrees i Districtes de l'Ajuntament donessin suport (espais, subvencions) als projectes que compleixin els requisits establerts. Hi participen principalment: IMEB, Llicències, Feminismes i LGTBI, Direcció de Participació Activa, l'Institut d'Infància de Barcelona i Departament del Temps i Economia de les Cures de la Direcció d'Economia Social i Solidària.

Des de la Direcció d'Economia Social i Solidària al 2015-2016 es va fer un procés de diagnòstic on van participar alguns dels projectes de criança d'iniciativa comunitària. L'Espai participat d'economies comunitàries va iniciar-se a l'octubre de 2016 i continuarà al 2017, on hi estan convocats projectes de criança d'iniciativa comunitària.

- **Activitats per famílies als patis escolars oberts al barri.** Els patis oberts constitueixen un espai comunitari per excel·lència, obert al barri. Si bé el nombre d'activitats que s'ofereixen augmenta progressivament es valora que, per sobre de l'oferta, les activitats estiguin clarament relacionades amb l'entorn territorial de l'escola. En aquest sentit, en el 2016 l'IMEB amb el suport de l'Institut d'Infància i Adolescència, ha iniciat l'**Avaluació de 'Patis escolars oberts al barri'**, on s'ha fet una radiografia general de l'estat actual del programa, analitzant les formes d'implementació i on s'ha treballat en el disseny d'una metodologia d'avaluació.

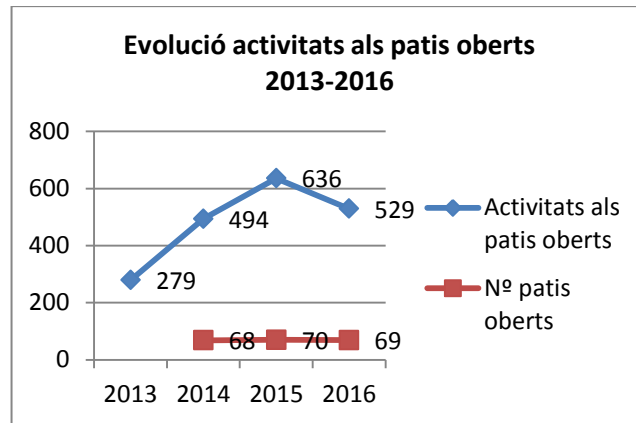
Al llarg del 2016, s'han organitzat **529 activitats** en el marc del programa d'obertura de patis de les escoles els caps de setmana en 69 patis escolars per donar una alternativa de lleure als infants i joves i les seves famílies. S'ha tancat un pati respecte al 2015 per manca d'usos. En total el 2016 s'ha comptat amb una participació de **15.083 infants** i els seus familiars participants (respecte als 25.602 del 2015), el que ha suposat **una davallada en la participació del 41%, i un 16,8% en el nombre d'activitats respecte del 2015** (que es van fer 636 activitats).

Això és així, perquè **s'han agrupat les activitats familiars** per tal d'afavorir la seva participació i el treball amb xarxa. **Menys activitats, però de millor qualitat**, codissenyades i relacionades amb projectes de centre o les AMPA i amb un major impacte en la comunitat educativa.

En tot cas, **al llarg d'aquest període es posa de manifest un creixement** amb una petita disminució en aquest darrer any, degut a la reordenació del tipus d'activitats, tenint en compte el considerable increment del 77% en les activitats entre el 2013 i el 2014.

Les 529 activitats realitzades al 2016 es desglossen en:

- Maleta pedagògica: 184 activitats (3.088 participants).
- Dinamitzacions educatives: 300 activitats (6.976 participants).
- Festa de la ciutat: 32 activitats (4.339 participants).
- Circ a la fresca: 13 sessions (680 participants).

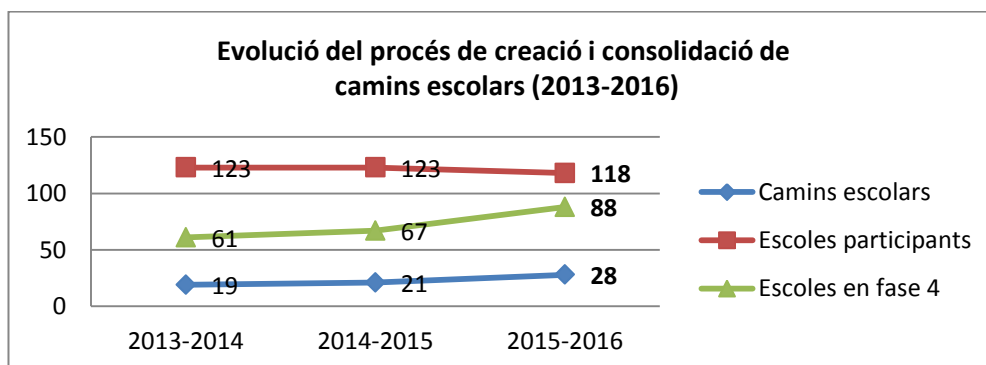
Gràfic 5: Evolució activitats als patis oberts. Font: IMEB

- **Els camins escolars a la ciutat.** En l'actualitat donen cobertura a tots els Districtes de la ciutat. El curs 2015-2016 s'han comptabilitzat a Barcelona **28 camins** escolars inaugurats. Això representa un **increment** de camins d'un **33,3%** respecte al 2015 i d'un **47,4%** en el període 2013-2016.

L'any 2016 s'ha canviat la manera de comptabilitzar els camins escolars, passant de "camí de zona" a "camí de centre", passant-se a comptabilitzar un camí per cada escola participant. Per tant, l'any 2016 ha acabat amb **88 camins** en funcionament.

Cal assenyalar que la creació d'un camí escolar passa per diferents fases (1, 2, 3 i 4) fins que s'inaugura. En les fases 1, 2 i 3 van participar un total de 123 escoles tant al curs 2013-2014 com 2014-2015. En el curs 2015-2016 han participat **118 escoles** i, per tant ha suposat una davallada del 4% respecte al 2015 (5 escoles menys), mentre que els dos anys anteriors, la xifra es va mantenir en 123 escoles participants.

Un total de **30 centres educatius es troben en procés de consolidació del seu camí escolar**, 4 escoles que es troben en "Fase 1" han aturat el desenvolupament del programa donat que, per diversos motius, valoren treballar-lo en un futur. Un centre educatiu amb camí escolar inaugurat ha tancat.

Gràfic 6: Evolució de creació i consolidació dels camins escolars. Font: IMEB

- **Intervencions per a l'obertura i condicionament d'espais públics per a la realització d'activitats adreçades a les famílies.**

- Promoció de l'habilitació d'espais urbans d'ús ciutadà per a la realització **d'activitats físico-esportives** de forma regular o ocasionalment els caps de setmana (en col·laboració amb Salut i Habitatge Urbà). Al llarg del 2014, es van fer diverses accions per tal de permetre intensificar les activitats familiars relacionades amb la pràctica esportiva a l'aire lliure. Ex: urbanitzacions provisionals d'espais en el projecte de Reforma de Les Glòries o tancament al trànsit rodat dels laterals de l'Avinguda de la Diagonal o del Passeig de Gràcia. El 2015 es va continuar en aquesta línia i en el 2016 no s'ha fet cap nova iniciativa.
- Igualment, el 2014 es va destacar el **programa Superilles**, que tenia per objectiu la promoció d'espais (agrupació d'illes de cases) on es promogué l'ús ciutadà (de vianants a ciutadans) per mitjà de mesures de reducció del trànsit, reconversió d'espais, promoció d'activitats als equipaments socio-educatius, etc. i respecte el qual durant el 2014 es van dur a terme processos participatius veïnals a la Superilla de Les Corts. Durant el 2015 el programa Superilles va estar en revisió i en el 2016 no s'ha fet cap actuació dirigida a famílies.
- Pla BUIITS (Buits Urbans amb Implicació Territorial i Social): La primera convocatòria es va impulsar el 2012. En 2015 es va iniciar la segona edició del Pla BUIITS per dinamitzar socialment 11 espais en desús a la ciutat. L'objectiu d'aquest Pla és afavorir la implicació de la societat civil en la definició, instal·lació i gestió d'aquests espais buits, distribuïts per tots els districtes, per dinamitzar-los i integrar-los a la ciutat. Al febrer del 2016 es va resoldre el concurs amb la cessió de 6 d'aquests solars.

HARMONITZACIÓ D'HORARIS FAMILIARS

Objectiu 3. *Impulsar mesures per a l'harmonització d'horaris familiars, laborals i dels serveis de la ciutat per compatibilitzar la vida laboral, familiar, personal i comunitària.*

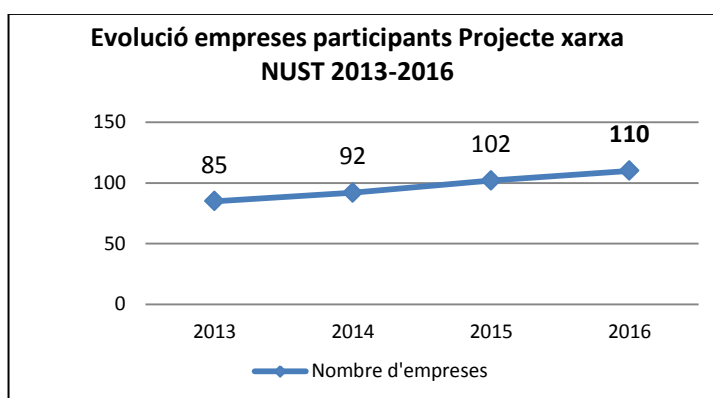
ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Xarxa Nust
- ▶ Premi Barcelona a l'Empresa innovadora en Usos del Temps i Conciliació
- ▶ "Pacte del Temps"

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **Projecte xarxa NUST** de treball en xarxa per promoure i intercanviar experiències en torn d'una nova organització del treball que fa possible l'harmonització del temps personal, laboral i familiar. El nombre **d'empreses participants el 2016 és de 110 empreses**, que significa un **augment d'un 7,84%** respecte del 2015 (de 102 a 110 empreses). Destaquem que des del 2013 fins al 2016 s'ha donat un **increment continuat que ha estat del 29,41%** pel període 2013-2016. Per tant, s'observa un creixement continuat des de l'inici del període observat, amb una **tendència a augmentar el**

nombre d'empreses interessades en una millor organització del treball i, que té repercussions directes en la conciliació personal, laboral i familiar. Si bé, cal continuar perseverant per aconseguir que aquest creixement inclogui cada vegada més empreses.

Gràfic 7: Evolució empreses Xarxa NUST. Font: Programa Temps i Economia de les Cures, Àrea Drets Socials

► **Premi Barcelona a l'Empresa innovadora en Usos del Temps i Conciliació:**

L'any 2012, l'Ajuntament va crear el "Premi Barcelona a l'Empresa innovadora en mesures de Conciliació i Temps". Aquest premi vol reconèixer, promoure i divulgar la tasca d'aquelles empreses compromeses en millorar la gestió del temps per aconseguir la conciliació entre la vida laboral, familiar i personal. Empreses que treballen implementant mesures d'usos del temps per facilitar que els treballadors i treballadores puguin organitzar-se millor i, al mateix temps, millorar l'organització empresarial. Cada any s'atorga una menció especial a una de les empreses de la xarxa NUST.

L'any 2016 ha estat la cinquena edició del Premi, en el qual s'han presentat un total de **31 empreses** que opten per diferents modalitats de premi.

Les empreses premiades durant el període (2013-2016) han estat:

	Premis 2013	Premis 2014	Premis 2015	Premis 2016
Empreses amb més de 50 persones treballadores	GAES	Metropolis CET	Fundació Joia	UPCNET
Empreses entre 10-50 persones treballadores	Criteria	VertiSub	Softmachine	Eticas Research & Consulting
Empreses amb menys de 10 persones treballadores	SGS Tecnos*	Vortex Unipresalud*	La Ciutat Invisible Henkel Iberica*	TBS – Saro i Arroyo solucions de negoci ABD Associació Benestar i Desenvolupament *

Taula 5: Empreses premiades al Premi Barcelona Empresa Innovadora. Font: Programa Temps i Economia de les Cures, Àrea Drets Socials

*Empreses que formen part de la xarxa NUST que han estat reconegudes amb la menció especial del jurat (Extret del Web www.bcn.cat/Usos del temps)

- ▶ **Programa "Pacte del temps"**. Amb el Pacte es vol donar un impuls a l'acord entre ciutadania, Ajuntament, organitzacions i institucions per promoure la qualitat de vida i la conciliació de la vida personal, familiar i laboral a través de la millor gestió del temps a la ciutat. El pacte és fruit del procés d'elaboració realitzat per representants d'entitats i associacions socials i econòmiques de la ciutat. El 2016 hi ha **260 entitats adherides** (66 persones adherides a títol individual i 194 entitats), la qual cosa suposa un increment del **4,41%** respecte l'any anterior i **un increment del 28,71% (pel període 2014-2016)**.

A continuació, es presenten els principals projectes i accions corresponents al bienni 2014-2015, així com els del 2016, que donen continuïtat en gran mesura a les accions iniciades els anys anteriors i presentant com a principal novetat del 2016 el projecte "Dedeuauna":

PROGRAMA PACTE DEL TEMPS: PROJECTES I ACCIONS 2014-2016
<ul style="list-style-type: none"> • "Nous temps, nous horaris en els equipaments de proximitat" • "Temps de barri, Temps per tu" • "Temps per tu" • "Temps per compartir" • "Espai públic per a les persones" • "Barris a velocitat urbana" • "Transport públic per a tothom" • "Oficina d'atenció a l'Empresa" • "Xarxa d'Empreses NUST" • "Premi Barcelona a l'Empresa Innovadora en Conciliació i Temps" • "Dedeuauna" • Activitats en mercats durant el Nadal. • Subvencions

Taula 6: Projectes i Accions 2014-2016 del Programa Pacte del Temps. Font: Programa Temps i Economia de les Cures, Àrea Drets Socials

Tot i que normalment s'associa la conciliació a les esferes familiar i laboral, i majoritàriament amb la cura i atenció dels fills menors d'edat, cal seguir potenciant que l'harmonització del temps familiars ha de preveure models familiars diversos.

VISIBILITAT DE LES FAMÍLIES A LA CIUTAT

Objectiu 4. Promoure una major visibilitat de les famílies a la ciutat per tal de posar la família en el punt de mira de la ciutat i promoure recursos en clau familiar.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Accions de comunicació en actes, esdeveniments i publicacions
- ▶ Visibilitat de la família en actes, publicacions, les web i les xarxes socials
- ▶ Restauració en clau de família i comerç de proximitat
- ▶ Incorporació de la família com unitat d'acció a la dinàmica municipal de l'Ajuntament

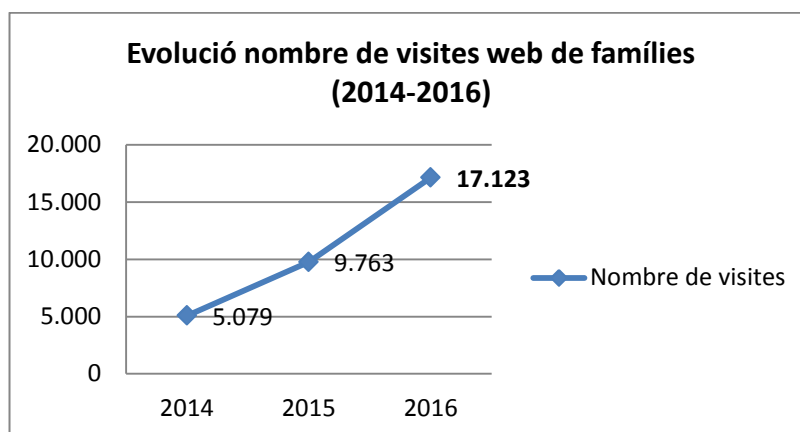
INDICADORS SIGNIFICATIUS

► **Iniciatives adreçades a facilitar i fer arribar la informació a les famílies**

En aquest sentit, destaquen totes les iniciatives i activitats de l'any 2014 emmarcades en l'Any Internacional de la família: manuals, càpsules formatives, creació de la web, actes i difusions, etc. També cal donar especial èmfasi a la Campanya d'estiu que es realitza cada any amb tota l'oferta d'activitats d'estiu per infants i joves per fer en família (2014, prova pilot al districte de Sant Andreu).

En l'annex 3, es presenta la relació de les principals accions de comunicació que s'han realitzat entre el 2014 i 2016 en actes, esdeveniments i publicacions per a les famílies.

- **Web de Famílies.** (<http://familia.bcn.cat>) El 2014 es va crear el Web de Famílies en el marc de l'Any Internacional de la família, amb l'objectiu de ser un portal que aglutinés i canalitzés tota la informació sobre projectes, serveis, activitats, coneixement i totes les iniciatives d'interès al voltant de la temàtica familiar. Durant l'any 2016 el web ha rebut **17.123 visites** per tant, s'ha experimentat un **important ascens de visites del 75%** respecte a l'any 2015, i un **més que remarcable ascens** des de l'any de la seva creació (2014) del **271%**. Dades que posen de manifest el creixent interès de les famílies en aquesta eina de comunicació, fet que va de la mà amb l'ús, cada vegada més estès, de les xarxes socials en els diferents àmbits de la vida social i familiar. D'altra banda, en el nou web municipal (www.bcn.cat) el **col·lectiu poblacional "Famílies"** apareix en l'apartat "La meua Barcelona" com a grup poblacional destinatari dels continguts de la web, amb identitat pròpia per a la cerca d'informacions.

Gràfic 8: Evolució del nombre de visites web de famílies. Font: Dept. Comunicació, Àrea Drets Socials

- **Projecte "Restaurants Profamília".** El conveni de col·laboració entre la Direcció de Comerç i l'associació d'autònoms de restauració de Barcelona per aquest projecte va finalitzar l'any 2015. En l'any 2016 s'han avaluat els resultats i s'ha pogut concloure que la iniciativa ha generat gran interès entre el món de la restauració. Ha permès avançar envers la segmentació de públics, la modernització i especialització del sector de la restauració. El fet que un gran nombre de famílies s'hagi beneficiat de la campanya de descomptes posa de manifest l'encert del plantejament. En oferir un descompte temporal, moltes famílies s'han decidit a descobrir nous restaurants i superar d'aquesta forma la falsa creença que les famílies amb nens únicament són ben rebudes als restaurants de menjar ràpid.

ACTIVITATS ECONÒMICAMENT I FUNCIONALMENT ACCESSIBLES

Objectiu 5. Organitzar activitats a la ciutat econòmicament i funcionalment accessibles, adreçades al conjunt del grup familiar per tal de facilitar la vida lúdica i cultural de les famílies.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Activitats a centres cívics per a famílies i infants
- ▶ Espais públics i famílies
- ▶ Activitats als museus per a infants i famílies
- ▶ Activitats per a famílies a les Biblioteques
- ▶ Activitats esportives per a famílies

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **Activitats als Centres Cívics adreçades específicament:** Es pot constatar que la programació adreçada específicament i explícita al públic familiar continua essent entorn una quarta part de les activitats totals programades pels Centres Cívics. Es tracta d'una oferta de qualitat adreçada al conjunt de famílies dels diferents territoris, com ara: espectacles, conta contes, gimcanes, cultura popular, cinema familiar, cursos i tallers (de cuina, risoteràpia, ioga, massatge, Pilates, música, art, etc.) . Consultar l'annex 4 pel llistat detallat de les activitats realitzades.
- ▶ **Activitats de la ciutat dirigides a les famílies a nivell cultural.** A banda de les activitats dutes a terme pels Centres Cívics, també hi ha una gran diversitat d'activitats que es duen a terme a la ciutat per part d'equipaments públics adreçades a les famílies que giren entorn la cultura:
 - *Xarxa museus:* programa d'activitats habituals per a les famílies. Informació a la secció "En família" al web <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura>
 - *Festivals:* programació específica Grec Festival de Barcelona "MiniGrec". Festival Món Llibre i Festival Dau. S'han tornat a fer els festivals i es fa també la Festa de la Ciència, bàsicament pensada per als joves i famílies.
 - *Festes:* Cavalcada de Reis, Santa Eulàlia dedicada als infants i la Mercè per a tothom amb activitats pensades per al públic familiar (Castell de Montjuïc, Ciutadella, cultura popular,...).
 - Espai d'agenda per famílies al web Barcelona Cultura: "Menú familiar". Ara secció "En família" al web <http://lameva.barcelona.cat/barcelonacultura/ca>
 - També es pot consultar la informació cultural al Web de centres cívics: <http://ajuntament.barcelona.cat/centrescivics/>

- ▶ **Altres activitats per a famílies relacionades amb l'educació, la lectura, el foment de la salut, l'esport etc.** Algunes d'aquestes activitats es ressenyen més endavant relacionades amb les competències parentals o el temps compartit amb família. Totes aquestes activitats es promouen a través del web www.bcn.cat .

- ▶ Provisió de **servei de canguratge** per als infants durant els actes organitzats a nivell municipal, per tal de facilitar la participació dels pares/mares que hi vulguin assistir. Per regla general s'organitza aquest servei , sota demanda, en tots els actes institucionals. Per exemple, en el 2016 destaquem: *l'Acte de lliurament del Premi 8 de Març - Maria Aurèlia Capmany; i l'acte de lliurament del Premi 25 de novembre, Dia Internacional per l'Eliminació de la Violència vers les Dones.*

FAMÍLIA, COMUNITAT I CIUTAT 2013-2016

PARTICIPACIÓ ACTIVA A LA COMUNITAT (Marc escolar)

La proximitat al territori és una prioritat per la escolarització (82%), com a indicador d'integració de les famílies en el barri on viuen.

La participació i la implicació activa de les famílies a l'escola és relativament baixa, tot i que augmenta la participació per mitjà de projectes concrets de suport a les AMPA. Especialment, quan s'ofereix formació als pares i mares en temes educatius, i encara més, per participar en l'organització de projectes esportius, i també el suport que es dona des dels Districtes.

Una participació relativament baixa de les famílies en les eleccions als Consells escolars sobretot a secundària, en un òrgan que té per objectiu participar en la gestió dels centres i aportar la visió de la comunitat escolar.

CONVIVÈNCIA, COL.LABORACIÓ CÍVICA I SOLIDARITAT A LA COMUNITAT

Continuen les iniciatives i **xarxes de suport i solidaritat** en el territori o comunitat, també pel que fa als bancs del temps, sobretot en el marc dels PDC.

Augmenten les iniciatives d'**autoorganització de les famílies pel que fa als projectes de cura, i sobre tot grups de criança**. S'ha posat en marxa una taula de treball que està definint el marc de referència, els criteris i la normativa que els hauria de regular.

Quan a la relació **família-escola-comunitat**. Per una banda, hi ha una cobertura dels **camins escolars** a tots els Districtes de la Ciutat i per l'altre, hi ha una redefinició i agrupació del tipus d'activitats **dels patis oberts**, amb una alta participació de les famílies.

HARMONITZACIÓ D'HORARIS

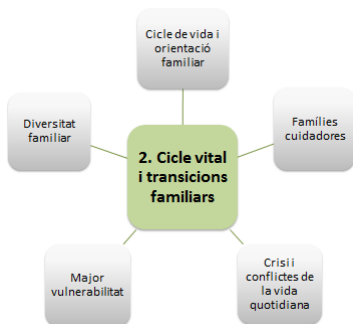
Continuïtat de les mesures per l'**harmonització d'horaris de les famílies en relació a les empreses**. Segueix augmentant la implicació de les empreses (Xarxa NUST) i les que es presenten al premi, el qual continua essent un bon estímul. També augmenten les entitats adherides al Pacte del Temps, que majoritàriament són també empreses.

VISIBILITAT DE LES FAMÍLIES A LA CIUTAT

Visibilitat de les famílies **en el conjunt de la ciutat** en actes, esdeveniments, difusions, publicacions a partir de l'any Internacional de la Família.

La web de família és actualment una de les més consultades, caldrà doncs mantenir-la actualitzada i reorganitzar-la.

	Cal pensar si la incorporació significativa del grup familiar com a unitat d'acció en la dinàmica municipal , és una línia d'acció o no, donat que no hi ha Pla de continuïtat.
ACTIVITATS ACCESSIBLES PER A FAMÍLIES	Consolidació d' accions dirigides al públic familiar des dels diferents equipaments de Districtes (C. Cívics) i de ciutat (culturals, biblioteques i altres).

LÍNIA ESTRATÈGICA 2. CICLE VITAL I TRANSICIONS FAMILIARS

Orientar i donar suport a la diversitat de grups familiars en les fases pròpies del cicle vital i en les transicions en què la família ha d'adaptar-se a noves situacions, per tal d'afavorir dinàmiques familiars funcionals.

SERVEIS, RECURSOS I PROGRAMES NOUS ESPECIALITZATS EN FAMÍLIES

Objectiu 1. Fomentar serveis, recursos i programes d'orientació, assessorament i suport especialitzats en famílies com a mesura de prevenció de problemes i conflictes familiars, promovent els vincles intergeneracionals, els recursos i les potencialitats pròpies de la família.

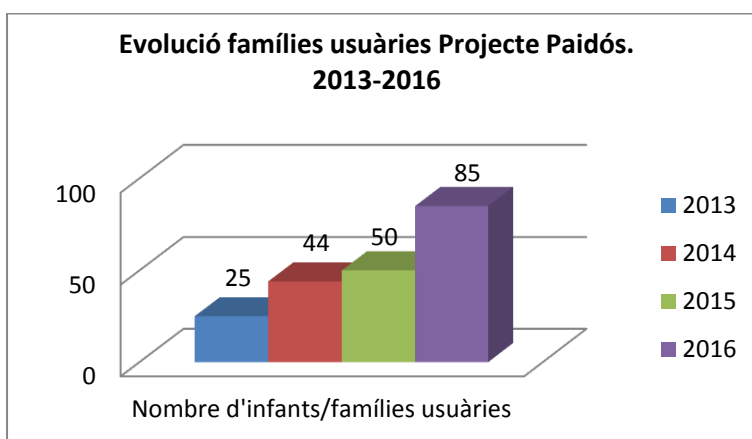
ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Creació d'un servei especialitzat per a famílies
- ▶ Suport a famílies amb adolescents i joves
- ▶ Atenció a famílies en el centre de l'atenció des dels SSB

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **Nous serveis, recursos i programes especialitzats creats per a famílies durant el període 2013-2016:**
 - Destaquem la creació d'un Servei i un recurs adreçats de manera específica a les famílies com a grup, ja sigui per la seva especificitat, pel seu abast o per la seva singularitat com ara:
 - **Centre per a famílies amb fills/es adolescents.** El mes de setembre del 2015 es va posar en funcionament el Centre per a famílies amb fills/es adolescents, que és un espai adreçat a les persones que exerceixen el rol parental (pares, mares, tutors) i als propis adolescents, que els ofereix recursos d'atenció i de formació per enfortir les seves habilitats personals, cognitives i comunicatives. El nombre de famílies ateses l'espai d'acompanyament individual i familiar **durant el 2016 han estat de 181 famílies.** S'han realitzat 31 activitats grupals amb un total de 780 participants. Aquest Centre forma part del Servei per adolescents (dels 12 als 20 anys) en que a través dels Punts "Aquí t'escoltem" es proporcionen eines i recursos per enfortir les seves habilitats personals i socials i fomentar el seu creixement personal.

- **Projecte PAIDÓS, per famílies amb infants menors de 6 anys, en situació de vulnerabilitat.** Es crea el 2013 com a recurs municipal en conveni amb Caritas, amb previsió de crear 3 centres a la ciutat, específic per a famílies amb infants menors de 6 anys en situació de risc i/o exclusió social des d'una vessant de prevenció per pal·liar la cronificació de la pobresa infantil. L'any 2016 el servei compta amb 85 infants/famílies usuàries, un increment del 70% respecte al 2015. I un 240% d'increment durant el període (2013-2016). Per tant, podem afirmar que és tracta d'un projecte que ha vist augmentat el nombre d'usuaris des que es va crear el servei. El treball amb les famílies s'aborda des dels àmbits socioeducatiu, psicoterapèutic i comunitari per augmentar els factors de protecció i resiliència dels infants; incrementar les competències parentals i facilitar la vinculació de les famílies amb el seu entorn més proper.

Gràfic 9: Evolució famílies usuàries projecte Paidós (2013-2016). Font: Caritas

- Durant l'any 2016 es va debatre **al grup de famílies del Consell Municipal de Benestar Social**, la necessitat d'abordar el suport i **orientació a les famílies en la vida quotidiana**, ja sigui des d'un servei o recurs especialitzat en famílies o des qualsevol servei que atengués situacions del cicle vital familiar que afecten els diferents membres. En aquest sentit, es va tractar l'orientació a famílies amb fills adolescents, l'orientació a famílies amb fills consumidors de drogues de forma inicial (Servei d'Orientació a Famílies SOD), i l'orientació a famílies amb infants atesos en Atenció primerenca (EIPIS). També es va abordar la necessitat de tractar l'orientació i suport a mida a aquelles famílies que són cuidadores de persones grans i/o dependents. Generalment aquest rol recau en la dona.
- També durant l'any 2016 s'han dut a terme una sèrie de nous programes i activitats als Districtes en general, com per exemple:
 - *Espai Familiar El Torrent a Nou Barris*, com a espai segur i acollidor on els infants i famílies de 0 a 3 anys poden jugar, divertir-se i aprendre.
 - *Taller per millorar les relacions amb els fills i filles com a resposta a la violència filoparental* (Horta- Guinardó)
 - *Mostres de Jocs i Juguines "Aquí es juga" al CC Cotxeres Borrell i al CC Sagrada Família.*
- A finals del 2015 va iniciar el procés participatiu per la creació del **Centre Municipal de Recursos LGTBI** organitzat i dinamitzat des del Consell Municipal LGTBI de Barcelona. L'obertura d'aquest Centre està prevista al 2018.

DIVERSITAT DE GRUPS FAMILIARS EXISTENTS: PROCEDÈNCIA, COMPOSICIÓ O ESTRUCTURA

Objectiu 2. Impulsar el reconeixement i suport a la diversitat de grups familiars per raó de la seva estructura, composició o procedència, perquè puguin desenvolupar el seu propi projecte de família en igualtat de condicions.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Famílies nouvingudes: nous projectes i processos de desagrupació.
- ▶ Reconeixement nous models de famílies, especialment homoparentals i bisexuals.
- ▶ Atenció a situacions de sobrecàrrega en famílies amb sol progenitor, reconstituïdes o nombroses.
- ▶ Convenis i subvencions de suport a famílies en la cura i l'atenció educativa

INDICADORS SIGNIFICATIUS

A Barcelona hi ha una gran diversitat de les famílies, ja sigui per raó de procedència, composició o estructura. Per impulsar el reconeixement dels factors de diversitat (patrons culturals, discapacitat, gènere, procedència..) s'han impulsat mesures inclusives tant en el disseny com en la prestació dels diferents serveis, projectes i o recursos. Per altra banda, també s'ha dissenyat tal i com hem fet notar en el capítol anterior nous serveis o recursos adreçats a famílies en funció de la seves característiques.

PER LA SEVA PROCEDÈNCIA

- ▶ **Famílies participants/ateses en el programa "Noves Famílies".** El programa Noves Famílies ofereix diferents recursos d'orientació, consulta i assessorament adreçats a l'orientació i l'acompanyament de les famílies en procés de reagrupament familiar. El 2016 ha comptat amb la participació de **2.266 unitats familiars ateses**, amb un total de **4.188 participants**. Això significa un augment del **13,7%**, respecte el 2015, en que es van atendre a **1.992 famílies**, amb un total de **3.600 persones**.

Respecte del període 2014-16 l'augment és del **19% de famílies i el 21% de participació**.

Evolució sessions d'orientació i acompanyament en el reagrupament familiar (2014-2016)

	2014	2015	2016	Variació 2014-2016
Orientació i acompanyament de les famílies en procés de reagrupament familiar (famílies ateses)	1.903	1.992	2.266	19%
Taller de Pares i Mares de preparació per al retrobament amb els fills i les filles				
Xerrades educatives pares i mares				
Xerrades educatives pares i mares xinesos				

Espai mensual estable per a pares i mares				
Suport psicopedagògic				
A l'estiu Barcelona t'acull				
Punt de Trobada				
Servei de suport i acompanyament acadèmic. PREPARA'T				
Tallers per a dones reagrupades				
Participants en alguna activitat/espai	3.443	3.600	4.188	21%

Taula 6: Evolució sessions d'orientació i acompanyament en el procés de reagrupament familiar. Font: Dept. Immigració, Àrea Drets Socials

- **SISFA rom.** El SISFA rom és un servei d' Inserció Social d' Atenció Primària especialitzada, el perfil de les famílies ateses són rom amb menors a càrrec, que viuen en assentaments o en altres espais on es donen dinàmiques d' assentament. I, on els infants no tenen les necessitats bàsiques cobertes, sense escolaritzar i sense seguiment pediàtric.

Les famílies ateses viuen en ocupacions il·legals , assentaments o al mateix espai públic. Destaca el desconeixement de l' idioma i la seva principal font d' ingressos procedeix de treballar la ferralla i/o realitzant la mendicitat.

Al 2016, destaquem les següents dades sobre les famílies nouvingudes:

- De 62 famílies 5 són Galaicoportugueses i representen el 3'10%.
- De 51 famílies 18 són de països de l' Est i representen el 35 %.
- De 90 famílies 58 són monoparentals i representen el 64'4 %.
- De 90 famílies 32 són nuclears i representen el 35'53 %

- **Formularis adaptats a la diversitat de models familiars.** Es presenta una relació dels formularis que s'han adaptat a la diversitat familiar durant el període 2014-2016.

2014 2015	<ul style="list-style-type: none"> • Formulari d'inscripció i de sol·licitud d'ajut econòmic de la Campanya de Vacances d'Estiu: adaptats en els termes tutor/tutora. • Formulari d'inscripció als equipaments d'infància (Centre obert, Espai familiar): adaptat en els termes tutor/tutora. • Formulari per a la sol·licitud del carnet de biblioteques per a menors d'edat. Adaptació: pare/mare o tutor/a. • Formulari d'atenció al Centre per a Famílies amb adolescents. • Proposta de formulari dissenyada per part del Consell Municipals de Lesbianes, Gais, Trans, Bisexuals i Intersexuals (CMLGTBI) amb l'objectiu que serveixi per a qualsevol família.
2016	<ul style="list-style-type: none"> • Formulari per a la sol·licitud del carnet per menors d'edat (pare, mare o tutor) (Biblioteques). • Sol·licitud centre obert Sol·licitud espai familiar. • Sol·licitud campanya de vacances. • Sol·licitud servei de famílies col·laboradores (Família i Infància). • Inscripció al servei de casal infantil (Urgell. Cotxeres Borrell. Sagrada Família i Fort Pienc) • Inscripció al casal d'estiu (Urgell. Cotxeres Borrell. Sagrada Família i Fort Pienc) • Inscripció al Petit Tísner (centre cívic Cotxeres Borrell) • Inscripció a l'Espai 0-3 (casal infantils: Urgell. Cotxeres Borrell. Sagrada Família i Fort Pienc).

	<ul style="list-style-type: none"> • Inscripció als Tallers Culturals per a menors (centre cívic Fort Pienc). • Inscripció a la Mostra de Jocs i Juguines (casal infantil Fort Pienc i casal infantil Urgell, Districte Eixample). • Formularis de demanda d'ajut econòmic CVE. • Inscripció als Casals i a Ludoteques (Horta-Guinardó). • Formulari de Casals infantils i Ludoteques de Nou Barris (Nou Barris)
--	---

Taula 7: Formularis adaptats a la diversitat de models familiars. Font: Diferents Operadors del Pla Municipal de Família (2013-2016)

PER LA SEVA COMPOSICIÓ

- ▶ La **Xarxa d'escoles per la Igualtat i la No discriminació**, és un pla pilot que s'ha implementat al llarg dels cursos escolars 2014-2016. A banda de les activitats d'acció directa sobre l'alumnat, i per aprofundir en els eixos temàtics del programa es contemplen sessions de formació pel professorat. Aquestes s'han valorat molt positivament, i això ha fet augmentar la motivació i el grau de compromís d'aquests centres amb el programa, que han decidit implementar-ho a més nivells dels que estaven previstos inicialment, la qual cosa ha incrementat el nombre d'alumnes que s'han beneficiat. Enguany, s'han dut a terme **tallers en 11 centres** (6 d'Educació Primària i 5 de Secundària). La intervenció extensiva des del currículum de forma directa ha arribat a un col·lectiu aproximat de **1.500 alumnes** i, de forma indirecta a **1.500 alumnes més** aproximadament.

La valoració del treball realitzat és molt positiva i s'ha fet de forma intensiva fins el mes de juny de 2016. El dia 31 de maig de 2016 va tenir lloc una trobada presencial d'alumnat i professorat de tots els centres participants al recinte de la Mar Bella. Es van realitzar tallers i espectacles musicals per a les diverses franges d'edat sobre l'eix temàtic d'Igualtat i No-Discriminació. El nombre total d'assistents va ser aproximadament de 3.000 persones.

A partir del mes de juny **es va començar a treballar amb famílies i xarxes comunitàries a dos dels centres pilot, un d'educació primària i un de secundària.**

Aquest programa compta amb una avaluació externa per part de l'UB que fa un estudi i seguiment de resultats obtinguts.

- ▶ Projectes i accions per al reconeixement de nous models de famílies, especialment **homoparentals i bisexuals**:
 - **Projecte audiovisual amb suport pedagògic "Diversitat en curt"**. Al 2016 ha finalitzat aquest projecte adreçat a les escoles de la Xarxa i obert a qualsevol entitat o comunitat educativa que ho sol·liciti, per a lluitar contra el Bullying i la Lgtbifòbia, posant de manifest diversos models de família però sobretot, la diferència com a valor positiu. Està a punt de ser editada una Guia Pedagògica que busca aprofundir en la comprensió i el respecte de la diversitat sexual i de gènere.

- **Treball amb dues associacions de famílies vinculades a la temàtica LGTBI que treballen per a la visibilitat, difusió i reivindicació dels diferents models familiars.**
 - Associació de Famílies Lesbianes i Gais (FLG)
 - Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes (AMPGIL).

- **Consell Municipal LGTBI: s'estan incorporant noves entitats que treballin temes de família vinculats al reconeixement dels drets, no-discriminació, la diversitat familiar, el bullying, etc...).** En concret:
 - FLG: Famílies Lesbianes i Gais.
 - AMPGIL: Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes.
 - *Chrysalis*: Associació de famílies de menors transsexuals.

- En el 2016 es continua donant suport al **projecte OASIS** que vincula les vivències dels adolescents LGTBI a partir d'una estada de lleure d'estiu, incorporant també a les seves famílies al final de l'estada.

PER LA SEVA ESTRUCTURA

► Famílies monoparentals ateses en els Centres de Serveis Socials.

Al 2016 s'han atès **10.871 famílies monoparentals**, que representa un 18% sobre el total de famílies ateses als CSS.

El 2016 els CSS han atès **7.551 famílies monoparentals amb fills menors de 18 anys** Això significa un **increment del 9,6% sobre el total de famílies ateses als CSS respecte el 2015** i d'un **32,3%** en el total del període observat (2014-2016).

L'any 2016 el total de famílies monoparentals amb fills menors de 18 anys ateses, suposen un 54,8% respecte al total de famílies ateses amb fills menors, o sigui la majoria, i un **13%** respecte al total de famílies ateses als Centres de Serveis Socials.

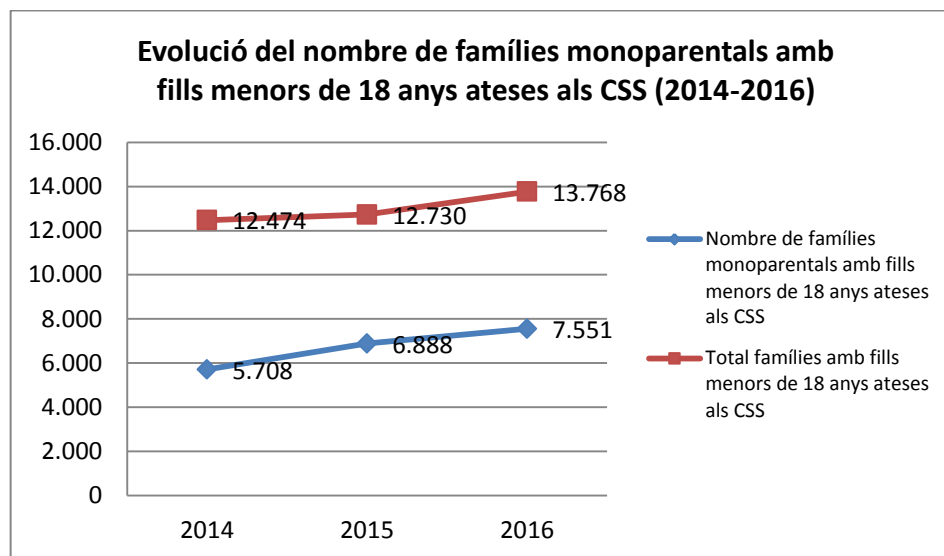
Evolució de les famílies ateses en els Centres de Serveis Socials

	2014	2015	2016	% Variació 2015-2016	% Variació 2014-2016
Total famílies ateses als CSS	57.996	58.985	59.932	1,60%	3,3%
MONOPARENTALS ATESES ALS SSB					
Total famílies monoparentals ateses independentment de l'edat dels fills	8.174	9.646	10.871	12%	32%
% famílies monoparentals sobre el total famílies amb independentment de l'edat dels fills	14%	16,3%	18%		

	2014	2015	2016	% Variació 2015-2016	% Variació 2014-2016
MONOPARENTALS AMB FILLS MENORS DE 18 ANYS					
Total famílies monoparentals amb fills menors de 18 anys ateses als CSS.	5.708	6.888	7.551	9,6%	32,3%
% famílies monoparentals amb fills menors sobre el total de famílies ateses.	9,8%	11,6%	13%		
% famílies monoparentals sobre el total famílies amb fills menors de 18 anys, ateses.	45,7%	54,1%	54,8%		

Taula 8: Evolució de les famílies monoparentals ateses als CSS. Font: IMSS

Si veiem la taula, l'evolució del percentatge de **famílies monoparentals respecte als total de famílies amb fills menors de 18 anys**, augmenta de forma paral·lela al nombre de famílies menors ateses, però cal fer notar que s'incrementa la proporció, passant de ser un 45% al 2014 a ser un 54,8% al 2016, i per tant com dèiem abans, podem dir que el perfil de famílies amb fills ateses als SSB és majoritàriament monoparental.

Gràfic 10: Evolució nombre famílies monoparentals amb fills menors 18 anys. Font: IMSS

Pel que fa al nombre de famílies nombroses ateses als CSS, el 2016 se'n van atendre **2.353** (que signifiquen **el 17% de les famílies amb fills menors de 18 anys ateses als CSS**). Dada que es manté invariable respecte al 2015.

- **Famílies ateses als SIS.** En el 2016 s'ha atès un total de 267 persones que es divideixen en **90 famílies** (139 adults i 128 menors). Un **86,3% d'aquestes famílies són monoparentals**, de les quals **54 famílies estan formades per una dona** i els seus fills i 4 famílies per un home i els seus fills. Per tant, únicament un 5,9% de les famílies ateses són nuclears.

	Adult		Infant		Total	
Sexe	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Dona	93	34,96%	60	22,56%	153	57,52%
Home	45	16,92%	68	25,56%	113	42,48%
Total	138	51,88%	128	48,12%	266	100,00%

Taula 9: Famílies ateses al SIS. Font: Dept. Espai Públic, Àrea Drets Socials

- **Convenis i subvencions d'àmbit de ciutat** atorgats a entitats amb projectes que donen **suport a famílies amb projectes de cura i atenció educativa**. Des de diferents àmbits s'han subvencionat o conveniat 57 projectes per un total de **1.295.914€**.

	Nº Subvencions i convenis				Recursos econòmics			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Família i infància	SD	8	13	13	SD	173.050€	368.800€	445.000€
Feminismes i LGTBI	4	4	3	5	52.679€	84.342€	9.600€	20.300€
Temps i economia de les cures	SD	18	17	33	SD	95.000€	93.300€	100.000€
TOTAL (2013-16)	4	30	33	51	52.679€	352.392€	471.700€	565.300€
Serveis Socials	SD	SD	6	6	SD	SD	671.907€	730.614€
Total 2016	-	-	39	57	-	-	1.143.607€	1.295.914€

Taula 10: Subvencions i convenis de suport a famílies en projectes de cura i atenció educativa. Font: Operadors del Pla Municipal de Família

Els convenis i subvencions del 2016 de Serveis Socials amb entitats socials que donen suport a les famílies es desglossen en:

- Creu Roja, Annex 5. Kits de suport social per famílies= 110.000€
- ProVida. Atenció a dones gestants i/o mares amb nadons en situació vulnerable= 20.000€
- Fundació Formació i Treball. Programa d'entregues Socials (Roba, mobles i joguines)= 417.000€
- Fundació IRES. Casal en Família= 18.000€
- Fundació Mare de Déu de Fàtima. Espai Maternal Fàtima= 19.140€
- Càritas. Annex 2. Atenció social a famílies vulnerables= 146.474,40€

SUPORT A FAMÍLIES CUIDADORES: LLIURE ELECCIÓ DE ROL / PERSPECTIVA DE GÈNERE

Objectiu 3. Promoure recursos i serveis adreçats a donar suport a famílies cuidadores vetllant pel dret de la família a cuidar les persones del seu nucli, promovent iniciatives que facilitin la lliure elecció del rol i tasques de la persona cuidadora, tot tenint en compte la perspectiva de gènere.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Xarxa de suport a les famílies cuidadores
- ▶ Suport de Serveis Socials Bàsics als familiars cuidadors de persones grans i/o dependents
- ▶ Incloure les persones grans, avis que cuiden néts, en els programes de suport al cuidadors i competències parentals
- ▶ Convenis i subvencions a entitats amb projectes per a famílies cuidadores
- ▶ Suport a les famílies per a la conciliació i la gestió dels temps mitjançant diversos recursos i programes

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ Barcelona compta amb la **Xarxa de suport a famílies cuidadores**, formada per 20 organitzacions²: associacions de persones afectades per algun tipus de malaltia i els seus familiars, col·legis professionals, institucions sanitàries i socials. Té per objectiu enfortir la capacitat d'organització de la ciutat en l'acompanyament i el suport a les famílies i persones cuidadores no professionals que atenen a persones malaltes que pateixen malalties que comporten pèrdua d'autonomia personal. La Xarxa pel Suport a Famílies Cuidadores neix l'any 2008 a l'ampar de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.

Durant el 2014 i 2015 la Xarxa ha treballat per oferir a la ciutadania una guia sota el nom de **Guia d'orientacions "I vostè com està?" El suport a les persones que cuiden familiars malalts i/o dependents" (2015)**, com a document d'orientacions per als professionals dels serveis socials i de salut enfront el seu abordatge amb les persones que cuiden. En el 2016 s'ha donat continuïtat al Pla de difusió d'aquesta Guia d'orientacions. A més, s'ha elaborat, dissenyat i posat en marxa la pàgina web "I tu, com estàs?" (www.cuidem-nos.barcelona). En el mes de

² 12 entitats: Alzheimer Catalunya; Associació Catalana d'Hemofília; Associació Catalana per al Parkinson de Barcelona; Associació de Familiars d'Alzheimer de Barcelona (AFAB); Associació de Familiars i Amics de Nens Oncològics de Catalunya (AFANOC); Creu Roja de Barcelona; Federació Salut Mental Catalunya; Fundació d'Oncologia Infantil Enriqueta Villavecchia; Fundació Hospitalitat Mare de Déu de Lourdes; Fundació Jubert Figueras; Fundació Uszheimer; Oncolliga.

4 col·legis oficials: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona; Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya; Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya; Col·legi Oficial d'Infermeres i Infermers de Barcelona.

Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)

Ajuntament de Barcelona

Consorci Sanitari de Barcelona (CSB)

novembre del 2016 s'ha celebrat l'Àgora Ciutadana com a avançament en el reconeixement de les persones que cuiden.

Pel 2017 s'ha previst impulsar l'elaboració d'una Estratègia compartida de ciutat per al reconeixement i suport a les famílies que cuiden.

- ▶ Des del mes d'octubre de 2015 està operativa la "**Guia *online* d'entitats i grups de suport en l'àmbit social i de salut de Barcelona**", que es va elaborar al llarg del 2014 i que conté informació sobre les entitats i grups de suport a l'àmbit social i de la salut a Barcelona. Es tracta d'una guia *online* que durant el 2016 ha rebut un total de **6.458** visites a la web, un increment del **40%** (39,93%) respecte al 2015.
- ▶ **Grups de suport a famílies cuidadores promoguts des dels centres de serveis socials** . Al 2014 es varen fer 16 grups, al 2015 se'n fer 18 i al, 2016, **s'han realitzat 22 grups de suport a famílies cuidadores de persones grans dependents o amb discapacitat** del quals alguns es realitzen en col·laboració amb les Àrees Bàsiques d'Atenció Primària de Salut.

	2014	2015	2016
Nombre de grups de suport	16	18	22

Taula 11: Grups de suport a les famílies cuidadores dels CSS. Font: IMSS

S'han creat **4 grups més en relació al 2015, un 22,2% més**, en que hi havia 18.

Famílies cuidadores de persones grans dependents o amb discapacitat 2016:

- Cuida't per cuidar: Taller de cuidadors, CSS Barceloneta.
- Grup de cuidadors, CSS Barceloneta.
- Taller de cuidadors, CSS Sagrada Família.
- Suport a l'acció associativa del cuidador SAAC, CSS Sagrada Família.
- Taller de construcció de la xarxa del cuidador TCXC, CSS Sagrada Família.
- Grup de cuidadors de suport Nova Esquerra Eixample i CSS Nova Esquerra Eixample.
- Grup de cuidadors, CSS Nova Esquerra Eixample.
- Grup de cuidadors, CSS Sant Antoni.
- La Colla Cuidadora - Grups de suport, CSS Dreta de l'Eixample / CSS Fort Pienc / CSS Antiga Esquerra Eixample.
- Grup de cuidadors "Cuides... i et cuides?", CSS Numància
- Grup de cuidadors, CSS Poble Sec
- Grup de cuidadors autònoms, CSS Poble Sec.
- GAM Cuidadors La Marina, CSS La Marina
- Grup de cuidadors, CSS Les Corts / CSS Maternitat-Sant Ramon
- Grup de suport a cuidadors de Sarrià, CSS Sarrià
- Racons (febrer 2016 - abril 2016), CSS Camp d'en Grassot - Gràcia Nova
- Racons (novembre 2016 - abril 2017), CSS Camp d'en Grassot - Gràcia Nova
- Cuida't, CSS Vila de Gràcia.
- Aireja't, CSS Guinardó / CSS Baix Guinardó - Can Baró
- Grup de cuidador@s Horta, CSS Horta
- Grup d'ajuda mútua per a cuidadors "Connectant amb mi mateix", CSS Garcilaso.
- Grup de Formació per a cuidadors no professionals, CSS Garcilaso.

- **Suport a entitats amb projectes de cura a famílies cuidadores, mitjançant convenis i subvencions d'àmbit de ciutat.** Durant el 2016 s'han atorgat un total de **33** convenis i subvencions a nivell de ciutat (12 convenis més que l'any 2015, decrement del **25%**), per un import de **292.570€** per a entitats amb projectes de cura de persones grans, infants, amb dependències o altres malalties que requereixen la cura de les seves famílies i que tenen per objectiu donar suport a els elements que comporten aquesta cura (coneixements, suport emocional, desplaçaments, conciliació familiar, etc.). Això significa **un increment en el nombre de projectes respecte el 2015 d'un 57,14% i un elevat increment a nivell de recursos econòmics del 167%**. Com mostra el quadre següent, **si bé durant el total del període observat (2014-2016) el nombre de subvencions ha patit una davallada (25%), l'import d'aquestes ha seguit una recuperació i creixement important entre el 2015 i el 2016 (167%)**. Això és producte de la reorganització dels recursos per garantir els resultats i la continuïtat dels projectes tècnics.

	2014	2015	2016	% Variació 2015-2016	% Variació 2014-2016
Nombre convenis i subvencions nivell ciutat	44	21	33	57,14%	-25%
Import (en €)	156.520€	109.570€	292.570€	167%	86,9%

Taula 12: Convenis i subvencions famílies cuidadores a nivell de ciutat. Font: Dept. Atenció Gent Gran i Dept. Salut, Àrea Drets Socials

Al 2016 el Departament d'Atenció a la gent gran té 2 convenis amb entitats que tenen per objecte la relació amb famílies, i 1 conveni amb la Diputació de Barcelona:

- (1) Annex de Càrites, amb el programa de suport a les famílies cuidadores dels seus serveis
- (2) El conveni amb la Fundació Família i Benestar Social que dona suport a través del programa SAFES (Servei d'atenció a la fragilitat) a persones grans i a les seves famílies en el districte de ciutat vella.
- (3) El tercer conveni és amb la Diputació de Barcelona per oferir el Respir a totes les famílies cuidadores de la ciutat i municipis de la província.

	Nº Subvencions i convenis			Recursos econòmics		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Persones grans	5	7	3	33.000€	49.500€	171.000€
Salut	22	14	30	66.270€	60.070€	121.570€
TOTAL	27	21	33	99.270€	109.570€	292.570€

Taula 13: Convenis i subvencions projectes famílies cuidadores. Font: Dept. Atenció a Gent Gran i Dept. Salut, Àrea Drets Socials

► **Famílies beneficiàries del programa Respir per a persones grans.**

Aquest any 2016, les sol·licituds rebudes pel programa Respir han estat **1.630** (un increment del **10%** respecte del 2015, i un increment del **57%** pel període 2011-2016). D'aquestes sol·licituds (1.630) **647** han realitzat una estada a les Llars Mundet de la Diputació de Barcelona. El nombre de sol·licituds s'ha vist incrementat, en part perquè les famílies han obtingut resposta a la seva petició d'estada RESPIR a l'estiu i tornen a repetir. D'aquest total de sol·licituds, finalment, es van ingressar un total de **888** persones (suposant un **decreixement** del **3%** respecte l'any 2015 i un **increment** del **32,9%** pel període 2011-2016).

TOT L'ANY	2011	2012	2013	2014	2015	2016	%Variació 2015-2016	%Variació 2011-2016
Sol·licituds rebudes	1.038	1.077	1.201	1.278	1.482	1.630	10%	57%
Persones Ingressades	668	668	740	862	915	888	-3%	32,9%

Taula 14. Cobertura de les demandes RESPIR. Període 2011-2016. Font: Departament Gent Gran, Àrea Drets Socials

En els últims anys la demanda d'aquest servei ha estat incrementada de tal manera que la Diputació de Barcelona no té prou places per a atendre totes les sol·licituds, principalment durant els mesos estivals de juliol, agost i setembre. En aquest context, l'Ajuntament de Barcelona, des de l'any 2013 reforça el programa RESPIR durant el període estival mitjançant la contractació de places residencials privades a la ciutat de Barcelona i rodalies. Es així com neix el Programa "Respir Plus".

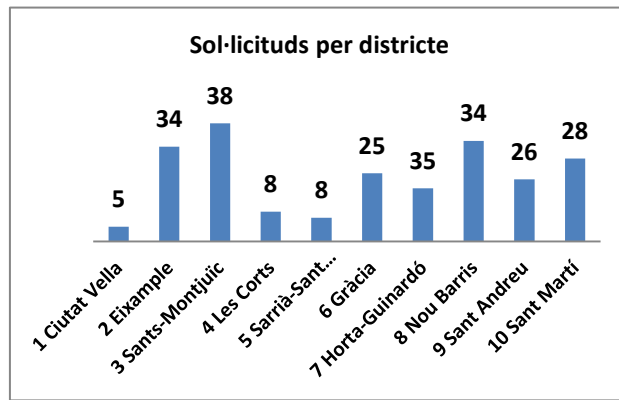
► **El Respir Plus.**

El Respir Plus de l'Ajuntament de Barcelona, l'any 2016 ha gestionat un total de **241** l'any 2016 (231 l'any 2015), i ha rebut un total de **193.525,80€**. Pel que fa a la despesa, ha sofert un creixement del **12,32%**, molt important en el període 2013-2016 superior al **153%**.

Programa "Respir Plus"	2013	2014	2015	2016	Variació 2015-2016	Variació 2013-2016
Núm. persones ingressades	79	164	219	241	10,04%	205,06%
Pressupost	76.444,01€	168.077,04 €	172.290,03 €	193.525,80€	12,32%	153,16%

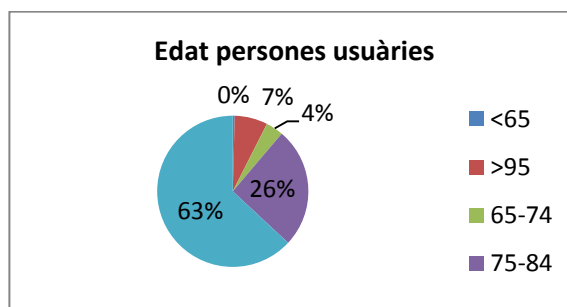
Taula 15. Dades econòmiques del pressupost executat del programa Respir Plus. Any 2013- 2016. Mesos d'Estiu. Font: Departament Gent Gran, Àrea Drets Socials

D'aquestes 241 persones ingressades, la distribució per districtes és la següent:

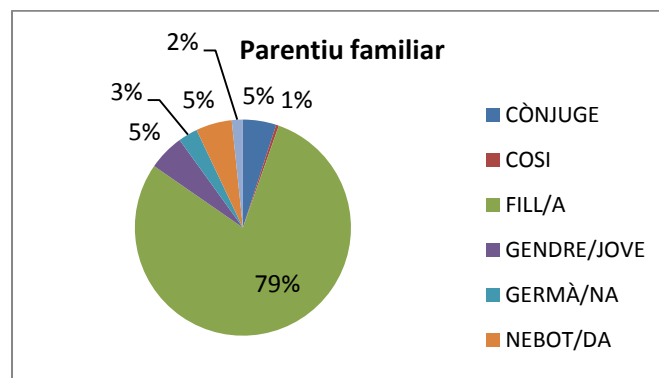
Gràfic 11: Sol·licituds Respir Plus. Per districtes. Any 2016

Els districtes que han presentat major nombre de sol·licituds de Respir han estat, per ordre, Sants-Montjuïc (38 sol·licituds), Nou Barris i l'Eixample (34 sol·licituds), mentre que Ciutat Vella, Sarrià Sant-Gervasi i Les Corts han estat els que menys amb 5, 8 i 8 demandes de Respir respectivament.

Gràfic 12: Sol·licituds Respir Plus per edats. Any 2016

El 63% de persones grans que finalment han ingressat tenen una edat que oscil·la entre els 85 i 95 anys. Si baixem a la franja d'edat compresa entre els 75 i 84 anys, el nombre de sol·licituds baixa fins el 26%. El nombre de demandes per persones amb edats inferiors als 75 anys representa només el 4% del total de sol·licituds rebudes.

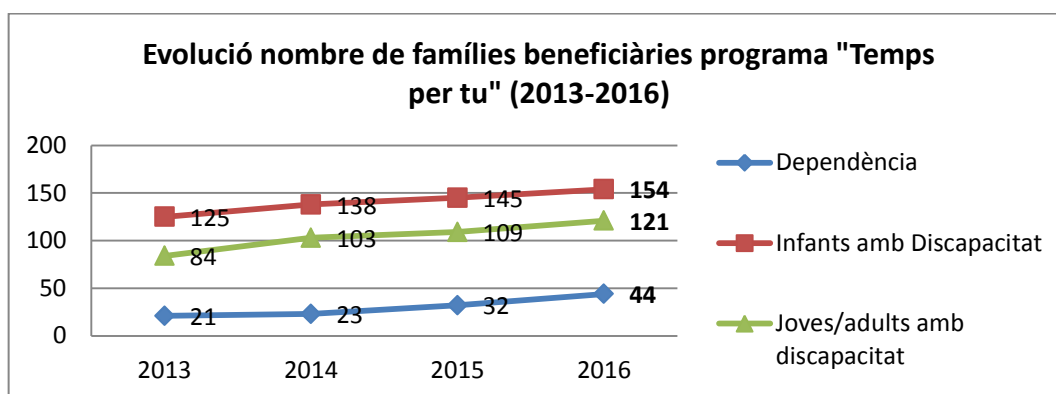
Gràfic 13: Parentiu familiar del Respir Plus. Any 2016

El 74% de les persones ingressades al servei "Respir Plus" conviuen amb els seus cuidadors principals llevat del 26% de persones que viuen soles o amb cuidadors professionals. Els fills/es són, amb un 79%, els principals cuidadors de les persones usuàries del Respir. Segueixen, amb molta diferència els nebots/es, les joves i els cònjuges, que representen un 5% del total.

El principal motiu de demanda del servei és per descans dels cuidadors (72%). Segueix el motiu per vacances (25%).

- ▶ **Programa Respir de l'Institut de Persones amb Discapacitat.** L'any 2016 l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD) ha atorgat **28** convenis i subvencions (19 el 2015) a entitats que desenvolupen, amb un cost de **285.657€**.
- ▶ **Pel que fa a facilitar la conciliació i la gestió dels temps.** El Programa "Temps per tu", durant el 2016 ha donat resposta a **319 famílies** (286 el 2015), en diverses situacions:
 - Dependència: **44 famílies (37,5% d'increment** respecte del 2015)
 - Infants amb discapacitat: **154 famílies (6,2% d'increment** respecte del 2015)
 - Joves/adults amb discapacitat: **121 famílies (increment de l'11%** respecte el 2015)

Per tant, s'observa una tendència sostinguda a l'alça en el període (2013-2016):

Gràfic 14: Famílies beneficiàries programa Temps per Tu. Font: Programa Temps i Economia de les cures, Àrea Drets Socials

Al 2016, "Temps per tu", també ha crescut en volum d'hores oferint 3.143 hores de temps personal a les famílies. Un **7% més** que el 2015 (2.937 hores) i un **56,3%** pel període 2013-2016:

	2013	2014	2015	2016	% Variació 2016-2015	% Variació 2013-2016
Nº total famílies beneficiàries	230	251	286	319	11,5%	38,7%
Nº hores de temps personal ofertades a famílies del programa	2.011	2.531	2.937	3.143	7%	56,3%

Taula 16: Dades programa Temps per tu. Font: Programa Temps i Economia de les cures, Àrea Drets Socials

ATENCIÓ, SUPORT I TRACTAMENT DAVANT DE CRISIS FAMILIARS

Objectiu 4. Continuar promovent recursos d'atenció, suport i tractament davant de crisis familiars, situacions de conflicte i malestar emocional.

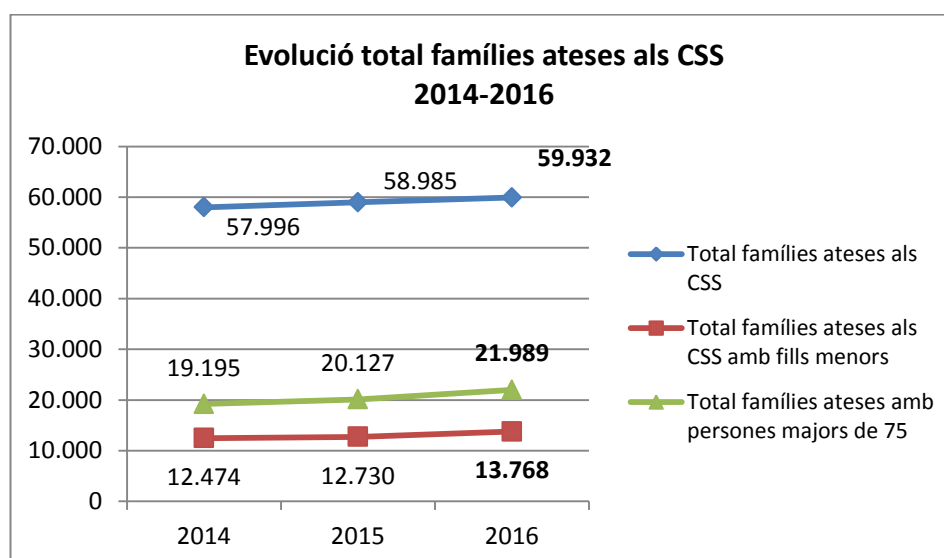
ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Suport a famílies en situació de crisi conjuntural familiar
- ▶ Detecció, tractament i suport de famílies amb malestar emocional o problemes de salut mental serveis Socials Bàsics i altres equipaments
- ▶ Servei d'atenció domiciliària socioeducativa
- ▶ Servei de famílies col·laboradores

INDICADORS SIGNIFICATIUS

En els darrers anys, i especialment amb l'actual situació de crisi econòmica, els serveis socials bàsics han realitzat un gran esforç per atendre l'increment del nombre de famílies amb noves demandes sorgides com a conseqüència de la crisi de la post crisi. Es tracta en general de situacions complexes que afecten no solament a les condicions de vida bàsiques de les famílies sinó també a les dinàmiques familiars i l'estat d'ànim de cada un dels seu membres.

- ▶ **Famílies ateses als Centres de Serveis Socials.** Durant el 2016 des dels **40 Centres de Serveis Socials de Barcelona** s'han atès **59.932** famílies (entenent per família com a llar-domicili), **un 1,6% més** que el 2015, en que es van atendre 58.985 famílies i **un 3,4% més** que el 2014, en que es van atendre 57.996 famílies
 - Total famílies ateses als Centres de Serveis Socials el 2016 = 59.932
 - Increment lleu de les famílies ateses en el període 2014-2016: 3,3%

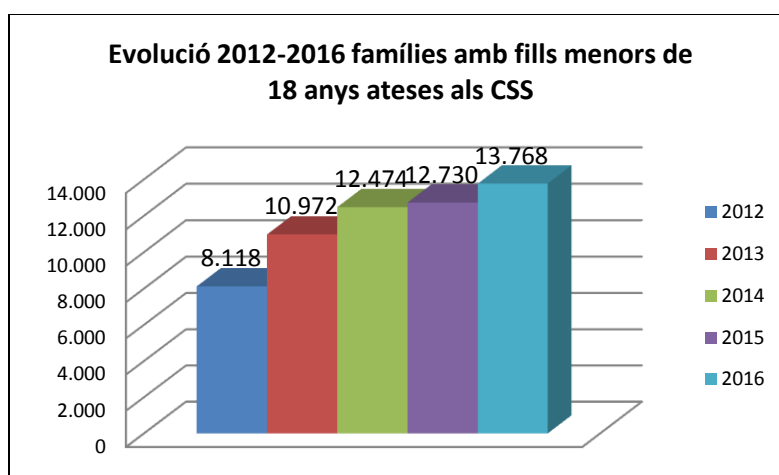

Gràfic 15: Evolució famílies ateses als CSS. Font: IMSS

- ▶ **Famílies ateses als Centres de Serveis Socials amb fills menors de 18 anys:** Aquestes famílies han estat ateses a través d'un suports bàsic o mitjançant un pla de tractament que incorpora diferents recursos i acció professional educativa i psicosocial. L'atenció ha estat individual, familiar o grupal, segons les seves necessitats.

Del total de famílies ateses als CSS, **13.768** són famílies amb infants menors de 18 anys. Això suposa:

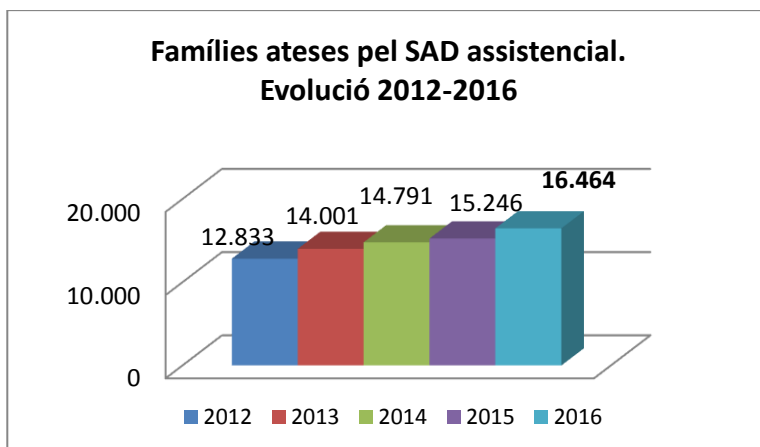
- **Un augment molt significatiu de famílies ateses amb menors de 18 anys des del 2013 al 2016**
- A partir del 2014 i fins al 2015, l'increment és lleu però sostingut
- Al 2016 es dona un repunt més significatiu del **8,15%** respecte el 2015 en el que es van atendre 12.730 famílies (Això segurament és degut a l'atenció a famílies per l'ajut econòmic a famílies amb fills 0-16)

Gràfic 16: Evolució famílies ateses als CSS menors de 18 anys. Font: IMSS

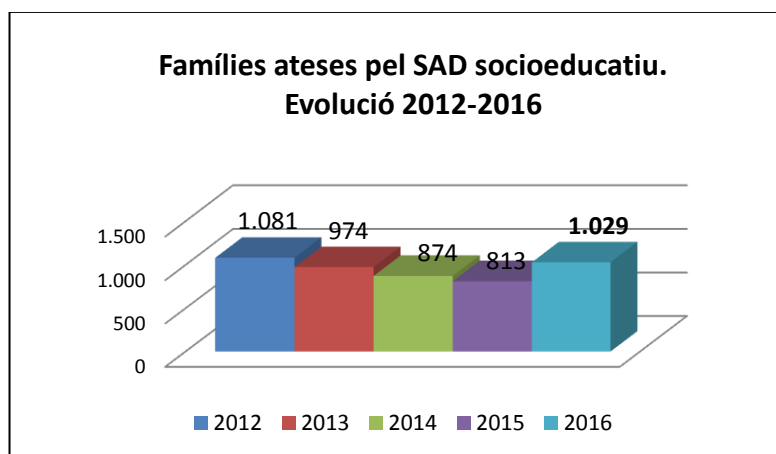
- ▶ **Famílies ateses als Centres de Serveis Socials amb persones majors de 75 anys:**
Del total de famílies ateses als CSS, **21.989** són famílies amb persones majors de 75 anys. Això suposa un increment del **14,5%** en el període 2014-2016 (19.195 famílies al 2014 i 20.127 famílies al 2015).
- ▶ El 2016 el **Servei d'Atenció Domiciliària (SAD)** ha atès un total de 17.799³ llars amb SAD, de les quals:
 - **SAD assistencial:** 16.464 llars amb (15.246 llars els 2015, 14.791 llars el 2014, 14.001 el 2013 i 12.833 el 2012).

³ Aquesta xifra inclou els serveis d'àpats, auxiliars de la llar i treballadores familiars. El SAD assistencial i el Socioeducatiu només inclou treballadores familiars.

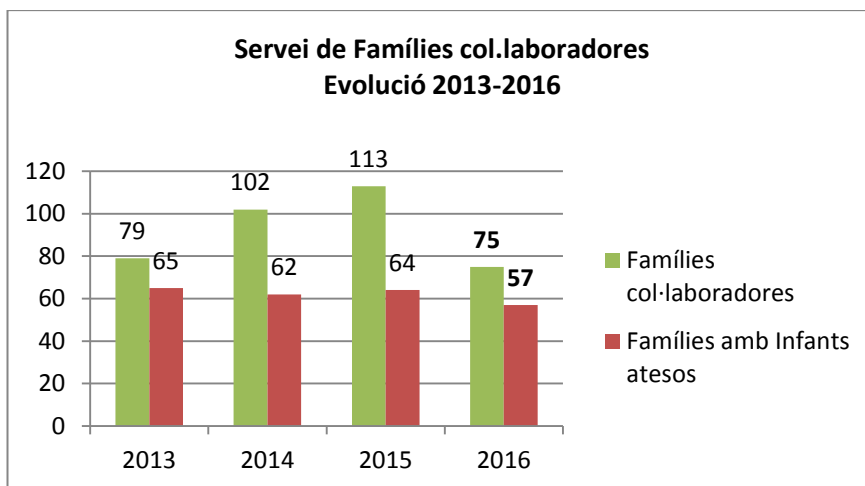
Gràfic 17: Famílies ateses pel SAD assistencial. Font: IMSS

- **SAD socio-educatiu:** 1.029 famílies de les quals 13.768 famílies amb infants menors de 18 anys ateses en el CSS. És a dir, **només un 7,5% dels serveis d'atenció domiciliaria tenen un caràcter socioeducatiu** (l'any passat era un 6,3%). El CSS del Guinardó és el que gestiona més SAD Socioeducatius amb un 12,2% (50 expedients). Aquest tipus de SAD va majoritàriament dirigit a famílies amb fills menors de 18 any o amb discapacitats, i tendeix a utilitzar-se poc, doncs existeixen altre tipus de recursos educatius al territori i als propis serveis socials.

Gràfic 18: Famílies ateses pel SAD socioeducatiu. Font: IMSS

- **Servei de famílies col·laboradores**, servei adreçat a famílies en situació de dificultat temporal per atendre als seus fills. Pel que fa al nombre de famílies que formen part del **Banc de Famílies Col·laboradores**, l'any 2016 han estat de **75** famílies, mentre que l'any 2015 fou de 113. Per tant, s'observa un descens respecte a l'any anterior, així com en relació a l'inici del període observat (2013-2016) que fou de 79. Fet que s'explica per l'actualització del banc que es va fer a partir de la demanda d'una determinada informació (petició del certificat de delictes sexuals), on famílies inactives o de col·laboració molt esporàdica van donar-se de baixa definitivament. Ha disminuït també el nombre de famílies amb infants atesos.

Gràfic 19: Evolució de famílies col·laboradores . Font: Dept. Infància i Família, Àrea Drets Socials

DETECCIÓ, ATENCIÓ I TRACTAMENT ESPECIALITZAT

Objectiu 5. Promoure l'aplicació sistematitzada de protocols de detecció, atenció i tractament especialitzat i la rehabilitació de competències parentals de famílies en situació de major vulnerabilitat, patrons de relació disfuncionals i risc de maltractament.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Identificar les millors pràctiques d'intervenció psicosocieducatives en famílies amb infants en risc lleu (SSB)
- ▶ Atenció i rehabilitació de famílies amb infants i adolescents en risc lleu i moderat
- ▶ Atenció a famílies que pateixen violència masclista
- ▶ Atenció a Famílies que pateixen violència vers les persones grans
- ▶ Atenció a Famílies amb violència intergeneracional
- ▶ Atenció a situacions vulnerabilitat o disfuncionalitat

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **Identificar les millors pràctiques d'intervenció psicosocieducatives en famílies amb infants en risc lleu (SSB): Recerca aplicada : "Intervencions psicosocioeducatives en famílies amb infants en risc en el marc dels SSB".** Durant el 2015 s'ha finalitzat la recerca aplicada de les pràctiques d'intervenció psicosocioeducatives en famílies amb infants en risc lleu; que ha permès comptar amb informació rellevant per identificar les millors pràctiques psicosocieducatives per a orientar les àrees de millora per a la intervenció amb famílies amb infants en risc lleu ateses als SSB. S'ha recollit informació dels/les professionals, així com també l'opinió, la valoració i el grau de satisfacció de professionals, famílies i infants. Els resultats i les conclusions suposarà l'aplicació de millores en el sistema de serveis socials.

Aquesta recerca inclou recomanacions i millores en els següents aspectes:

- En relació a la participació de l'infant en els Centres de Serveis Socials, potenciant l'enfocament centrat en l'infant i en el vincle, incorporant-lo en la valoració del cas i tenint en compte la seva opinió.
- En la metodologia d'intervenció, des de l'acollida, el tractament individual, familiar, grupal i comunitari com en el tancament del cas, incloent canvis professionals i de servei.
- En el seguiment i avaluació de les intervencions tant pel que fa a la informació a les famílies com pel que fa a l'avaluació de resultats.

Existeix una Publicació de la recerca completa i un resum dels resultats i recomanacions situat en el link de l'Observatori Social de Barcelona: www.bcn.cat/observatoribcn

► **Atenció i rehabilitació de famílies amb infants i adolescents en risc lleu i moderat**

Rehabilitació de competències parentals de les famílies en situació de risc moderat i greu, cal destacar:

- **Projecte Cases d'Infants.** Dins el marc d'actuació que planteja la Llei dels Drets i les Oportunitats 14/2010, es prioritzen aquelles actuacions que potencien la proximitat de l'infant al seu entorn relacional, així com aquelles que treballen sobre els factors de protecció i les potencialitats de les famílies, fent-les participants de l'evolució dels infants al seu càrrec. Des d'aquesta visió de proximitat i amb l'objectiu de rehabilitar les competències parentals de les famílies aquest projecte durant l'any 2016 ha atès **40** famílies, en els 3 centres amb els que compta. L'any 2015 se'n van atendre 27 i 34 el 2014; per tant, podem parlar d'un **increment apreciable, del 53,8% entre el 2013 i el 2016, amb un descens el 2015 que ha remuntat l'any 2016.**
- Des de el 2014 hi ha **4 serveis o projectes de tractament psicoterapèutic conveniats** per a famílies ateses pels Servei Especialitzat d'Infància en Risc amb diverses entitats (**ADSIS, Exil, CIPAI i Vicky Bernardet**). En el 2014 el valor era de 44.000 € i en el 2015 i 2016 el valor d'aquests convenis és manté a 77.000 €. S'han atès al voltant de **136** infants i les seves famílies, que representa un **increment del 9,7%** respecte del 2015 (124 infants).
- El projecte "**Jo torno a casa**" ha atès a **39** famílies, increment considerable del **116%** respecte al 2015 en el que es van atendre 18 famílies.
- Suport a famílies extenses acollidores "**La meva família m'acull**", amb **145** famílies ateses, un increment del **5,8%** respecte al 2015 (137 al 2015 i 2014).

► **Atenció a famílies que pateixen violència masclista:** Pel que fa a prevenir, detectar i abordar situacions de famílies amb patrons de relació de violència intrafamiliar i infants que viuen situacions de violència masclista,

- S'ha aplicat els **protocols de detecció i atenció de situacions de violència masclista als Serveis Socials Bàsics** i s'han atès **1.630** dones, de les quals **66** eren majors de 65 anys.
- Al 2014 es va crear un servei d'àmbit de ciutat d'atenció específica a persones víctimes de situacions de violència masclista **Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA)**. És un servei ambulatori i d'acollida que integra l'atenció a dones, infants i adolescents i persones del seu entorn proper i és la porta d'entrada als recursos públics i privats d'acolliment d'urgències i de llarga estada per a dones que viuen aquestes situacions i pels seus fills i filles. Al SARA, a més, també es fa assessorament a professionals i a persones de l'entorn de les víctimes.
Del 2013 al 2016 el SARA ha atès:

	2013	2014	2015	2016
Casos atesos (persones soles i unitats familiars o de convivència)	1.345	1.500	1.725	1.823
Dones	1.345	1.356	1.483	1.630
Dones >65 anys	SD	SD	55	66
Unitats familiars ateses (per professionals d'infància o adolescència)	396	419	361	383
Infants i adolescents atesos directament	195	217	299	297

Taula 17: Casos atesos al Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA). Font: Feminismes i LGTBI

- Al **servei d'Atenció a Homes (SAH)**, s'han atès **188** homes, un percentatge superior als 185 homes atesos el 2015 (158 el 2014 i 142 el 2013), per tant podem parlar d'un **increment de l'1,6% respecte al 2015 i d'un 32,4% pel període 2013-2016**.
- ▶ **Atenció a Famílies que pateixen violència vers les persones grans:** Durant el 2015 es va desplegar el nou "**Protocol d'actuació davant el maltractament a les persones grans**" adreçat a tots els serveis municipals per tal d'impulsar un pla d'actuació i sensibilització que garanteixi la prevenció, la detecció i una atenció eficaç i coordinada entre els diferents agents i institucions. A destacar de manera específica, la formació sobre el Protocol adreçada a tots els perfils professionals dels serveis socials bàsics que es va iniciar al 2015 cobrint a tots els Directores/es i Psicòlegs/ogues i meitat de treballadors/es socials i que s'ha continuat i finalitzat al 2016.
Durant el 2016 es van atendre **390 persones grans maltractades**. Respecte al 2015 s'aprecia un **increment del 18,18%**. Fent un anàlisi per gènere són les **dones grans (78,46%)** que pateixen més maltractaments respecte als homes (21,53%).

	2013	2014	2015	2016
Totals	326	312	330	390
% Dones	83,44	82,69	81,82	78,46%
% Homes	16,56	17,31	18,18	21,53%

Taula 18: Persones grans ateses per maltractaments. Període 2013-2016. Font: GSI, Àrea Drets Socials

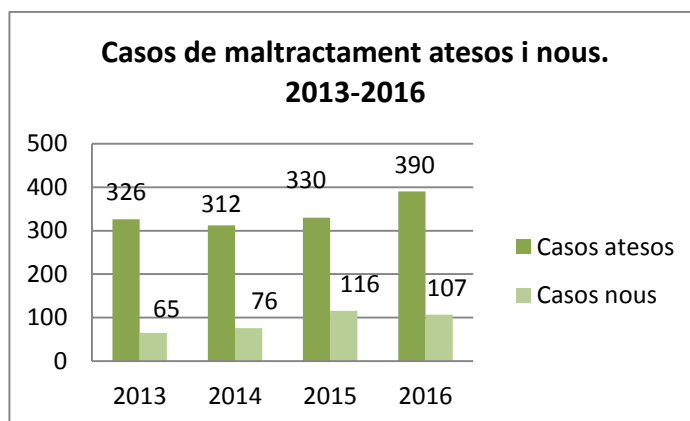
Pel que fa els **casos nous atesos**, que s'han informat per primera vegada a l'aplicació informàtica SIAS, s'observa una **davallada del 7,75%** (al 2016 van ser 107 i al 2015 van ser 116). Respecte al període 2013-2016 s'aprecia un increment del 64,61% .

	2013	2014	2015	2016	%Variació 2015-2016	% Variació 2013-2016
Totals	65	76	116	107	-7,75%	64,61%

Taula 19. Persones maltractades detectades segons any en curs. Període 2013-2016. Font: GSI, Àrea Drets Socials

Pel que fa a la tipologia de maltractaments al 2016, destaca la vinculada a situacions de negligència amb un 34,02% dels casos (132); la segueix el maltractament emocional amb un 25,51% (99 casos) i el físic amb un 18,81% (73 casos). La proporció és similar en els tres anys analitzats.

Als centres de Serveis Socials s'han detectat:

Gràfic 20: Casos de maltractament atesos i nous (2013-2016). Font: IMSS

CICLE VITAL I TRANSICIONS FAMILIARS 2015

SERVEIS, RECURSOS I PROGRAMES NOUS ESPECIALITZATS EN FAMÍLIES

Es crea un servei adreçats específicament al grup familiar: **Centre d'atenció a Famílies d'adolescents**. S'amplia el projecte **PAIDOS adreçat a famílies en situació de vulnerabilitat**.

Pendent l'abordatge de donar suport i orientació a les famílies en la vida quotidiana, des de l'especialització en l'atenció i orientació familiar.

Pendent incorporar la mirada i necessitat d'escolta del grup familiar en cada un dels serveis

Nous programes i activitats prioritàriament en l'àmbit de l'educació i la cultura dirigides al grup familiar.

DIVERSITAT DE GRUPS FAMILIARS EXISTENTS

Es segueix promovent i donant suport a la diversitat de models familiars famílies des dels diferents serveis o mitjançant convenis i subvencions a entitats, ja sigui per procedència (serveis i programes consolidats amb bona resposta), model familiar, estructura o composició.

S'incrementa les mesures de **sensibilització i programes vers models de famílies LGTBI**.

Augmenta progressivament les famílies monoparentals amb fill menors que van a SSB, actualment ja és el perfil majoritari entre les famílies amb fills menors de 18 anys.

Es dona suport a famílies amb necessitat de cura o atenció educativa.

SUPORT A FAMÍLIES CUIDADORES

Es consolida el **suport a famílies cuidadores que es realitza des dels diferents serveis**, especialment les que tenen cura de **persones grans, dependents i/o discapacitats**. Destaquem els programes tipus Respir i també el programa "Temps per tu".

Es notable la internalització de la Cura del cuidador, tant a partir del desplegament de la Xarxa de suport a famílies col·laboradores, guies i vídeos de suport, però sobretot per l'augment i consolidació dels Grups de Suport que es realitzen des dels SSB, com oferta estable de la cartera de Serveis Socials Bàsics

No queda suficientment destacat el treball realitzat en relació a la **perspectiva de gènere (feminització de les cures) i la lliure elecció del rol de cuidador**, temes que cal abordar.

**ATENCIÓ, SUPORT I
TRACTAMENT DAVANT
DE CRISIS FAMILIARS**

Els SSB són serveis que atenen crisi sociopersonals i sociofamiliars o de cicle vital. Hi ha recursos que útils però minoritaris per ajudar a pal·liar-la (SAD.....) però l'atenció ha de ser integral, i dirigida al conjunt del grup familiar.

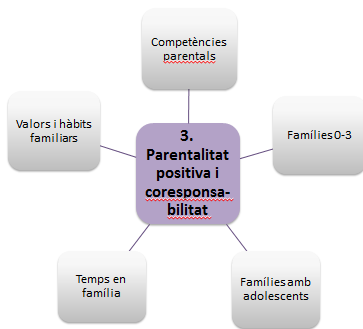
Augmenta el nombre de **famílies ateses als Centres de Serveis Socials** i també les famílies ateses amb fills menors de 18 anys . Segueixen augmentant significativament les famílies monoparentals ateses, sobre tot amb fills menors.

**DETECCIÓ, ATENCIÓ I
TRACTAMENT
ESPECIALITZADA**

Es conclou la recerca i es disposa de recomanacions i millores per a les **pràctiques psicosocieducatives** amb bons resultats per a famílies amb infants en risc lleu i moderat en el marc dels SSB.

Es consolida i reforça el **tractament especialitzat i la rehabilitació** de les famílies amb infants en risc moderat greu, amb programes molt consolidats

S'avança en la **detecció de situacions de violència i maltractament**, tant a l'intern de les famílies a partir de la posada en marxa dels nous protocols, sobre tot en relació a la violència masclista, que te el protocol molt consolidat. S'ha implantat ja el protocol davant del **maltractament de persones grans, i es detecta un nombre estable de nous casos cada any.** Pendent el desplegament del Protocol amb salut

LÍNIA ESTRATÈGICA 3. DESENVOLUPAMENT D'UNA PARENTALITAT POSITIVA

Promoure programes de suport a les competències parentals i habilitats educatives de les famílies, per al desenvolupament d'una parentalitat positiva des de la coresponsabilitat en la cura i l'educació.

COMPETÈNCIES PARENTALS

Objectiu 1. Desenvolupar, sistematitzar i estendre els programes d'informació, formació, eines i acompanyament als progenitors per desenvolupar les seves habilitats educatives i donar suport a les competències parentals des dels diferents equipaments municipals.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Accions realitzades des dels equipaments i espais socioeducatius
- ▶ Accions grupals per a pares i mares des dels Serveis Socials
- ▶ Grups i tallers de pares i mares a diferents serveis
- ▶ Accions realitzades des de la xarxa de biblioteques
- ▶ Accions i programes realitzats des dels centres i serveis educatius
- ▶ Accions i programes promoguts per l'Agència de Salut Pública
- ▶ Projectes en el marc de les accions comunitàries de territori i dels PDC
- ▶ Activitats esportives en família

INDICADORS SIGNIFICATIUS

A continuació posem de rellevància **el conjunt d'accions i programes de suport a les competències parentals** que es donen des dels diferents equipaments, serveis i espais de la ciutat que treballen amb infants. Podem constatar que actualment tots els serveis que atenen i treballen amb infants són sensibles a **desenvolupar accions i espais complementaris** de suport a les funcions i competències parentals (compacitats i habilitats) des de les **diverses modalitats, ja siguin des de la sensibilització, la formació i accions educatives o fins i tot de suport i de tractament.**

- ▶ **Intercanvis d'Experiències i Bones Pràctiques.** Durant el 2016 s'ha celebrat la primera sessió d'intercanvi de Bones Pràctiques, sota el títol: **"Treballant les competències parentals en el Cicle Vital familiar"**. Ha estat dirigida a plantejar els enfocaments conceptuals i els paràmetres tècnics i

pràctics, per l'abordatge de les competències parentals des dels diferents serveis, en funció dels objectius i el tipus de situació familiar. La jornada va comptar amb la presentació de tres propostes diferents d'intervenció. Les tres bones pràctiques que es van presentar van ser:

- **La Motxilla Preventiva**, impulsat pel centre de serveis socials i l'equip d'atenció psicopedagògica d'Horta-Guinardó.
- **El Grup de Suport Educatiu a Pares i Mares amb Fills Adolescents**, impulsat pels serveis socials de Sarrià-Sant Gervasi.
- **El Programa de Desenvolupament d'Habilitats Parentals per a Famílies**, impulsat pel Servei de Salut Comunitària, de la Direcció de Promoció de la Salut de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

Hi van assistir diferents serveis: 13 CSS, Agència de Salut Pública, IMEB, Espais familiars i Centres Oberts, Servei de Reagrupament familiar, Equips de Detecció Primerenca, Feminismes i LGTB i Centre de famílies per adolescents. Es va comptar amb les aportacions de Maria José Rodrigo, Catedràtica de Psicologia Evolutiva i el producte ha estat un informe sobre l'intercanvi, amb reflexions orientatives sobre l'abordatge de les competències parentals.

► Accions realitzades des dels equipaments i espais socioeducatius

- **Centres Oberts i Espais familiars.** Durant el 2014, des dels **Centres Oberts (de Sants-Les Corts i Sant Martí) i Espais familiar municipals (que es donen en un mateix equipament en diferent horari)** es van realitzar diferents programes i iniciatives per donar suport a les competències parentals. En els centres oberts han participat un total de 386 infants al 2016 (424 al 2015 i 418 al 2014) la qual cosa significa un decrement del 6% en aquests últims 3 anys. Als Espais familiars hi han participat 220 famílies, 7 més que al 2014.
- **El Programa Quatre Vents i Federació de famílies monoparentals** ha atès al 2016 a **268** famílies, donant-se un decreixement important del **71%** respecte al 2015. L'any 2016 i hi ha hagut un descens degut a que a la Federació de famílies monoparentals s'ha acotat i ajustat els número d'infants al servei d'atenció a infància i família, objecte del conveni amb l'Ajuntament.
- **Ludoteques i Casals i espais infantils:** Així mateix, des del Districte, en els últims tres anys s'han desenvolupat un conjunt de programes i projectes a les Ludoteques, Casals i espais infantils, així com també s'han subvencionat a entitats i organitzacions socials que treballen amb infants i les seves famílies, desenvolupant també accions de suport a les competències parentals. Tot i que no comptem amb el nombre concret de les famílies a les quals s'ha arribat, es tracta d'unes activitats amb una demanda creixent entre les famílies, que demanen l'organització de programes/serveis per part de l'administració, així com el suport municipal (cessió d'espais, etc...) en les activitats auto organitzades per les mateixes famílies.

► **Accions grupals realitzades des dels serveis socials**

- **Des dels Serveis Socials Bàsics** destaquem que durant el 2016 s'han realitzat **19 Projectes** d'atenció grupal de pares/mares amb fills menors a càrrec en el seu rol parental, a partir dels quals s'han atès a **236 famílies**. El nombre d'accions grupals ha augmentat. Les dades d'assistència ens donen una disminució del nombre de famílies.

Algunes de les accions grupals són: "L'hora del cafè" de Les Corts , "Tangram Famílies" de Sarrià , "Tastet per créixer "de Gràcia, "Taller de parentalitat "d'Horta , "Grup de mares joves i adolescents" de Canyelles-Roquetes-Trinitat," Creixem i aprenem junts", "Taller d'habilitats parentals" al Baró de Viver, "Taller d'habilitats parentals Escola Victor Català" de Nou Barris, "Empoderament de Dones de famílies monoparental" de Garcilaso, "Taller d'habilitats parentals de 6 a 9" de La Marina, "Grup d'Habilitats Parentals CEIP Prosperitat", "Projecte Pas" de Garcilaso, "Informacions grupals Escolars del Bon pastor", "Espai famílies 2016" del Parc Vil·la Olímpica, "L'aventura de ser pares de Sant Antoni "i "Joguines 2016" entre d'altres. Destaquem com a **Bones Pràctiques reconegudes** en competències parentals, pel Banc d'experiències i Bones Pràctiques de l'Àrea de Drets Socials : "La motxilla preventiva" d'Horta Guinardó i "el Grup de Suport Educatiu a pares i Mares amb Fills Adolescents" de Sarrià-Sant Gervasi.

- **Centres de dia per a persones sense llar i pisos d'inclusió**, durant aquests 3 anys del Pla, s'han dut a terme activitats per abordar la millora de les relacions parentals, que han tingut una participació molt regular. Durant el 2014, hi varen participar **15 famílies**, mentre que l'any següent hi va participar una família més (16 famílies). L'any 2016 hi van participar novament 15 famílies, com a l'inici del període observat.
- **Al Servei d'Atenció SISFA rom**. Des del 2014 fins al 2016, s'han dut a terme 5 accions grupals educatives i culturals per fomentar les habilitats educatives per exemple en hàbits de consum energètic, activitats culturals d'integració i coneixement de barri i ciutat o el dinar de Nadal de dones.

En els SISFA rom, encara que el nombre d'accions han disminuït en 2 accions respecte el 2015, **el nombre de famílies ha augmentat**, passant de 35 el 2015 a **105 famílies l'any 2016**, suposant per tant un increment del **123%** pel que fa als participants.

Al llarg del 2016 s'han realitzat diferents acompanyaments a aquelles persones que s'ha valorat que requerien d'aquest suport, per treballar la seva autonomia quan es trobin, posteriorment, en situacions futures similars. Els àmbits on s'han desenvolupat més acompanyaments són: en el social, en de de salut i en l'educatiu. Pel que fa a les famílies ateses des del SIS tractament, els acompanyaments han estat dirigits principalment a la recerca de feina i formació.

A continuació es presenta el quadre resum del nombre de projectes d'atenció grupal a pares i mares per donar suport a les competències parentals des de Serveis socials:

Accions grupals	2014		2015		2016		% Variació 2014-2016 participants
	Nº Accions Grupals	Nº famílies participants	Nº Accions Grupals	Nº famílies participants	Nº Accions Grupals	Nº famílies participants	Nº famílies
CSS	15	308	14	193	19	236	-23%
Persones Vulnerables	-	15	-	16	-	15	
SISFA rom	6	47	7	35	5	105	123%
TOTAL	21	370	21	244	24	356	-3%

Taula 21: Nombre de projectes d'atenció grupal i famílies participants. Font: Dept. Espai Públic, Àrea Drets Socials

- **Accions i programes realitzats des de la xarxa de Biblioteques Municipals.** Cal destacar els següents programes, posant de relleu que "El racó de pares", que inclou el "Què Llegim?" així com el "Primeres Passes". El programa "Què Llegim" ha tingut un increment sostingut de les seves activitats i nombre de biblioteques implicades entre el 2013 i el 2016.

Nom activitat	Activitats/sessions				% 2013-2016	Biblioteques				% 2013-2016	Assistents				% 2013-2016
	2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	
El racó de pares. Què llegim?	5	15	21	28	460%	3	8	7	11	266,66%	86	493	552	595	591,86%
El racó de pares. Primeres passes	105	136	199	192	85,29%	-	22	22	30	36,36%	4.396	4.880	6.598	5.050	14,87%
Aperitiu Musical	22	25	30	27	22,72%	8	10	11	11	37,5%	693	1.082	1.575	1.681	142,56%
"Nadal de Joc"	7	6	4	-	42,85%	6	6	8	-	33,33%	82	204	86	-	4,87%
"Contes a la mà"	43	41	34	67	55,81%	6	6	5	21	250%	2.437	2.065	1.599	3.096	27,04%

Taula 22: Accions i programes realitzats per la xarxa de Biblioteques. Font: Biblioteques

El programa "Primeres Passes", encara que ha involucrat a més biblioteques, ha mostrat una disminució del nombre d'assistents respecte el 2015. També ha augmentat considerablement la participació en l'activitat "Contes a la mà" i la participació en l'activitat "Aperitiu Musicals" s'ha consolidat en els últims 4 anys. L'any 2016 s'ha deixat de dur a terme l'activitat "Nadal de Joc", que va tenir una participació variable en els anys anteriors.

- **Accions i programes realitzats des dels centres i serveis educatius.** S'han desenvolupat 3 programes específics que han arribat a **6.417 famílies**, promoguts des de l'IMEB, amb un **16% d'increment respecte al 2015** (5.532) i d'un **22,8%** en el període 2013-2016:
 - **Support a la lectura:** 740 famílies.

- **Suport educatiu famílies:** 5.023 famílies (3.767 dones i 1.256 homes).
- **Èxit estiu:** 654 famílies (487 dones i 167 homes).

També des de l'IMEB es promouen programes d'impuls de les competències parentals **mitjançant l'ús de les TIC**. Cal destacar:

- **El Programa Aula Mòbil** que ha passat de tenir 10 famílies participants al 2013-2014 a tenir-ne 120 famílies al 2015-2016. L'any 2014-2015 es van desenvolupar els programes Campus d'estiu científic i tecnològic, el M-Learning i l'Ultracamp, que s'han deixat de fer aquest últim any.
- **Accions impulsades per l'Agència de Salut de Barcelona.** S'ha promogut el **Programa d'habilitats parentals (2 a 12 anys)**. Aquest programa és una eina per pares i mares per gestionar situacions difícils i proporcionar estratègies personals, educatives, emocionals. També ha estat **reconegut com a Bona Pràctica**, pel Banc d'Experiències i Bones Pràctiques de l'Àrea de Drets socials. Entre el 2014 i el 2015 es dona un increment important tant en el nombre de grups (increment del 61%) com en la participació de pares i mares (increment del 54,5%). El 2016 **s'aprecia un petit increment 2,2% en la participació de pares i mares respecte a l'any anterior.**

	2014	2015	2016	% Variació 2014-2016
Nombre de grups	18	37	29	61%
Participació de pares/mares	209	344	323	54,5%

Taula 23: Programa d'habilitats parentals (2-12 anys). Font: Dept. Planificació i processos, Àrea Drets Socials

- **Iniciatives de les xarxes d'Infància del territori i des de l'acció comunitària.** Cal destacar que degut a la consolidació de les xarxes territorials d'Infància s'han anat desenvolupant diverses modalitats de projectes, tallers i espais oberts als grups familiars de cada territori. Així mateix, i des dels diferents Plans d'acció comunitària, s'han desenvolupat **4** projectes o accions, amb **405** famílies usuàries (6 projectes i 431 famílies el 2015): Escola de Pares i Mares (PDC Besòs-Maresme); Programa Habilitats Parentals (PDC Ciutat Meridiana/PICI Zona Nord/Salut als Barris-ASPB); Grup Habilitats Parentals (PDC Verdum) i Projecte Baula- Escola de Família (PDC Poble Sec).

El nombre de projectes/accions comunitàries desenvolupades disminueix en 2 accions respecte l'any 2015 i en 3 respecte al 2014. També, baixa el nombre de famílies usuàries en un **6%** respecte al 2015, però experimenta un considerable augment del **300%** en el període 2014-2016.

	2014	2015	2016	% Variació 2014-2016
Nombre de projectes d'acció comunitària	7	6	4	-42,8%
Nombre famílies usuàries	101	431	405	300,9%

Taula 24: Projectes d'acció comunitària. Font: Dept. Acció Comunitària, Àrea Drets Socials

SUPORT A LES FAMÍLIES AMB INFANTS 0-3 ANYS

Objectiu 2. Donar suport a les famílies amb infants 0-3 anys a través dels diferents programes de suport educatiu i sociosanitaris, fomentant de forma específica la paternitat masculina i la implicació del pare.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Implicació pares en la criança 0-3
- ▶ Suport en la cura i atenció dels fills menors de 9 mesos
- ▶ Suport a les famílies en les escoles bressol municipals
- ▶ Espais familiars per a infants 0-3 anys i suport educatiu per famílies.
- ▶ Espais complementaris de suport a les famílies en equipaments
- ▶ Petita infància a les biblioteques
- ▶ Programa de detecció precoç i orientació a famílies (0-4)

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **Implicació dels pares en la criança 0-3:** Intervenció grupal des de la perspectiva de gènere dirigida a homes que estan en situació de pre-part de la seva parella per treballar al voltant de la paternitat masculina (En el marc global del projecte “Canviem-ho, homes per l’equitat de gènere”).

Durant el 2014, es van realitzar 5 grups de pares de 7 sessions cadascun (35 sessions). A més de 4 sessions grupals de seguiment amb grups anteriors (39 sessions). Pel que fa al 2015, es van realitzar 6 grups (2 al CAP Sant Andreu, 2 al CAP Sagrera i 2 al CAP Manso) i 5 seguiments grupals amb pares que ja van acabar el grup i són pares. A nivell quantitatiu, això ha generat 480 usos del servei amb un total de 104 homes diferents (110 el 2014 i 94 el 2013), que han rebut com a mínim una intervenció grupal. Mentre que al **2016 s’han realitzat 6 grups** (2 al CAP Sant Andreu, 2 al CAP Sagrera i 2 al CAP Manso) i 5 seguiments grupals. A nivell quantitatiu, això ha generat 47 usos del servei amb un total **de 116 homes diferents** (104 el 2015 i 110 el 2014), que han rebut com a mínim una intervenció grupal.

A continuació es presenta un quadre resum amb les dades de participació en els grups de pares en la criança 0-3 entre 2014 i 2016:

	2014	2015	2016
Nombre de grups de pares	7	6	6
Nombre de sessions	35	47	47
Nombre de seguiments grupals	39	5	5
Nombre d’usos	-	480	563
Nombre d’homes diferents	110	104	116

Taula 25: Participació grups de pares criança 0-3 anys. Font: Feminismes i LGTBI

► **Espais familiars i de suport educatiu per la petita infància.**

- D'una banda, cal assenyalar els **Programes “Benvingut Nadó” i “Ja tenim un fill”**, que faciliten a les famílies amb nadons, en un context grupal, un espai de trobada i d'intercanvi on compartir les seves experiències. Aquests programes estan centrats preferentment en les dones que han estat mares, que poden participar amb el seu fill o filla, des de les darreres setmanes de la gestació, fins els 8 mesos de vida de l'infant. El 2016 hi han participat:
 - **194 famílies** al programa “Benvingut Nadó” dels espais familiars de Sant Martí i Les Corts (215 famílies al 2015 i 173 famílies al 2014)
 - **353 famílies** (246 el 2014-2015 i 222 el 2013-2014) a les sessions del programa “Ja tenim un fill”, gestionades per l'IMEB, en els seus espais familiars i en alguns centres de salut.

- D'altra banda, els programes en el marc dels **Espais Familiars** orientats a les famílies amb infants a partir dels 9 mesos fins els tres anys, que els ofereix un espai de joc i relació:
 - **Espais familiars de Sant Martí i Les Corts:**
 - 220 famílies inscrites (246 el 2015 i 222 el 2014) participen en activitats de:
 - Ludoteca en família: 150 famílies (172 el 2015 i 163 al 2014)
 - Tallers d'expressió i estimulació: 70 famílies (74 el 2015 i 59 al 2014)
 - 615 famílies assistents a les xerrades per a les famílies (842 el 2015 i 738 el 2014). Hi assisteixen tant les famílies inscrites als Espais com altres famílies, atès que les xerrades estan obertes a totes les famílies del barri i la ciutat que hi vulguin assistir
 - **Espais familiars gestionats per l'IMEB:** 149 famílies (160 durant el curs 2014-15 i 145 durant el curs 2013-14).
 - A banda, cal assenyalar l'existència d'altres **espais familiars als Districtes** (per ex: Espai familiar Petit Drac, a Sarrià-Sant Gervasi). El 2016 hi han participat **203** famílies.

Com es pot comprovar, hi ha hagut un **descens generalitzat de famílies participants** en els espais familiars, tant en la franja 0-9 mesos com fins els 3 anys durant el 2016.

	2014	2015	2016	% variació 2014-2016
Benvingut Nadó	173	215	194	12,1%
Ja tenim un fill	222	246	353	59%
Espais familiars Sant Martí i Les Corts	227	237	220	-4,1%
Espais familiars IMEB	145	160	149	2,75%

Taula 26: Participació famílies en els Espais Familiars. Fonts: Dept. Infància i Família, IMEB

- ▶ Així mateix, destaquem **espais complementaris de suport a la petita infància**:
 - En serveis i equipaments que ja s’han esmentat abans: **Quatre vents, “El racó de la infància” de la Fundació de famílies monoparentals** i el projecte **PAIDÓS**.
 - Així com també l’existència de diversos projectes adreçats a famílies amb la finalitat d’oferir espais per millorar les competències parentals, compartir el temps, els jocs i les relacions, així com la reflexió. Majoritàriament, es duen a terme des dels **Casals i Ludoteques** en tots els Districtes.

- ▶ **Els EIPI municipals de Nou Barris i Ciutat Vella**, com espai de detecció primerenca i orientació a les famílies, al llarg del 2016 s’han atès **796 famílies** (770 famílies el 2015 i 673 famílies el 2014) amb infants amb problemes de desenvolupament, la qual cosa suposa un **increment del 3,4% respecte al 2015 i del 18,2% respecte al 2014**.
 Destaquem que es compta amb altres recursos dirigits específicament a famílies que han arribat a un total de **178 famílies** el 2016 (163 el 2015, 89 el 2014 i 91 al 2013), implicant un increment de més del 95% durant el període 2013-2016.

	2013	2014	2015	2016	% variació 2013-2016
Nombre total de famílies*	91	89	163	178	95,60%
Nombre de sessions*	161	265	377	460	185,71%

Taula 27: Famílies i sessions a l’EIPI municipal de Nou Barris i Ciutat Vella. Font: IMPD

(*) Inclou Massatge infantil, Teràpia aquàtica i grups terapèutics.

A continuació, es presenta l’evolució detallada de les participacions a les activitats dels EIPI municipals de Nou Barris i Ciutat Vella: Massatge infantil, Teràpia aquàtica i grups terapèutics. En concret pel període 2013-2016 destaca un increment amb fluctuacions del 83% de les activitats de massatge infantil. Les activitats de teràpia aquàtica mantenen una participació bastant estables i amb poca variació. Però hi ha hagut una alça exponencial per que fa als grups terapèutics en els últims 4 anys (215%).

EIPI de Nou Barris i Ciutat Vella

	2013	2014	2015	2016	Variació 2013-2016
Massatge infantil	24 famílies (8 sessions)	36 famílies (21 sessions)	52 famílies (26 sessions)	44 famílies (19 sessions)	83%
Teràpia aquàtica	35 famílies (97 sessions)	39 famílies (227 sessions)	26 famílies (117 sessions)	33 famílies (208 sessions)	-1%
Grups terapèutics	32 famílies (56 sessions)	14 famílies (17 sessions)	85 famílies (234 sessions) Grups de: - psicomotricitat (45 famílies i 189 sessions) -prematurs (12 famílies i 15 sessions) - “Un espai per a vosaltres” (22 famílies i 24 sessions) -pluridiscapacitats (6 famílies i 6 sessions)	101 famílies (344 sessions) Grups de: - psicomotricitat (63 famílies i 211 sessions) - Un espai per a vosaltres (14 famílies i 22 sessions) - Pensament i llenguatge, Simbolització i relació, Creativitat simbòlica, Relació i llenguatge, Psicomotriu i diferenciació. (24 famílies, 111 sessions).	215%
TOTALS	91 famílies (161 sessions)	89 famílies (265 sessions)	163 famílies (377 sessions)	178 famílies (460 sessions)	95%

Taula 28: Famílies i sessions a l'EIPI municipal de Nou Barris i Ciutat Vella. Font: IMPD

ORIENTACIÓ, SUPORT I ASSESSORAMENT A FAMÍLIES AMB FILLS ADOLESCENTS I JOVES

Objectiu 3. Donar orientació, suport i assessorament a famílies amb fills adolescents i joves, per afrontar aquesta etapa del cicle vital familiar.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Grups suport socioeducatiu de la xarxa de SSBB
- ▶ Centre d'Adolescents i assessorament a famílies de la ciutat
- ▶ Prevenció a les escoles
- ▶ Programa Noves Famílies
- ▶ Prevenció, tractament i assessorament a joves consumidors i famílies

INDICADORS SIGNIFICATIUS

Posem en valor dos **serveis específics per donar suport a famílies d'adolescents i joves,**

- ▶ **Servei per adolescents i famílies amb fills/es adolescents, especialment pel que fa a l'assessorament a les famílies.**

El mes de setembre del 2015 es va posar en funcionament el **Centre per a famílies amb adolescents** ubicat a La Sedeta. Des de la seva entrada en funcionament l'últim quadrimestre del 2015 el Centre va atendre 30 famílies (145 persones individuals). **L'any 2016, el Centre ha atès un total 181 famílies** (785 persones en total), en les diferents funcions del servei, la formació i l'atenció psicològica i educativa individual. Això, demostra que es tracta d'un servei camí de la seva consolidació com a recurs per a les famílies.

De les 181 famílies ateses el 2016: 131 famílies han rebut atenció psicològica i 50 famílies han rebut atenció educativa.

Els motius de consulta de les famílies ateses ha estat els següents:

Dificultats posar límits:	32%
Dificultats comunicació:	19%
Desorientació -desmotivació vital fill/a: 1	12%
Responsabilitat del fill/a:	8%
Altres :	6%
Autòlisi fill/a:	4%
Possible addicció fill/a:	4%
Control d'impulsos:	4%
Mala relació pares-fill/a:	4%
Baixa autoestima:	3%
Violència fílioparental:	2%
Evitar conductes de risc del fill/a:	2%

Taula 29: Famílies i persones ateses al Centre per a famílies i adolescents. Font: Dept. Joventut, Àrea Drets Socials

- ▶ **Servei d'orientació a la drogodependència (SOD) amb joves consumidors de drogues.** Durant el 2016 s'han atès **517 famílies** (507 famílies el 2015), un **6%** menys que al 2014 però un **2%** més que al 2015.

	2014	2015	2016
Nombre famílies ateses SOD	550	507	517

També hi ha **altres programes o iniciatives per donar suport a les famílies amb fills/es adolescents.** Durant el 2016 s'han dut a terme els següents programes o iniciatives des de Salut, Serveis Socials, equipaments socioeducatius de ciutat i de districtes i Centres escolars, dels que destaquem:

- **Des dels Centres de Serveis socials,** s'han dut a terme un total de 19 projectes d'atenció adreçats a pares i mares, 3 dels quals estan adreçats específicament a pares i mares d'adolescents.
- **Centres Oberts,** amb accions per a famílies amb adolescents (xerrades amb especialistes i grups de suport a famílies, "Divendres en família" i tutories, amb 111 famílies participants.
- **Centres escolars:**
 - Programa de suport educatiu a les famílies en els centres escolars, 17 xerrades amb 740 famílies participants (542 el 2015 i 611 el 2014).
 - Programa de suport educatiu a les famílies, en el marc del Pla de suport a l'alumnat d'ESO "Suport a l'estiu, èxit al setembre". El 2016 hi han participat 654 famílies (487 mares i 167 pares) en 47 centres escolars. En el 2015 varen participar 282 famílies (216 mares i 66 pares) de 30 centres. En el 2014 hi van participar 301 famílies (210 mares i 91 pares) 29 centres. Per tant en els últims tres anys hi ha hagut un increment exponencial de la participació del 117%.
- **Districtes:** S'han dut a terme també diverses accions adreçades a famílies amb adolescents ja siguin adreçades a enfortir les seves capacitats davant les situacions de vulnerabilitat social, o bé d'orientació davant el consum de drogues, sexualitat o salut mental. (Veure Annex 5. per a un recull d'algunes d'aquestes iniciatives).
- Des de la **Xarxa de Biblioteques,** durant el 2016 s'han realitzat **26 activitats** de foment de les habilitats parentals per a famílies amb fills adolescents, amb la participació de **374 persones.** Mentre que l'any 2015 van ser 18 activitats (un 44,4% menys) i pel que fa a la participació, un **47,8%** més respecte al 2015.

TEMPS FAMILIAR PER LA CRIANÇA I EDUCACIÓ DELS FILLS

Objectiu 4. *Sensibilitzar a la població del valor afectiu i educatiu que té la dedicació de temps familiar per la criança i educació dels fills en totes les edats, i posar en marxa accions per facilitar el temps en i per la família.*

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Resoldre nous problemes de conciliació laboral i familiar
- ▶ Temps compartit en els equipaments
- ▶ Promoure equilibri i valorització del temps de cura i educatiu i temps laboral / productiu

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **Programes o iniciatives per donar suport o afavorir el temps compartit en família.** Durant el 2016 s'han dut a terme els següents programes o iniciatives:
 - **Activitats en equipaments socioeducatius:** “Ludoteca Familiar”, moments familiars en els Casals infantils, “Taller de coeducació”, “El Casal Avui per la Família”, “Dilluns menuts”, “Espai Nadó”, “El Castor musical / lector / a escena/ tradicional (Carnestoltes, Sant Jordi, Tot Sants,...)/ Ecocastor”, “Dia de la família”, “Diverdivendres” (activitats d’oci i lleure en família), La Saleta (espai familiar de joc i relació): xerrades, tallers, grups de criança, espai de joc, Tallers familiars, etc.
 - **Esport: accions afavoridores de la pràctica esportiva en família:**
En el 2016, a més a més de les accions afavoridores de la promoció de l’activitat física i esportiva que es fa des dels Centres Esportius Municipal, destaca el fet que els nens i nenes més petits de 6 anys tenen accés gratuït a l’equipament (acompanyats d’un adult) o bé que gaudeixen de significatius descomptes sobre l’entrada ocasional o la quota mensual. En algunes instal·lacions esportives s’ ofereixen activitats familiars, de tipus aquàtic i recreatiu, bàsicament en caps de setmana. Finalment, es continua donant suport a alguns actes esportius que promouen de manera específica la participació conjunta de pares/mares i fills/es, o bé la participació de famílies és molt significativa. L’any 2016, a la Festa de la Bicicleta han participat 3.000 persones, a la Cursa Family Run 1.250 persones(1590 al 2015 i 982 al 2014) i la Cursa Color Run, ha tingut 9.000 participants (14.180 participants al 2015 i 12.393 al 2014).
 - **Àmbit escolar:** Als patis escolars oberts al barri hi ha hagut 288.969 usos de persones que ocupen els patis escolars per intervals d'una hora. Hi ha hagut una davallada dels usos del 6’2% respecte al 2015, degut a la agrupació i reorganització d’activitats.
 - **Biblioteques:** Destaquen les següents accions:
 - *Juguem en família? Trobada amb els jocs cooperatius. 2 sessions, 27 assistents.*
 - *Dansa, circ, música i molt més, al Festival Grec 2016. 1 sessió 100 assistents.*
 - *Cuina natural per a pares i fills. 1 sessió, 8 assistents.*
 - *Descobreix en família aplicacions mòbils educatives. 2 sessió, 48 assistents.*
 - *Altres maneres de viatjar. L'intercanvi de cases per viatjar en família. 1 sessió,16 assistents.*

- **Accions comunitàries:** 7 accions, una acció més que l'any 2015: *Juguem al Carrer (PDC Besòs-Maresme), Projecte Geganters (PDC Besòs-Maresme), Projecte Estiu. Diverteix-te a la Zona Nord (PDC Ciutat Meridiana/PICI Zona Nord), Activitats d'Estiu Infantils i en Família a la Plaça Ferran Reyes (PDC Navas), Sortides Teatral en Família (PDC Poblenou), Espai Familiar de Verdum (PDC Verdum) i Jam Sessions amb Famílies (Acció Comunitària barri de la Marina).*

HÀBITS I VALORS EDUCATIUS

Objectiu 5. *Promoure programes de sensibilització, espais de debat i formació en hàbits i valors educatius i per a les famílies.*

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ **Programa per xarxa d'escoles que promoguin la igualtat i la no discriminació (6-16 anys)**
- ▶ **Activitats i campanyes per donar valor a la coresponsabilitat, especialment infants, adolescents i joves**
- ▶ **Promoció experiències i activitats intergeneracionals**
- ▶ **Esport educatiu i activitat física com a hàbit de vida saludable i per al desenvolupament de l'infant com a persona**
- ▶ **Programes i accions de suport educatiu per fomentar l'educació en valors**

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **La Xarxa d'escoles i instituts per la Igualtat i la No discriminació,** és un pla pilot que es va iniciar el curs escolar 2014-2015. En el 2016 la Xarxa d'escoles i instituts per la igualtat i la no-discriminació consta de 11 centres educatius en els quals s'ha desenvolupat un programa pilot que vol prevenir a partir de la formació des de les primeres edats, conductes abusives, violències masclistes i discriminacions diverses. En aquesta primera fase de la prova, onze centres (6 escoles de primària i 5 instituts) escollits especialment en base a criteris sociodemogràfics, i perquè configuren entre tots ells una mostra de la diversitat existent a la ciutat, han desenvolupat a les aules activitats curriculars dissenyades des d'una perspectiva d'enriquiment amb la diversitat en totes les seves manifestacions.
- ▶ **Projecte "Canviem-ho, homes per l'equitat de gènere":** El 2008 es va iniciar el seu desplegament dins el Servei d'Atenció a Homes per a la promoció de relacions no violentes (SAH), com a projecte de prevenció i sensibilització adreçat als homes.

Els seus objectius són: construir i difondre models alternatius, diversos i flexibles de masculinitat que possibilitin l'equitat entre dones i homes; qüestionar el model de masculinitat hegemònica predominant, visibilitzant les seves conseqüències negatives per als propis homes, el seu entorn i per a la societat en general i prevenir les conductes i les relacions violentes cap a la parella i cap els fills i filles. Tal i com s'ha detallat en un apartat anterior, **el 2016 hi han participat 116 homes que han fet, com a mínim, un ús del servei.**

- ▶ **Experiències i activitats intergeneracionals**, en el marc del respecte a les persones grans, com a transmissores de coneixement i experiència. Durant el 2016 s'han dut a terme activitats des de diversos serveis als Districtes, que aborden diversos aspectes tals com visites a equipaments de persones grans per part d'infants participants en equipaments infantils, activitats lúdiques compartides (tallers, jocs, contacontes), visites a Horts Urbans, etc.

- ▶ **Programes que lluiten contra la violència en l'esport.** Es treballa en l'educació en valors associats a la pràctica esportiva mitjançant:
 - **Campanya "Compta fins a tres"**. Iniciada a finals dels anys 90 per promoure un millor comportament educatiu en les competicions esportives escolars per part de tots els actors implicats (jugadors/es, àrbitres i famílies). Premia anualment les millors bones pràctiques en aquest àmbit. El 2016 s'han lliurat els Premis a l'esportivitat en la seva quinzena convocatòria.

 - **"Semàfor dels Valors"**, que es va posar en marxa en el curs 2013-2014 a totes les competicions d'esports d'equip del CEB continuat la mateixa línia que els cursos anteriors, amb una millora que ha afectat a la seva visualització per part de les famílies: les puntuacions i classificacions s'han publicat de forma incorporada a les dels resultats esportius, evidenciant que es tracta d'una classificació paral·lela. Aquest fet ha suposat una major difusió del programa i ha despertat més interès pel coneixement del seu funcionament entre tots els agents valorats.

PARENTALITAT POSITIVA I CORESPONSABILITAT 2015

DESENVOLUPAR I DIVERSIFICAR EL SUPORT A LES COMPETÈNCIES PARENTALS

- ▶ Es constata que durant aquests anys s'ha **estès, consolidat i diversificat** el treball amb les competències parentals en les diverses modalitats, ja siguin de sensibilització, formatives, educatives, de suport o de rehabilitació de competències parentals. **S'ha avançat en l'anàlisi**, a partir de la sessió d'intercanvis, **però està pendent sistematitzar les conclusions, connectar una comunitat de pràctiques** i avançar en una avaluació sistematitzada dels programes
- ▶ S'inicien projectes i alguns passos cap a la coresponsabilitat en la cura i promoció de la paternitat masculina.

SUPORT A LES FAMÍLIES AMB INFANTS 0-3 ANYS

- ▶ Es **consoliden** i es proposen els **diferents programes** de suport educatiu, per a famílies amb petita infància, tot i que **alguns han disminuït** en participació de famílies, **especialment els Espais familiars**, possiblement relacionat amb l'augment d'espais de criança d'iniciativa familiar.
- ▶ Destaquem la consolidació de les noves iniciatives de **grups de suport i terapèutica de detecció primerenca**
- ▶ Posem de relleu que la **cura i criança dels infants** recau molt majoritàriament en la dona, tot i que es comença a fomentar de manera incipient però progressiva la paternitat masculina i la implicació del pare en la criança.

ORIENTACIÓ, SUPORT I ASSESSORAMENT A FAMÍLIES AMB FILLS ADOLESCENTS I JOVES

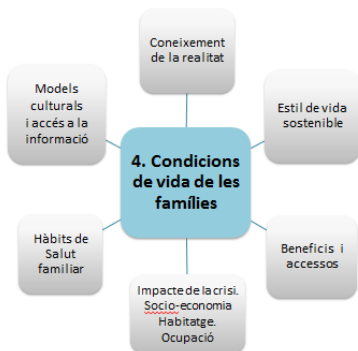
- ▶ Destaquem l'obertura d'un **nou centre d'assessorament a les famílies** amb adolescents com a recurs de ciutat, i sobre tot l'augment exponencial de famílies ateses en el darrer any. que promou tot tipus de tallers per donar eines per aquesta etapa vital.
- ▶ El Servei d'Orientació a Famílies per a les drogodependències, s'ha consolidat i atenen aprox. al mateix nombre cada any.
- ▶ Es mantenen i consoliden els altres recursos de suport o acompanyament (salut, escola, serveis socials, cultura), ja existents a la ciutat, tant promoguts a nivell general com des dels territoris.

TEMPS FAMILIAR PER LA CRIANÇA I EDUCACIÓ DELS FILLS

- ▶ Continuitat quan a programes per oferir **temps compartit de cura i educatiu** de les famílies amb els seus infants. El temps compartit es considera un temps educatiu

HÀBITS I VALORS EDUCATIUS

- ▶ Valorem l'esforç realitzat per incloure la **transmissió de valors** en activitats educatives, per promoure "l'esportivitat en la conducta" i l'alt volum d'activitats intergeneracionals que es realitzen en els Districtes, així com experiències pilot com la Xarxa d'escoles per la no discriminació o el projecte Canviem-ho.

LÍNIA ESTRATÈGICA 4. CONDICIONS DE VIDA DE LES FAMÍLIES

Millora de les condicions de vida de les famílies, posant en marxa noves respostes per pal·liar les conseqüències de la crisi socioeconòmica actual en les famílies, tant pel que fa a la seva situació socioeconòmica com pel que fa a les dinàmiques familiars que es generen.

ESTUDIS ESPECIALITZATS SOBRE LA REALITAT DE LES FAMÍLIES A BARCELONA

Objectiu 1. *Disposar d'eines sistematitzades i d'estudis especialitzats que permetin un coneixement més acurat de la realitat de les famílies a Barcelona.*

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Recerques i estudis per al coneixement continuat de la realitat

INDICADORS SIGNIFICATIUS.

Destaquem com a significatius, en relació al coneixement i anàlisi de les condicions de vida de les famílies així com l'aprofundiment en alguns temes claus per les llars familiars, els següents estudis i recerques:

▶ **Anàlisi de l'evolució de la situació de les famílies a la ciutat de Barcelona.**

El 2016, tal i com ha passat durant els anys que pertanyen a l'execució d'aquest Pla Municipal de Família (2013-2016), no es compta amb aquesta anàlisi atès que les dades provenen del *Cens de Població i Habitatges* de 2011, que es realitza de manera periòdica cada 10 anys, i de "*l'Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població 2011*", enquesta que es realitza cada 5 anys, com es comenta en el següent punt.

▶ **Enquesta de "Condicions de vida de les famílies a Barcelona".**

Aquesta enquesta es realitza de manera quinquennal, havent-ne realitzat la darrera edició l'any 2011. Analitza diferents aspectes tals com la situació econòmica, l'habitatge, l'educació o la salut de les famílies a la ciutat de Barcelona. Durant el 2016 s'ha dut a terme novament l'enquesta, però donat que està en procés d'elaboració, se n'espera la propera edició a mitjans de l'any 2017. Per tant, en el moment d'escriptura d'aquest informe, no es disposa de les dades.

- ▶ **Estudi sobre l'Impacte de la crisi en la infància.**
Estudi amb l'objectiu de mesurar l'abast de la pobresa infantil a Barcelona tenint en compte les dimensions monetàries i no monetàries i aprofundir en les raons d'aquesta pobresa a través de l'anàlisi dels principals factors explicatius relacionats amb les diverses situacions familiars (activitat, habitatge, renda familiar, situació socioeconòmica i ingressos de la llar).

- ▶ **Baròmetre d'infància i famílies a Barcelona.**
L'objectiu del Baròmetre és donar a conèixer la situació de les famílies amb infants menors de 16 anys a la ciutat per tal d'identificar quines són les principals problemàtiques i proporcionar recomanacions que orientin futures polítiques a nivell local. El principal focus d'anàlisi són aspectes que afecten el benestar dels infants en les seves múltiples expressions així com les relacions dels infants amb els seus progenitors i els climes familiars.

- ▶ **Baròmetre de la infància i la família al barri de Ciutat Meridiana.**
Seguint la línia del Baròmetre general per tota la ciutat, l'objectiu del Baròmetre és donar a conèixer la situació de les famílies amb infants menors de 16 anys al barri de Ciutat Meridiana, un dels barris amb menor renda de la ciutat, tal i com es veu en el mapa de distribució de la renda familiar disponible del present informe (pàg. 15).

- ▶ **Estudi "Els joves a Barcelona".**
L'estudi de joves permet aportar coneixement sobre les condicions de vida, els hàbits i els valors de la gent jove barcelonina amb edats compreses entre els 15 i els 34 anys. Alhora, permet traçar un perfil general de les característiques socials, econòmiques i demogràfiques dels joves i fer un retrat exhaustiu dels diversos àmbits que componen la realitat juvenil.

- ▶ **Enquesta de condicions de vida dels usuaris dels centres de serveis socials de la ciutat de Barcelona**
Enquesta realitzada als usuaris dels 40 CSS per conèixer amb dades actuals les condicions de vida dels usuaris dels CSS. És una enquesta representativa dels col·lectius més vulnerables de la ciutat de Barcelona, i ha de servir per al disseny de la Renda Municipal d'Emergència. S'ha arribat a 6.000 llars i a 12.000 individus majors de 16 anys. S'han extret dades sobre el perfil dels usuaris, la salut, les condicions de l'habitatge, la pobresa energètica i la carència material.

- ▶ **Matriu de dades de renda de les llars de Barcelona**
No es tracta estrictament d'estudis, sinó de matrius de dades obtingudes d'enquestes o facilitades per l'Agència Tributària Espanyola, entre d'altres: Padró municipal amb totes les llars, mostra contínua de vides laborals de la Seguretat Social, dades fiscals de declarants i no declarants de la AEAT, dades prestacions Generalitat 2015 i enquestes Serveis Municipals i dades ocupació i atur EPA i SOC

- ▶ **Anàlisi del potencial del capital social de criança en el procés educatiu de 0-3 anys.**
Estudi encarregat per millorar els serveis oferts a les famílies mitjançant l'anàlisi de les distintes alternatives existents en el procés d'educació i acollida dels infants de 0 a 3 anys, més enllà del recurs a les escoles bressol municipals i a les llars d'infants tradicionals.

- ▶ **L'impacte de la violència masclista i els processos de recuperació en la infància i adolescència, en les mares i en les relacions maternofilials.**

Recerca aplicada per avaluar i millorar la intervenció i accions dirigides a les recuperació de dones i famílies que van patir violència masclista. La recerca permet avançar en la resposta i recuperació i sortida de la violència masclista, a partir de l'impacte que aquesta mateixa té en el conjunt de la família.

- ▶ **La seguretat alimentària des d'un enfocament global i no reduccionista de les necessitats**

A partir de la definició del lloc que té l'alimentació en la vida de la població que es troba en una situació d'inseguretat alimentària, la recerca aplicada col·labora en construir un nou marc teòric que permeti obrir mirades sobre la problemàtica. Tan mateix contribueix en conèixer l'impacte de la inseguretat alimentària en els grups socials més vulnerables i les estratègies que implementen les pròpies persones i les famílies per respondre-hi.

BENEFICIS EN MATÈRIA DE FISCALITAT I ACCÉS A EQUIPAMENTS

***Objectiu 2.** Continuar definint beneficis en matèria de fiscalitat i accés a equipaments segons situacions familiar predefinides*

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Mesures i beneficis en matèria d'accés a equipaments, béns i serveis
- ▶ Accés a biblioteques
- ▶ Accés a centres cívics i altres equipaments municipals
- ▶ Accés a serveis esportius
- ▶ Accés a transport públic
- ▶ Mesures en matèria de fiscalitat

INDICADORS SIGNIFICATIUS

- ▶ **Ajuts econòmics en concepte de participació a la Campanya de vacances d'estiu per a famílies amb infants:**
 - Durant el 2016 la Campanya ha comptat amb 102.931 infants participants (**un 11,5% més que el 2015**, en que hi van participar 92.325 infants) en les 785 activitats (706 el 2015) entre casals, colònies, Campus Olímpia i estades a l'estranger.

- S'han atorgat **15.186 ajuts econòmics** (10.920 el 2015 i 7.668 el 2014) en concepte de participació en les activitats per un import de **2.625.747,09€** (1.948.044,41€, el 2015) el que representa un **increment del 34,8%** en nombre d'ajuts respecte el 2015. Tal i com es pot veure en la taula annexa, tot i que es denota un increment continuat tant en el nombre d'ajuts com en l'import econòmic destinat, aquest s'ha accentuat especialment el 2015, atès que **aquest any s'han ampliat el topalls econòmics per poder demanar ajuts econòmics**, permetent que famílies amb ingressos fins els 12.000€ per càpita poguessin beneficiar-se dels ajuts, enfront de les anteriors edicions, en les que el topall per poder demanar ajut era de 9.959€ per càpita. Aquest fet explica l'elevada participació d'infants (102.931 infants) i, proporcionalment, el major increment d'ajuts demanats per les famílies i l'esforç municipal per a donar-hi resposta.
- L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat ha concedit **ajuts en concepte de monitors de suport a 707 infants** dels quals 474 infants han tingut monitor de suport en la campanya de vacances d'estiu ordinàries i 233 infants en els casals especials per a infants amb discapacitat (591 el 2015 i 459 el 2014). El cost ha estat de **535.547€** (**428.674€** el 2015, 310.467€ el 2014 i 245.256€ el 2013). Es denota un **increment important en els infants amb ajut (39,6% més d'infants) i en el pressupost econòmic (34,8% més de pressupost).**

	2013	2014	Variació 2013-2014	2015	Variació 2014-2015	2016	Variació 2015-2016	Variació 2013-2016
Ajuts a la participació	6.936	7.668	10,5%	10.920	42,4%	15.186	39,06%	118,9%
Cost	1.247.492,37€	1.463.395,42€	17,3%	1.948.044,41€	33,1%	2.625.747,09€	34,8%	110,5%
Ajuts monitors de suport	450	459	2%	591	28,7%	707	19,6%	57,1%
Cost	245.256€	310.467€	26,5%	428.674	38,1%	535.547€	24,9%	118,4%

Taula 30: Ajuts en concepte de participació a la Campanya d'Estiu. Font: Dept. Infància i Família i IMPD, Àrea Drets Socials

- ▶ **Bonificacions en l'accés a Biblioteques.** El 2016 s'han beneficiat de bonificacions en l'accés a Biblioteques a 221 persones/famílies, un **54,5% més** que el 2015 (143 persones/famílies) i **85% més** respecte al 2014 (119 persones/famílies). Aquestes bonificacions, concretament s'han estructurat en: **100** persones aturades, **56** persones amb la targeta rosa gratuïta, **49** amb la targeta reduïda, **5** amb el carnet jove, **6** amb el carnet de família nombrosa i **5** amb el carnet de família monoparental.
- ▶ **Accés a museus i altres equipaments culturals** dependents de l'Institut de Cultura Urbana de Barcelona, cal destacar que en 2015 i 2016 s'ha establert:
 - Entrada reduïda-tarifa familiar (com a mínim un dels pares amb com a mínim un fill menor de 16 anys).
 - Reducció de tarifa per als posseïdors del carnet de família nombrosa o monoparental.
 - Cal recordar també que els menors de 16 anys tenen entrada gratuïta, així com el fet que també hi ha reducció de preu en les exposicions, recintes escènics, etc.
 - Quadern Cultural. És una proposta per a tots els nens i nenes de 1r d'ESO perquè puguin gaudir d'una activitat cultural gratuïta junt amb un adult.

- Carnet Born CC Familiar (mínim un adult i tots els menors de 18 anys sota la seva tutela, vàlida d'un any).
- Festival Grec: 50% de descompte per a titulars del carnet de família nombrosa o monoparental.

► **Accés a serveis esportius:**

- **Subvencions individuals als nois i noies de 6 a 17 anys per a activitats esportives en horari no lectiu.** L'atorgament per tercer any consecutiu d'aquestes subvencions ha evidenciat, l'èxit d'aquest **Programa d'ajuts** i la necessitat de la seva existència, com a mesura per **garantir l'equitat d'accés** a la realització d'activitats esportives en edat escolar a la ciutat, com ho demostren les xifres de sol·licituds atorgades, i l'increment que han experimentat any rere any. Durant l'any **2016**, s'ha donat un **augment del 65% del pressupost atorgat** respecte al 2015 i un **271,75%** respecte al període. Pel que fa a les ajudes econòmiques, s'observa un **augment del 60,3% d'infants beneficiats**, en relació al 2015 però un **349,50%** durant el període.

Aquest importantíssim increment del nombre de subvencions individuals i de l'import econòmic es deu a que aquest any s'han homologat més agents organitzadors que en el curs anterior i també, atès que s'ha difós entre les famílies el bon funcionament del primer any d'aquest programa d'ajudes econòmiques, fet que ha comportat un increment de la demanda.

Subvencions per a nois i noies de 6 a 17 anys per activitats esportives

	2014	2015	2016	% Variació 2015-2016	% Variació 2013-2016
Sol·licituds atorgades	3.278	7.601	12.186	60,3%	271,75%
Import total atorgat	584.272,36 €	1.593.233,14 €	2.626.327,15 €	65%	349,50%

Taula 31: Subvencions per a nois i noies de 6 a 17 anys per activitats esportives. Font: IBE

D'altra banda, en el 2016 de un total de 39 Centres Esportius Municipals a la ciutat, **hi ha hagut 34 CEM que tenen Tarifa familiar i 35 CEM que tenen tarifa monoparental**. La previsió pel 2017 és incrementar la cobertura de centres que ofereixen aquestes tarifes. Igualment, cal esmentar **l'accés gratuït als Centres Esportius per a menors de 6 anys** acompanyats d'un adult o bé amb descomptes significatius sobre l'entrada ocasional o la quota mensual.

- **Mesures i beneficis en matèria fiscal adreçats a les famílies.** Durant el 2016, s'han concedit **12.782 subvencions i bonificacions** d'IBI a famílies nombroses, monoparentals i persones vídues, per un valor de 2.996.414,61€. En el 2016 es denota **un lleuger decrement del 1,27% en la suma del nombre d'ajuts i subvencions** respecte del 2014, però hi ha un rellevant increment del **15% en el pressupost total**.

Mesures i beneficis en matèria fiscal adreçats a les famílies

	NOMBRE D'AJUTS				Import (en €)			
	2014	2015	2016	variació	2014	2015	2016	variació
SB F Monoparental propietària	1.655	1.424	1.431	-13,6%	311.707	276.203	319.613	2,5%
SB F Monoparental llogatera	221	183	144	-35%	42.171	35.033	32.366	-23,2%
SB F Nombrosa Llogater	31	35	52	68%	7.101	7.327	13.993	97%
Total subvencions famílies monoparentals i nombroses	1.907	1.642	1.627	-14,7%	360.979	318.563	365.971,79	1,4%
SB Vidus/es propietaris/es	1.463	1.627	1.334	-9%	272.457	320.678	265.739	-2,5%
SB Vidus/es llogaters/es	41	52	46	12,2%	8.124	10.149	9.523	17,2%
Total subvencions vidu/es	1.504	1.679	1.380	-8,3%	280.581	330.827	275.263	-1,9%
TOTAL SUBVENCIONS	3.411	3.321	3.007	-0,9%	641.560	649.390	631.711	-1,2%
BF F Nombrosa propietària sol·licitades	168	82	109	33.411	17.728	29.158		
BF F Nombrosa propietària automàtiques	9.368	9.254	9.666	1.932.834	1.827.818	2.326.021		
TOTAL BONIFICACIONS FAMÍLIES NOMBROSES	9.536	9.336	9.775	1.966.245	1.845.546	2.355.180		
TOTAL SUBVENCIONS Y BONIFICACIONS	12.947	12.657	12.782	-1,27%	2.607.805	2.494.936	2.996.414,61	15%

Taula 32: Mesures i beneficis en matèria fiscal adreçats a les famílies. Font: Institut Municipal d'Hisenda

(*) Poden quedar pendents de resoldre algunes sol·licituds entrades a finals d'any.

- **Accés al transport públic.** El 2015 i 16 no s'han creat tarifes especials per a facilitar l'accés al transport públic a famílies monoparentals, nombroses i amb infants menors de 16 anys.

PAL·LIAR LES CONSEQÜÈNCIES DE LA CRISI SOCIOECONÒMICA

Objectiu 3. Reforçar o posar en marxa mesures i projectes específics per fer front o pal·liar les conseqüències de la crisi socioeconòmica actual en les famílies: habitatge, ocupació i serveis socials.

Tal i com s'ha vist en l'apartat 3 del present informe, a Barcelona **s'ha incrementat el nombre de barris que arriben només fins al 60% de la renda familiar disponible** mitjana de la ciutat, un percentatge que es considera rellevant per a parlar d'àrees en risc de pobresa.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

NECESSITATS SOCIALS BÀSIQUES

- ▶ Reforç dels recursos per donar suport bàsic a famílies amb les necessitats bàsiques no cobertes, plans de tractament i seguiment
- ▶ Nous recursos, projectes i experiències innovadors que donin resposta a les conseqüències sobre les dinàmiques familiars
- ▶ Programes per a famílies de major vulnerabilitat
- ▶ Atenció integral a famílies amb infants menors de 6 anys en situació de risc i/o exclusió social

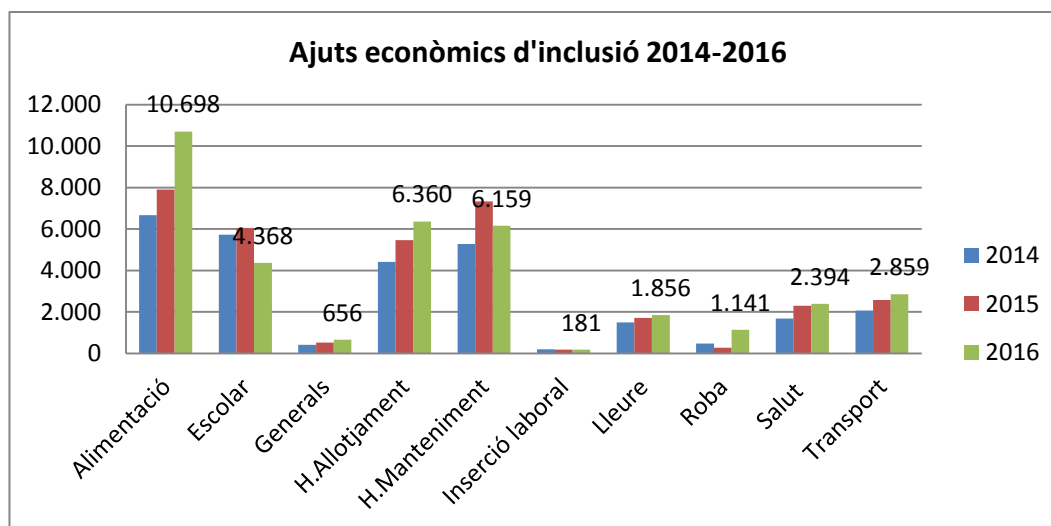
- ▶ **Ajuts econòmics d'inclusió a famílies atorgats des dels Centres de Serveis Socials.** L'any 2016 s'han concedit **36.672 ajuts** (34.375 l'any 2015 i 28.390 l'any 2014) a persones per diferents conceptes, per un import total de **7.993.716,7€** (7.223.698,40€ l'any 2015 i 5.731.300 l'any 2014).

	2013	2014	2015	2016	Variació 2015-2016	Variació 2013-2016
Nombre d'Ajuts	23.643	28.390	34.303	36.672	6,9%	55,1%
Recursos econòmics (en €)	4.934.078,1	5.731.300,33	7.223.698,40	7.993.716,7	10,6%	62%

Taula 33: Ajuts econòmics d'inclusió a famílies atorgats pels CSS. Font: IMSS. Febrer 2017

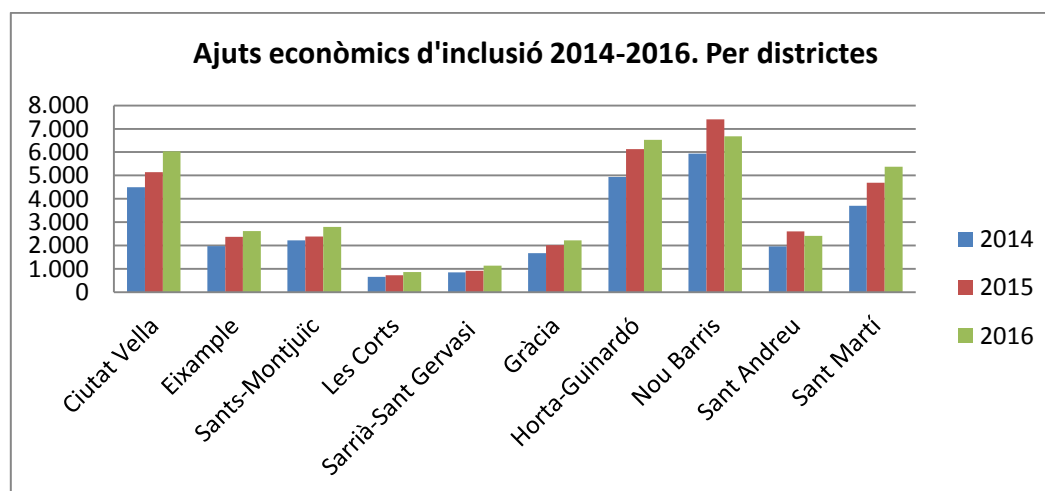
L'increment global respecte el 2015 és del 6,9% en ajuts i del 10,6% en recursos econòmics, mentre que, pel que fa al període (2013-2016) és d'un 55,1% en el nombre d'ajuts i del 62% en recursos econòmics.

Aquests ajuts es desglossen en: alimentació, ajuts escolars, habitatge-allotjament, habitatge-manteniment, inserció laboral, lleure, roba, salut, transport i ajuts generals, trobant en primer lloc, per nombre d'ajuts concedits, l'atenció alimentària (10.698/ 1.695.274'29€), seguits pels ajuts a l'habitatge en manteniment (6.159/ 1.390.258'52€) i allotjament (6.360 i 3.194.127,35 EUR) i en tercer lloc els ajuts escolars (4.368/710.802'15€).

Gràfic 21: Ajuts econòmics d'inclusió 2014-2016. Font: Ajuts Socials. IMSS Febrer 2017

Referent a la **distribució dels ajuts a nivell territorial** en el 2016 s'ha mantingut la tendència del 2014 i 2015 en que tots els districtes que presenten un augment en el nombre d'ajuts. L'increment és especialment rellevant als districtes de Sant Martí (45%) i Horta Guinardó, Nou Barris (32%). Pel que fa en concret al 2016, els Districtes que han rebut més ajuts (en volum i pressupost) han estat: Nou Barris (6.673); Horta-Guinardó (6.534); Ciutat Vella (6.039), tal i com ja va passar el 2014 i el 2015. Aquest fet va en consonància amb les dades que assenyalàvem en iniciar aquest informe, on es reflecteix la distribució de la renda, assenyalant els districtes d'Horta-Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu i Sants-Montjuic com els de població amb rendes més baixes.

Gràfic 22: Ajuts econòmics d'inclusió per districtes (2014-2016) Font: Ajuts Socials 2015 i 2016. IMSS Febrer 2017

► **Ajut econòmic extraordinari per a la infància 0-16 des dels CSS.**

L'any 2015 per primer cop es va atorgar una ajuda específica per a cada infant en situació de vulnerabilitat i l'any 2016 s'ha continuat atorgant, amb el mateix import de 100 euros mensuals. S'ha arribat a 19.336 beneficiaris **per un total de 22.476.370€.**

El districte de Nou barris al 2016 ha rebut **15.753€**, (21.462€ al 2015), i segueix essent el districte que ha rebut més ajuts, però l'import ha disminuït en un **26,6%** respecte al 2015. Sants- Montjuïc (**9.521**), Sant Martí (**10.124**) i Ciutat Vella (**9.622**), són barris on aquesta ajuda també ha estat significativa.

	2015	2016	% Variació 2015-2016
Nombre de nens i nenes de 0-16 anys	10.908	19.336	77,3%
Import ajuts de 0-16 (en €)	10.966.373,18	22.476.370	104,9%

Taula 34: Ajuts econòmics extraordinaris per a la infància 0-16 anys des del CSS. Font: IMSS. Febrer 2017

A continuació, es proposa un quadre resum dels principals ajuts extraordinaris que es varen atorgar en els anys 2015 i 2016 en els diferents districtes per a infants de 0-16 anys:

Ajuts econòmics extraordinaris per a la infància 0-16 anys

	2015	2016	% Variació 2015-2016
Ciutat Vella*	11.316	9.622	-15%
Eixample	5.668	4.147	-26,8%
Sants – Montjuïc*	11.756	9.521	-19%
Les Corts	1.618	1.041	-35,6%
Sarrià – Sant Gervasi	1.281	985	-23,1%
Gràcia	3.978	2.870	-27,8%
Horta - Guinardó	10.104	7.493	-25,8%
Nou Barris*	21.462	15.753	-26,6%
Sant Andreu	7.953	7.489	-5,8%
Sant Martí*	13.005	10.124	-22,1%
TOTAL	88.141	69.045	-21,6%

Taula 35: Ajuts econòmics extraordinaris per a la infància 0-16 anys des del CSS per districtes. Font: IMSS. Febrer 2017

(*) Barris amb el nombre d'ajuts elevat.

► **Ajut econòmic des del SIS**

La majoria de famílies ateses des del SIS no disposa de recursos econòmics suficients per cobrir les despeses d'alimentació de manera autònoma. A aquestes se'ls cobreix en règim de pensió completa des del recurs d'allotjament, amb menjadors socials, a través d'entitats o se'ls fa ajuts d'urgència per comprar aliments.

- eQuàliment (46,15%)
- Menjador social (3,08%)
- Règim de pensió Completa (41,54%)
- Altres entitats (9,23%)

Durant el quart trimestre de l'any 2016, les famílies que acomplien els requisits necessaris han rebut una tarja solidària facilitada per l'Ajuntament de Barcelona de 100€ mensuals per comprar alimentació.

- ▶ **Ajuts econòmics complementaris per a famílies en situació de risc greu i desemparament, des dels EAIA.** Durant el 2014, es van beneficiar 175 famílies per un import de 77.847,29€. Mentre que al 2015, van ser 220 famílies (45 famílies menys que l'any anterior), en canvi l'import sí que va experimentar un creixement del 30% respecte al 2014 (99.610€). Finalment, al 2016, s'han beneficiat **135** famílies per un import de **48.966€**. Aquest tipus d'ajut, havia augmentat molt durant el 2014 i el 2015, amb l'objectiu de reforçar la situació econòmica de les famílies i complementar els ajuts que es donaven des dels SSB, en ple context de crisi. Aquest darrer any, aquesta tipologia d'ajuts han disminuït respecte de l'anterior en un 32% i han recuperat la seva funció complementària inicial, i estan ara al mateix nivell de l'any 2013. **Tots els ajuts econòmics es tendeixen actualment a integrar en el marc dels ajuts d'inclusió dels Centres de Serveis Socials (CSS).**

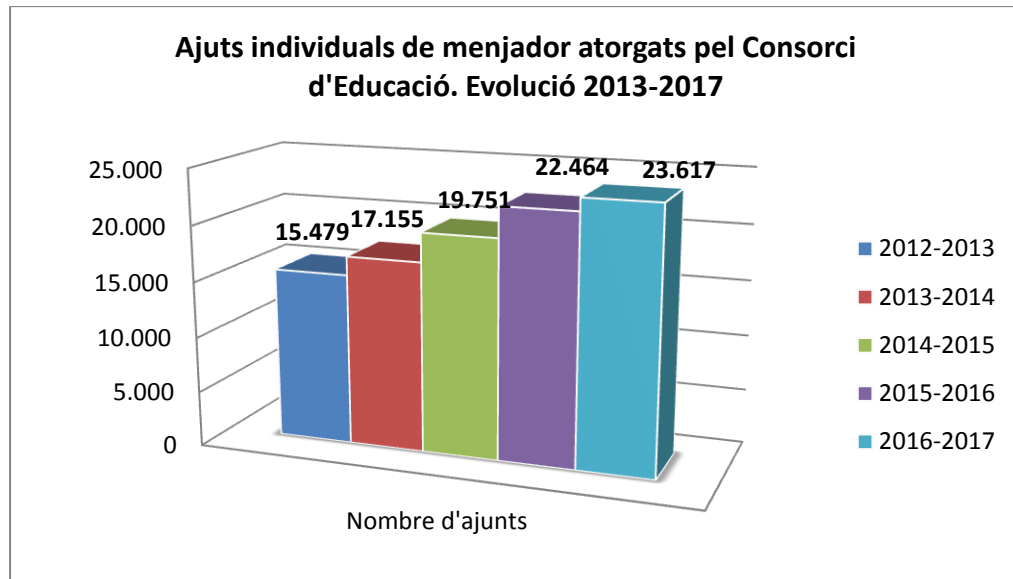
Ajuts econòmics complementaris dels EAIA per a famílies en situació de risc greu i desemparament

	2013	2014	2015	2016	Variació 2015-16	Variació 2013-16
Nombre d'ajuts	102	175	220	135	-38,6%	32,3%
Import Ajuts econòmics complementaris per a famílies en situació de risc greu i desemparament, des dels EAIA	49.179,00€	77.847,29€	99.610€	48.966€	-50,8%	-0,43%

Taula 36: Ajuts econòmics complementaris dels EAIA per a famílies en situació de risc greu i desemparament. Font: Dept. Infància i Família, Àrea Drets Socials

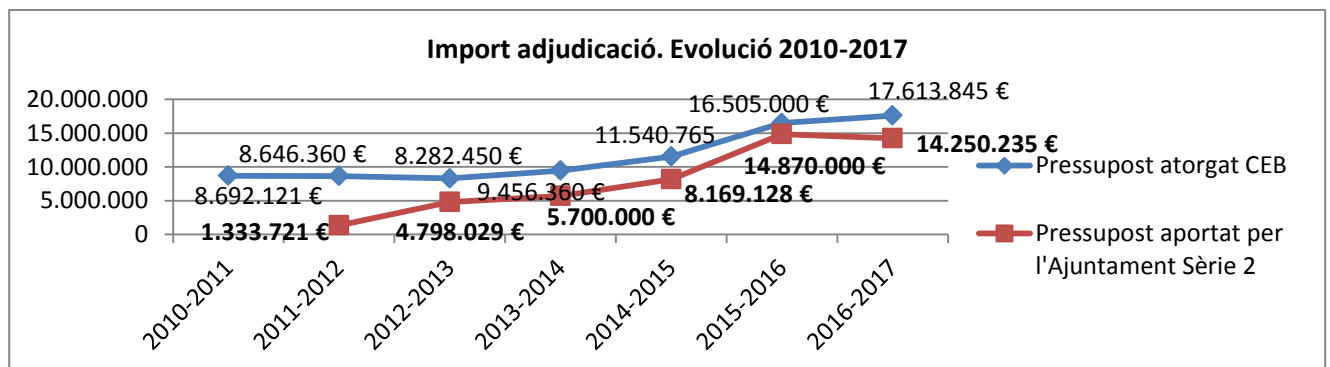
▶ Atenció alimentària per a famílies amb infants menors de 18 anys:

- **Ajuts individuals de menjador atorgats pel Consorci d'educació.** Durant el curs 2016-2017, des del Consorci d'Educació s'han atorgat un total de **23.617 ajuts, per un import de 17.613.845€**. Aquests ajuts, tant a nivell de volum com d'import econòmic, presenten una progressió a l'alça en els darrers anys, tal i com es mostra en les següents gràfiques:

Gràfic 23: Ajuts individuals de menjador atorgats pel Consorci d'Educació. Evolució 2012-2016. Font: CEB

D'aquests **17.613.845€**, l'Ajuntament de Barcelona ha aportat un total de **14.250.235€** per tal de cobrir les sol·licituds individuals de menjador de les famílies, el que implica un 81% de l'import. És un import una mica inferior al 2015, en què l'Ajuntament va assumir 14.870.000 dels 16.505.000€ atorgats (90.1%).

Gràfic 24: Import adjudicació d'ajuts individuals de menjador atorgats pel Consorci d'Educació. Evolució 2010-2017 i l'aportació pressupostària de l'Ajuntament Font Consorci d'Educació de Barcelona. Font: CEB

Per tant, s'observa una **evolució progressiva i clarament a l'alça** del tots els paràmetres estudiats, tant pel que fa al **nombre d'ajuts de menjador atorgats, com de l'increment de l'import** destinat pel Consorci d'Educació de Barcelona, així com de l'aportació pressupostària de l'Ajuntament que entre el període estudiat s'incrementa en un 197%. Aquest increment s'observa de manera significativa sobretot a patir del curs 2014-2015, com a resposta a la incidència de la crisi econòmica i l'afectació d'aquesta en les famílies.

Ajuts de menjador

	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	% Variació 2014-2017
Nombre d'ajuts menjador atorgats	15.479	17.155	19.751	22.464	23.617	52,6%
Import d'ajuts menjador (en €)	8.282.450€	9.456.360€	11.540.765€	16.505.000€	17.613.845€	112,7%
Aportació Ajuntament a ajuts menjador	4.798.029€	5.700.000€	8.169.128€	14.870.000€	14.250.235€	197%
% aportació Ajuntament (sobre el total import ajuts)	58%	60,3%	70,8%	90,1%	81%	

Taula 37: Quadre resum dels ajuts de menjador. Font: Dept. Infància i Família, Àrea Drets Socials

- En el marc dels **ajuts econòmics a famílies atorgats pels CSS s'han atorgat** (4.368 ajuts escolars en el 2016) cal assenyalar els ajuts de menjador escolar, que es concedeixen dels CSS de manera complementària als ajuts de menjador concedits pel Consorci .

Durant el 2016, des del CSS s'han concedit **1.292 ajuts a menjador escolar** per un import de **260.943,66€** (el 2015 van ser 1.868 ajuts per un import de 390.486,89€). Aquesta **disminució del 30,8% en ajuts i 33,2% en recursos econòmics** pot ser deguda a que aquest curs escolar van augmentar el número de persones en tenir dret a accedir als ajuts extraordinaris de menjador del Consorci i també pel fet que ara és possible compactar els dies quan es rep un ajut ordinari, permetent que un infant es pugui quedar a menjador mig període, sense necessitat d'haver de renunciar a l'ajut per fet de ser parcial i haver pagar la resta de la quota de menjador, tal i com passava abans. Pel període (2013-2016) la davallada d'ambdós indicadors és de la meitat (**45,5%** i **52,1%**, respectivament).

	2013	2014	2015	2016	% Variació 2013-2016
Ajuts menjador escolar CSS	2.370	2.263	1.868	1.292	45,5%
Import ajuts (en €)	545.183,13	454.342,6	390.486,89	260.943,66	52,1%

Taula 38: Ajuts de menjador escolar atorgats pels CSS. Font: IMSS

- **Berenars nutritius als Centres Oberts** Els berenars atorgats en els Centres Oberts, l'any 2014, se'n van donar 2.632 berenars (58,80% atorgats a nois i 41,20% a noies), per un import de 543.308€. Import que es va incrementar el 2015 amb 3.116 berenars (un 18,4% més), per un import de 587.287€ (un 8% més).

Durant l'any **2016, s'han atorgat 3.377 berenars per un import de 646.207€ respecte de l'any anterior**

En el període 2014-16, el nombre de berenars ha augmentat en un 28% i la despesa en un 18,9%.

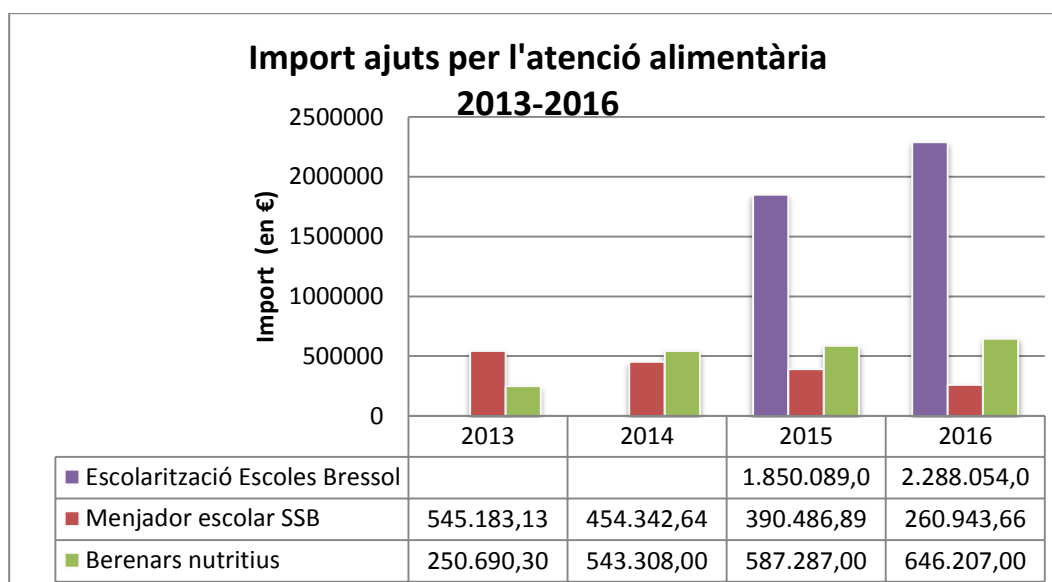
	2014	2015	2016	Variació 2015-16	Variació 2014-16
Nº berenars atorgats	2.632	3.116	3.377	8,3%	28,30%
Import berenars (en €)	543.308	587.287	646.207	10%	18,9%

Taula 39: Berenars nutritius atorgats als Centres Oberts. Font: Dept. Família i Infància

- **Ajuts en concepte d'escolarització i alimentació a les Escoles Bressol.** Durant el **2016 s'han atorgat un total de 2.933 bonificacions**, un 11% més que l'any 2014-2015, en que es van atorgar (2.643 bonificacions al 2015 i 2.424 bonificacions al 2014). A nivell de cost, 3.714.52€ han estat per bonificacions d'escolaritat i **2.288€ en concepte de bonificació d'alimentació**.

	2014	2015	2016	Variació 2015-16	Variació 2014-16
Nombre d'ajuts	2.424	2.643	2.933	10,97%	30,82%
Import alimentació Escoles Bressol (en €)		1.850.089€	2.288.054€	23,67%	-

Taula 40: Ajuts en concepte d'escolarització i a alimentació a les Escoles Bressol. Font: IMEB

Gràfic 24: Import ajuts per l'atenció alimentària 2013-2016. Font: IMSS

- **Serveis de menjador social per a famílies amb menors.** Entre els menjadors per a persones vulnerables, hi ha 3 menjadors que es destinen específicament a famílies amb menors. El 2015 aquests menjadors han servit un total de 76 àpats al dia (2013 i 2014 es serviren 70 àpats diàries per a famílies amb menors). L'any **2016 s'han mantingut en 76 àpats/dia oferts a famílies amb menors a càrrec**.

► **Nous projectes i recursos adreçats a famílies en relació a les dinàmiques familiars generades per la crisi :**

- **Intercanvis d'Experiències i Bones Pràctiques.** Durant el 2016, es realitza una sessió d'Intercanvis de Bones Pràctiques, sota el títol, "**L'impacte de la crisi en les persones. Un abordatge integral dels Serveis socials**", que va tenir com objectiu principal fomentar l'intercanvi, el coneixement i les experiències i bones pràctiques relacionades amb l'abordatge integral dels impactes de la crisi en la població atesa pels Serveis Socials, amb la participació de diversos professionals dels CSS de l'Ajuntament de Barcelona, així com també d'altres municipis.

Les pràctiques que es van presentar són:

- ▶ *Respostes a les crisis*, dels Serveis Socials d'Horta-Guinardó (Barcelona)
- ▶ *Reinventat*, del Centre de Serveis Socials Besòs (Barcelona)
- ▶ *Servei d'Integració Sociolaboral*, de l'Ajuntament de Badalona.

Els principals resultats dels projectes inclouen la millora de les competències psicosocials i laborals i l'augment o enfortiment dels vincles i suports socials per gestionar les conseqüències negatives de la desocupació sense poder ni haver d'assumir les competències per a la creació de llocs de treball. En definitiva, aquestes qüestions al·ludeixen a la dificultat per part de serveis socials de contribuir a mantenir una societat cohesionada en un context de creixement de les diferències, les desigualtats i les desconexions. Tot això amb la desarticulació d'un component que tradicionalment ha funcionat com a factor d'identificació: el treball assalariat. En aquest sentit, **els serveis socials** municipals es troben amb la necessitat de gestionar les conseqüències de la desocupació tot mantenint el *core* (nucli) de la seva intervenció: "activar i reconnectar".

- **Projectes d'atenció grupal als CSS:** Es tracta de **projectes grupals adreçats a caps de família i membres amb atur de llarga durada o que pateixen les conseqüències de la crisi**, amb l'objectiu de millorar el seu estat emocional, les relacions familiars i les capacitats de recerca de feina. El 2016 s'han realitzat 6 projectes nous (11 el 2015 i 9 al 2014) amb 70 familiars atesos (120 familiars el 2015 i 166 familiars al 2014). Entre el 2014 i el 2015 s'han creat 2 projectes nous, mentre que al 2016, el nombre de grups **s'ha reduït en 5, passant d'11 a 6 projectes**.

TIPUS PROJECTE	NOMBRE DE PROJECTES			NOMBRE PARTICPANTS		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
*Projectes atenció grupal adreçats a famílies en general	15	16	24	308	193	320
Projectes atenció grupal en relació a dinàmiques generades per la crisi	9	11	6	166	120	70

Taula 41: Projectes d'atenció grupal als CSS. Font: IMSS

A continuació, es presenta una relació dels principals projectes promoguts pels CSS relacionats amb la crisi:

Projectes del CSS relacionats amb la crisi		
2014	2015	2016
Homes en marxa: a la recerca d'un mateix CSS Raval Sud (Drassanes) Grup dinamització social de persones en situació d'atur com a conseqüència de la crisi econòmica CSS Sant Antoni Una altra mirada CSS Baix Guinardó - Can Baró Respostes a les crisis. Taller per generar i compartir idees CSS Vall d'Hebron - Teixonera Suport berenars Casalet La Cosa Nostra CSS Turó de la Peira - Can Peguera Reinventat CSS Besòs Ruta - Donant la volta a l'atur CSS Clot - Camp de l'Arpa Camaleoning CSS El Parc - Vila Olímpica	Aprenem junts laboral CSS Gòtic Aprendre a cuidar CSS Gòtic SORTim!!! CSS Sagrada Família Grup dinamització social per a persones en situació de desocupació Grup dinamització social de persones en situació d'atur com a conseqüència de la crisi econòmica CSS Sant Antoni GLAS (Grup Laboral d'Acció Social) CSS Sant Antoni Moviments CSS Poble Sec Respostes a les crisis. Taller per a generar i compartir idees CSS Baix Guinardó - Can Baró / CSS El Carmel / CSS Vall d'Hebron - Teixonera Reinventat CSS Besòs Ruta, donant la volta a l'atur CSS Clot - Camp de l'Arpa Ruta, donant la volta a l'atur	Ruta, donant la volta a l'atur CSS Clot - Camp de l'Arpa Aprenem junts laboral CSS Gòtic Aprendre a cuidar CSS Gòtic Grup dinamització social per a persones en situació de desocupació CSS Nova Esquerra Eixample Moviments CSS Poble Sec GLAS (Grup Laboral d'Acció Social) CSS Sant Antoni

Taula 42: Projectes promoguts pels CSS relacionats amb la crisi. Font: IMSS

- **Marc comunitari: suport a les necessitats socioeconòmiques de les famílies.** Durant el 2016 s'han desenvolupat un total d'11 accions i projectes desenvolupades en el marc de plans de desenvolupament comunitari, 3 més que el 2015 i 2014:

2014	2015	2016
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Baró Inserta't (PDC Baró de Viver) ▪ Recapte d'Aliments (PDC Besòs-Maresme) ▪ Projecte Alimentació (PDC Carmel) ▪ Nadal x Tothom (PDC La Salut) ▪ Recapte Aliments (PDC Sagrada Família) ▪ Xarxa d'Economia Social i Solidària (PDC Poblenou) ▪ Taula Sociolaboral (PDC Roquetes) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Baró Inserta't (PDC Baró de Viver) ▪ Projecte Alimentació (PDC El Carmel) ▪ Nadal x tothom (PDC La Salut) ▪ Recapte d'Aliments (PDC Sagrada Família) ▪ Xarxa d'Economia Social i Solidària (PDC Poble Nou) ▪ Taula Sociolaboral (PDC Roquetes) ▪ Xarxa d'Inserció Laboral (Acció Comunitària Casc 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Barceloneta, Proa a la Mar (PDC Barceloneta). ▪ Baró Inserta't (PDC Baró de Viver). ▪ Projecte Foment de l'Ocupació (PDC Carmel). ▪ Taula Alimentació (PDC Ciutat Meridiana). ▪ Xarxa Inserció (PDC Ciutat Meridiana). ▪ Nadal per a Tothom (PDC la Salut). ▪ Xarxa de Treball Solidari (PDC Poblenou). ▪ Recapte d'Aliments (PDC Sagrada

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projecte Som maques i Balls en línia (PDC Roquetes) ▪ Xarxa d'Inserció Laboral (Casc Antic) 	<p>Antic-Dte. Ciutat Vella)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taula d'ocupació (Acció Comunitària Can Peguera-Dte. Nou Barris) 	<p>Família).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Taula Sociolaboral (PDC Roquetes-PDC Verdum-PDC Trinitat Nova). ▪ Xarxa d'Inserció Laboral (Acció Comunitària barri de Casc Antic). ▪ Taula d'Ocupació (Acció Comunitària barri de Can Peguera).
--	--	---

Taula 43: Accions i projectes en el marc dels plans de desenvolupament comunitari. Font: Dept. Acció Comunitària, Àrea Drets Socials

<p>HABITATGE</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Programes per facilitar l'accés a les famílies a l'habitatge ▶ Continuar, reforçar i iniciar nous processos de treball per a l'accés a l'habitatge ▶ Reforç accions sobre lloguer i el manteniment de l'habitatge ▶ Noves mesures per prevenir i pal·liar els efectes dels desnonaments en les famílies
--

INDICADORS SIGNIFICATIUS

Segons l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població, a Barcelona el 2011, un 68,20% dels infants en situació de risc de pobresa, vivien en llars que destinaven més del 40% de la renda familiar disponible a despeses associades amb l'adquisició i/o manteniment de l'habitatge. El 2015 segurament, i per efecte de la crisi, aquest percentatge podria ser més elevat, però no hi ha dades actualitzades, atès que l'enquesta es fa de manera quinquennal.

Tenint en compte el pes de l'habitatge en les condicions de vida de les famílies, a nivell municipal durant el 2016 s'han dut a terme un alt volum d'accions i ajuts en aquest àmbit, tal i com es detalla a continuació:

- ▶ **Recursos econòmics atorgats pels serveis socials bàsics a famílies en concepte d'habitatge.** El 2016 s'han atorgat **6.360** ajuts en concepte d'allotjament (5.464 ajuts al 2015 i 4.415 ajuts al 2014) per un import de **3.194.127,35€**. I **6.159** ajuts en concepte de **manteniment de l'habitatge** (7.332 ajuts al 2015 i 5.275 ajuts al 2014) per un import de **1.390.258,52€**. En total suposa un **increment dels d'ajuts d'allotjament del 16,4%** respecte al 2015, i gairebé el mateix percentatge de davallada (**16%**) pel que fa als ajuts per al manteniment de l'habitatge.

	2014		2015		2016	
	Nº ajuts	Import ajuts (en €)	Nº ajuts	Import ajuts	Nº ajuts	Import ajuts (en €)
Ajuts allotjament SSB	4.405	1.875.957	5.464	2.681.618,56	6.360	3.194.127,35
Ajuts manteniment habitatge SSB	5.275	1.157.258	7.332	1.450.940,52	6.159	1.390.258,52

Taula 44: Ajuts atorgats pels SSB a famílies en concepte d'habitatge. Font: IMSS

► **Accions en el lloguer i el manteniment de l'habitatge:** mesures preventives destinades a ajudar a les famílies en risc de perdre el seu habitatge:

- **8.388 assessoraments legals** realitzat a les Oficines de l'habitatge en temes d'habitatge, dels quals el % han estat en temes de lloguer (6.768 assessoraments el 2015 i 7.081 assessoraments el 2014).

- **633 habitatges administrats** a través de la **borsa d'habitatges de lloguer** (662 el 2015 i 751 el 2014).

- **El servei de mediació en el lloguer**, posat en marxa l'octubre de 2012, té com a finalitat atendre aquelles situacions de ciutadans amb dificultats de pagament del lloguer, amb la intenció d'iniciar, si s'escau, una negociació amb la propietat als efectes de buscar la solució més adient amb l'objectiu de mantenir l'habitatge.

Durant el 2016 es van implementar noves eines de negociació per a aquest servei que ha suposat un augment de situacions analitzades i abordades des de la mediació. Destaquem la convocatòria de les prestacions econòmiques per al manteniment de l'habitatge de lloguer i per a les derivades de la mediació i els incentius per incloure habitatges amb procediment judicial a la Borsa d'habitatges de lloguer de Barcelona, que han permès augmentar les possibilitats de solució i acord per evitar la pèrdua de l'habitatge.

Mediacions	2013 ⁽¹⁾	2014	2015 ⁽²⁾	2016 ⁽³⁾
Realitzades	169	180	485	1.087
Finalitzades	147	125	281	649
Finalitzades amb acord favorable	75	63	126	282
% acord	51,02%	50,40%	44,83%	43,45%

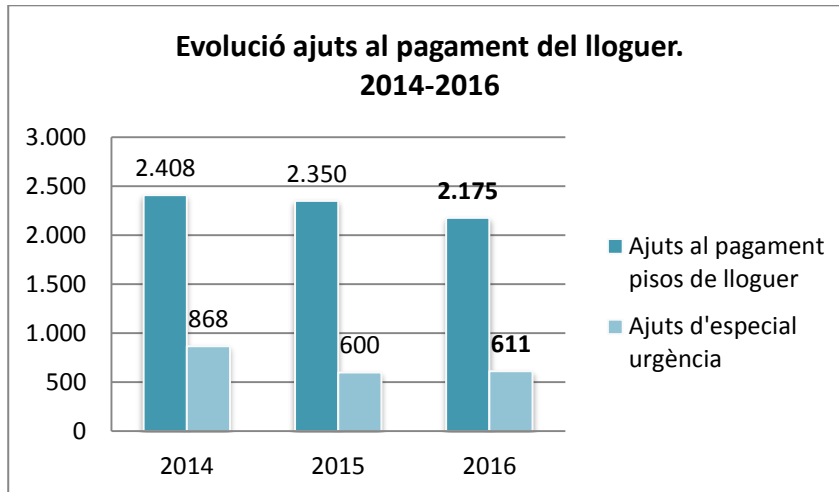
(1) inclou dades darrer trimestre 2012, (2) a 31/12/2015, 204 mediacions en tràmit (3) a 31/12/2016, 303 mediacions en tràmit
Taula 45: Nombre de mediacions en el lloguer. Font: Habitatge

► **Ajuts al pagament del lloguer:**

- 2.175 expedients aprovats⁴ **d'ajuts al pagament de pisos de lloguer** de pisos del parc privat d'habitatge (2.350 el 2015 i 2.408 el 2014) i 611 expedients aprovats **d'ajuts d'especial urgència** (600 el 2015 i 868 el 2014). Cal assenyalar que els ajuts de pagament de pisos de lloguer tenen una durada màxima de 4 anys, i són per un import

⁴ A gener de 2016, l'Agència de l'Habitatge de Catalunya (AHC) encara no té dades definitives dels ajuts aprovats.

màxim de 240€. Juntament amb els ajuts d'especial urgència, són ajuts de la Generalitat gestionats pel Consorci de l'Habitatge. La funció del Consorci de l'Habitatge és la tramitació dels expedients i la realització de la proposta de resolució. L'Agència de l'Habitatge de Catalunya s'encarrega d'aprovar definitivament els expedients en funció del pressupost.

Gràfic 25: Evolució ajuts al pagament al lloguer (2014-2016) Font: Habitatge

- 1.150 famílies amb **ajuts al lloguer en habitatges del Patronat Municipal de l'Habitatge** en el marc del Fons de Lloguer Social (967 al 2015 i 814 el 2014), per un import de 1.607.684€ (1.322.090€ el 2015 i 1.033.595€ el 2014). Això significa un increment del **41,27%** en nombre d'ajuts i del **55,54%** en cost (en €), respecte els anys anteriors. Es tracta d'una subvenció al llogater, per tal que el lloguer no suposi més del 30% dels seus ingressos i el finançament és de l'Àrea de Drets Socials.

	2013		2014		2015		2016	
	Ajuts	Import	Ajuts	Import	Ajuts	Import	Ajuts	Import
Ajuts al lloguer pisos parc privat			2.408		2.350		2.175	
Ajuts d'especial urgència			868		600 (784 expedients pendents)		611	
Ajuts al lloguer pisos Patronat Municipal	574	578.367€	814	1.033.595€	967	1.322.090€	1.150	1.607.684

Taula 46: Ajut al lloguer en habitatges del Patronat Municipal de l'Habitatge. Font: Habitatge

- Finalment, cal assenyalar que a setembre de 2015 es va posar en marxa un **nou Ajut municipal per impedir la pèrdua de l'habitatge de lloguer** i es van atorgar 2.920 ajuts. L'any 2016, **s'han atorgat un total de 9.352 ajuts** per al pagament del lloguer i quotes d'amortització hipotecària, mitjançant els programes de la renda bàsica d'emancipació, el lloguer just, les prestacions d'especial urgència, les subvencions per al pagament del lloguer i les prestacions municipals per al pagament del lloguer.

- **64 unitats familiars amb ajuts per evitar el desnonament** finançats per l'Àrea de Drets Socials (112 al 2015 i 104 el 2014), per un import de **173.762€** (306.790,35€ el 2015 i 323.143€ el 2014.) Això representa una davallada de **38,46%** pel que fa al nombre d'ajuts i una davallada del **46,22%** respecte al període observat (2014-2016).

- ▶ **Mesures pal·liatives per aquelles famílies que ja han perdut el seu habitatge:**
 - **366 habitatges adjudicats** per mitjà de la mesa d'emergències socials, la qual cosa suposa un **increment del 14,7% respecte** el 2015, en que van ser 319 habitatges i **84,8%** respecte al 2014 que varen ser 198 habitatges. En el 2016 s'han analitzat un total de **537** situacions de pèrdua d'habitatge.

 - **Allotjament temporal per a famílies desnonades** ateses per centres de serveis socials. En el decurs del 2013 es posa en funcionament el Centre d'Allotjament temporal per a famílies Navas, el primer centre d'aquesta tipologia, que s'adreça a famílies en situació de vulnerabilitat social i pèrdua de domicili, però que no requereixen d'un acompanyament i suport socioeducatiu. El període d'estada, no és superior a 6 mesos. Són 25 unitats habitacionals amb capacitat per unes 4/5 persones cadascuna, per on el **2016 hi han passat 75 unitats familiars i 250 persones** (80 i 320 persones l'any 2015; 97 unitats familiars i 372 persones en el 2014 i 70 unitats familiars i 265 persones en el 2013).

 - Durant el 2015 es van dur a terme les obres d'un **altre Centre d'Allotjament Familiar**, situat al carrer Sant Pere més baix. En aquest centre, en finalitzar l'any 2016 hi havia **7 unitats familiars** de les 12 disponibles. L'any 2017 està previst també obrir dos centres d'allotjaments col·lectius protegits a les promocions Tànger (18 allotjaments) i Ali Bei (20 allotjaments).

 - El **CUESB** que es va obrir el 2014 amplia l'oferta d'equipaments d'acolliment per a persones i famílies desnonades o en risc de desnonament (o que han patit una situació d'urgència o d'emergència i que no poden retornar al seu domicili), fins que els serveis socials territorials estableixen el pla d'actuació concret. El CUESB ofereix com a Centre d'Estades Breus, 108 places d'acolliment temporal.

 - El 2016 s'han atorgat **11 ajuts per al pagament de l'impost de plusvàlua per a les famílies, que han perdut el seu habitatge habitual**, afectades per una dació o una execució hipotecària, per un valor de 43.307,5€. Amb aquest ajut econòmic, es cobreix

el 100% de l'import de l'impost de plusvàlua que els correspon pagar a les persones, tot i haver perdut el seu habitatge, en els casos en que no compleixen les condicions requerides per a quedar exempts del pagament d'aquest impost. Les dades no es poden comparar amb el 2015 (18 ajuts i 34.650€) i 2014 (114 ajuts i 180.914€), atès que a data 31/12/2016 hi havia una quantitat aproximada de 31 sol·licituds pendents de resoldre (gestionades per l'Institut Municipal de Serveis Socials).

- ▶ **Servei SIS:** De les famílies ateses el 2016, dades d'allotjament en els diferents recursos durant tot el seu procés d'atenció són:
 - Un total de 35 famílies han utilitzat el HIS i CAFT.
 - 18 famílies han estat en residència maternal.
 - 9 famílies han estat allotjades en pisos d'entitats.
 - 8 famílies han viscut sempre dels seus propis mitjans, ja sigui de lloguer, de la xarxa familiar o social o ocupant.
 - 32 famílies han utilitzat només un únic recurs d'allotjament, en la seva majoria pensió.

OCUPABILITAT

- ▶ Mesures per pal·liar els efectes de la desocupació en la família (especialment edat, atur llarga durada, i gènere)
- ▶ Mesures pal·liatives per a col·lectius específics
- ▶ Promoció de l'ocupació juvenil per afavorir-ne la independència i en perspectiva de gènere
- ▶ Impuls de l'accés de dones al món laboral i professional en igualtat que els homes
- ▶ Emprenedoria familiar i famílies empresàries

El 2016 la taxa d'atur a Barcelona segons l'Enquesta de Població Activa (EPA) ha estat del 28,1% per a joves (16 a 24 anys), del 10,8% en els adults de 25 a 54 anys i del 11,7% per a les persones majors de 55 anys.

Taxa d'atur segons grup d'edat

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Variació 2007-2016
16 a 24 anys	14,5	21,4	32,9	37,4	32,9	43,9	41	35	24,9	28,1	93,79%
25 a 54 anys	5,8	6,5	12,2	14,2	14,9	15,7	16,1	15,6	12	10,8	86,20%
55 anys i més	6,4	4,3	7,5	6,4	13,3	15,1	17,9	13	14,5	11,7	82,81%

Taula 48: Taxa d'atur segons grup d'edat. Font: Enquesta de Població Activa (EPA)

Davant aquesta conjuntura, durant el 2016 s'ha continuat duent a terme una diversitat d'actuacions orientades a millorar la situació d'ocupabilitat de les persones en situació d'atur, incidint de manera especial en els col·lectius més vulnerables (joves o aturats de llarga durada) entre d'altres:

- ▶ **Programa “Dedeuauna”** adreçat a joves d'entre 16 i 25 anys sense estudis amb l'objectiu d'inserir-los formativament o laboralment. Es realitza a Nou barris i el 2016 hi han participat **87 joves** (69 joves el 2015), una xifra **molt superior als dos primers anys de funcionament** del projecte (42 el 2014 i 49 el 2013). Aquest **increment de participants** (26% respecte al 2015, i 77,5% respecte al període 2013-2016) es deu al fet del major coneixement del projecte entre els joves, en tractar-se ja del quart any de funcionament, amb la participació de joves que ja n'havien fet ús en els 3 anys anteriors, la qual cosa denota la **consolidació del projecte**.

- ▶ En relació a l'atenció de les **dificultats d'accés al mercat laboral, especialment de determinades edats**, així com les situacions **d'atur de llarga durada** segons la perspectiva de gènere, s'estan duent les següents accions:
 - **Serveis de Capacitació professional i Ocupació** organitzats per Barcelona Activa: servei d'orientació i recerca de feina, servei de desenvolupament professional, servei d'orientació acadèmica i professional a centres educatius, servei d'assessorament personalitzat. Així mateix, s'han complementat amb un total de **24** iniciatives o programes (4 més que l'any 2015), de manera que el total de serveis i programes de Barcelona Activa han arribat a un total de **28.248** persones diferents (26.982 el 2015 i 22.905 el 2014).

Durant el 2016 s'han dut a terme els següents programes:

- **Programa Labora- Barcelona Mercat Laboral Reservat.** Per a la inserció laboral de persones per mitjà de l'encaix entre ofertes de treball i persones en recerca de feina. Promogut des de Serveis Socials Bàsics en col·laboració amb el Tercer Sector, que es va posar en marxa el 2015. El Labora ha atès durant el 2016 a 8.278 persones, de les quals 1.613 han estat inserides professionalment (han aconseguit un contracte de feina després d'haver passat per les fases d'acollida/orientació al servei, de millora competencial i d'intermediació entre el servei i les empreses amb ofertes laborals). El 2015, les persones ateses el 2015 van ser 5.900, amb un total de 1.537 persones insertades.

- **Programa Barcelona es Compromet** Es tracta del programa d'ajuts a la contractació BCN es Compromet per a persones amb majors dificultats d'accés a l'ocupació, entre elles, les persones aturades major de 40 anys i en atur de llarga durada, persones aturades en situació i/o risc d'exclusió i persones joves aturades beneficiàries de la iniciativa Garantia Juvenil. Des de l'inici del programa fins a desembre de 2016 s'han donat 601 ajuts: 364 per a persones aturades majors de 40 anys, 218 per a persones vulnerables amb especials dificultats d'inserció i 19 per a joves.

- **Altres serveis i programes:** Barcelona Treball, Servei d'Assessorament Personalitzat, Projecte de Vida Professional (per a estudiants), Espais de Recerca de Feina, Servei de Coaching laboral, Programa d'Inserció sociolaboral (PISL), Programa Personalitzat de Recerca de Feina (Proper), Pla de Xoc contra l'Atur de Molt Llarga Durada, Formació Ocupacional, Plans d'Ocupació, Joves per l'ocupació, Fem Ocupació per Joves, Garantia Juvenil, Barcelona Treball Joves, Treball als Barris, Dóna Impuls.

Finalment, des de Barcelona Activa **10.610 persones han rebut formació tecnològica inicial i avançada, enfocat a les competències digitals**. Aquest fet reverteix en una millor ocupabilitat. (11.994 el 2015 i 16.389 2014).

- ▶ **Emprenedoria familiar i famílies empresàries.** Les empreses familiars suposen un 62,4% del teixit empresarial de Barcelona, tractant-se d'un tipus d'empresa molt rellevant en l'entorn social i econòmic de la ciutat. En aquest sentit, durant el 2016 s'han continuat impulsant accions adreçades específicament a aquest col·lectiu:
 - **Programa aXelera**, d'acceleració del creixement de les empreses. Durant els anys 2013 i 2014 es van fer dues edicions, una per a empreses familiars i la segona de caire multisectorial. En total se n'han beneficiat 30 empreses. El 2015 s'ha fet una edició, amb 30 empreses participants i el 2016 s'han realitzat les darreres accions de l'edició iniciada al 2015. És a dir, és el mateix programa que el que apareix al 2015, amb 30 empreses beneficiàries.
 - Des de la Direcció de programa de Temps i Economia de les cures s'ha treballat amb **empreses familiarment responsables** que impulsen mesures de conciliació. Es fa lliurament del Premi "Barcelona a l'empresa innovadora en Usos dels temps i Conciliació", dues de les empreses premiades al 2016, realitzen projectes adreçats específicament a la parentalitat familiar:
 - *TBS – SARO I ARROYO SOLUCIONS DE NEGOCI*
 - *ETICAS RESEARCH & CONSULTING*

Així com el premi de reconeixement a ABD ASSOCIACIÓ BENESTAR I DESENVOLUPAMENT per haver impulsat i mantingut des de 2010 l'Acord de Gestió de la Diversitat que vehicula la implementació de mesures singulars per a la conciliació, la integració i la convivència.

ESTILS DE VIDA I HÀBITS FAMILIARS SALUDABLES

Objectiu 4. *Promoure estils de vida i hàbits familiars saludables, alimentació, activitat física i contacte amb la natura.*

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ Programa "Fem salut"
- ▶ Tallers per treballar "recomanacions per una família saludable"
- ▶ Tallers de prevenció del sobrepès i la obesitat infantil
- ▶ Suport a les famílies en la salut sexual i reproductiva (SIRIAN)
- ▶ Sessions per millorar hàbits alimentaris als menjadors socials
- ▶ Carta europea del drets dels nens i nenes hospitalitzats.
- ▶ Famílies de persones grans: Horts Urbans
- ▶ Prevenció i promoció d'entorns familiars saludables

Segons l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població del 2011, el 45,5 % de la població de Barcelona de 16 anys i més percebia el seu estat de salut com a bo (el 23,7% com a molt bo, el 17,8% regular i només el 3,9% com a dolent o molt dolent).

En aquest sentit, a la ciutat es duen a terme un seguit important d'accions per a millorar la salut i promoure estils de vida i hàbits familiars saludables abordant àmbits diversos com l'alimentació, l'activitat física o el contacte amb la natura.

INDICADORS SIGNIFICATIUS

El 2016 s'han dut a terme diferents programes orientats a la promoció de la salut entre les famílies i la prevenció i promoció d'entorns familiars saludables, tals com:

- ▶ **Agència de Salut Pública de Barcelona:** el 2016 s'ha arribat a un total de **12.997 persones** (10.385 l'any 2015) en diferents programes com per exemple: "Fem salut!", "Creixem Sans i Creixem més Sans" o el Programa de Prevenció de l'Obesitat Infantil a Barcelona (POIBA). També s'han realitzat diversos tallers amb recomanacions per fomentar el concepte de família saludable.
- ▶ **Xarxa de biblioteques:** El 2016 s'han realitzat **5** projectes de prevenció (un més que el 2015), arribant a un total de **11.800** persones (12.003 el 2015) en els següents programes i activitats:
 - **Aula de Salut:** Cicle anual amb la col·laboració de la Farmàcia Lesseps i el CAP a la biblioteca Jaume Fuster. **231** assistents (321 al 2015).
 - **Bloc T'interessa:** Xerrades a diverses biblioteques sobre temàtiques, entre elles referents a la prevenció de salut i promoció d'entorns i estils de vida saludables (adolescència, alimentació, sexualitat, gent gran, depressió, dol...). **11.043** assistents (11.338 al 2015) a totes les xerrades del bloc, de temàtiques diverses).
 - **Campanya de donació de Sang.** Es realitza per Sant Jordi a 5 biblioteques de la ciutat.
 - **Cicles temàtics "Cuida't per cuidar":** 134 assistents.
 - **"Taller de creixement personal":** 623 assistents.

► **Accions en el marc comunitari:**

- Tallers de Cuina Saludable i Econòmica (PDC Ciutat Meridiana/PICI Zona Nord/ASPB).
- Tallers de Cuina Saludable i Econòmica (PDC Carmel).
- Xerrades de Salut Famílies (PDC Navas).
- Taller de Cuina Saludable Famílies (PDC Roquetes).
- Tallers de Cuina Saludable i Econòmica (Acció Comunitària barri de Can Peguera).

► **Promoció de la salut en persones grans:**

- Per mitjà dels Horts Urbans; actualment la ciutat compta amb 15 Horts Urbans municipals, distribuïts per tots els territoris i 2 horts comunitaris: Hort Comunitari (PDC Roquetes) i l'Hort Comunitari Can Roger, situat al barri de la Sagrada Família i vinculat, al mateix temps, amb els Pla de Desenvolupament Comunitari d'aquest.
- Per mitjà del programa **“Activa’t als parcs”**, que desplega diverses activitats físiques setmanals com el Tai Txi i el Txi Kung a 16 espais distribuïts pels diferents parcs de la ciutat durant el 2016 (mateixa xifra que el 2015 i 2014 i 3 espais més respecte al 2013).

ACCESSIBILITAT A LA INFORMACIÓ I ADQUISICIÓ DE CONEIXEMENTS

Objectiu 5. Donar suport i promoure models culturals familiars i en família que promoguin l'accessibilitat a la informació i l'adquisició de coneixement en el marc dels diferents contextos culturals.

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- Formacions en noves tecnologies per a tots els membres de la família
- Difusió de la lectura i l'accés al coneixement, l'aprenentatge i la formació

El 2015 segons dades de l'Enquesta d'equipament i ús de tecnologies de la informació del Departament d'Estadística Municipal, a Barcelona hi havia un 90,6% d'habitatges amb connexió d'internet (no hi ha encara dades pel 2016). Aquest percentatge ha anat creixent de forma progressiva en els darrers anys i significa un alt nivell de cobertura de les llars a Barcelona. En concret, ha augmentat un **37,5%** en el període 2009-2015.

Percentatge d'habitatges amb Internet

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Barcelona	65,90%	72,40%	75,70%	75,00%	78,10%	85,3%	90,6%
Catalunya	62,70%	68,30%	71,00%	71,50%	72,10%	77,6%	80,7%
Espanya	54,00%	59,10%	63,90%	67,90%	69,80%	74,4%	78,7%

Taula 49: Percentatge d'habitatges amb Internet. Font: Enquesta d'equipament i ús de tecnologies de la informació i de les llars. INE. Departament d'Estadística Municipal.

INDICADORS SIGNIFICATIUS

Durant el 2016 s'han impulsat diversos projectes que cerquen difondre la lectura i l'accés al coneixement, l'aprenentatge i la formació:

- ▶ **Projectes de foment de la lectura a nivell escolar i familiar:** Programa Lecxit-Lectura per a l'èxit educatiu, que té per objectiu incrementar l'èxit educatiu dels infants a través del treball per la millora de la seva comprensió lectora, per mitjà de voluntariat i a la implicació de la família i l'entorn dels nens i nenes que participen en el programa. Hi han participat un total de **740** famílies. El 2015 van ser 571 famílies, per tant, 169 famílies més al 2016, i un fort increment de famílies participants (172% durant el període observat 2013-2016).

Accions promogudes des de la Xarxa de biblioteques:

Activitat	2014		2015		2016	
	Nº Activitats / Sessions	Assistents	Nº Activitats / Sessions	Assistents	Nº Activitats / Sessions	Assistents
<i>El racó de pares. Què llegim?</i>	15	493	21	552	28	595
<i>Clubs de lectura adults</i>	882	12.869	1.038	13.983	1.018	13.889
<i>Club de lectura infantil</i>	172	2.092	256	3.317	330	5.172
<i>L'aventura de llegir</i>	1.242	27.342	1.351	27.875	1.344	27.897
TOTAL	2.311	42.796	2.666	45.727	2.720	47.553

Taula 50: Accions promogudes per la xarxa de Biblioteques. Font: Consorci de Biblioteques

No obstant cal assenyalar de manera específica que, de fet, totes les activitats que es duen a terme a les biblioteques podrien considerar-se de foment de la lectura. En el període 2014-2016 hi ha hagut un **increment del 18% de les activitats (sessions) culturals i de difusió de la lectura**, així com un increment de l'11% del nombre d'assistents total.

- ▶ **Programa "Ja sé llegir"** del Centre de Recursos Pedagògics (CRP) en col·laboració amb els Districtes.
- ▶ **Programes d'impuls de les TIC** promoguts des de l'IMEB:
 - Aula mòbil: 120 famílies participants.
 - M-Learning: SD 2016.

ESTIL DE VIDA SOSTENIBLE

Objectiu 6. *Promoure un estil de vida sostenible i el coneixement de la biodiversitat a la ciutat desenvolupant projectes per incorporar hàbits i pràctiques per a la sostenibilitat mediambiental tant en l'àmbit domèstic com en la ciutat.*

ACCIONS I SERVEIS RELACIONATS

- ▶ **Activitats en els Equipaments** : Aula ambiental, El centre de la Platja i la Fàbrica del sol
- ▶ **Programes i activitats dirigides a infants i famílies, per a la conservació i del medi ambient a la ciutat**
- ▶ **Temàtica ambiental als centres cívics.**
- ▶ **Fomentar un canvi de valors lligats a compartir, consum col·laboratiu, austeritat i aprenentatge de viure millor amb menys.**

A Barcelona, segons dades recollides per la Direcció de Serveis de Neteja i Gestió de Residus, el 2015 es van recollir **68.031 tones de residus orgànics** com a fruit de la recollida domèstica. Aquesta xifra és significativament més alta que la de l'any 2007 (un **123,7%** superior), tot i que, com es pot veure a taula, es tracta d'un indicador que ha anat fluctuant en els anys, registrant l'increment més elevat entre els anys 2009 i 2010, on es va passar de les 30.044 a 85.015 tones recollides (182%) i havent disminuït lleugerament entre el 2012 i el 2013. Els anys 2014 i 2015 s'ha mantingut estable.

Tones recollides de residus orgànics

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015
30.411	28.130	30.044	85.015	78.317	71.845	68.507	68.384	68.031	SD

Taula 51: Tones recollides de residus orgànics. Font: Anuari Estadístic de la ciutat de Barcelona 2015.

En aquest sentit, a la ciutat es duen a terme activitats i projectes orientats a promoure un estil de vida sostenible i el coneixement de la biodiversitat a la ciutat per incorporar hàbits i pràctiques per a la sostenibilitat mediambiental tant en l'àmbit domèstic com en la ciutat.

INDICADORS SIGNIFICATIUS

Durant el 2016, s'han dut a terme diverses activitats **d'educació mediambiental adreçades a famílies** promogudes per equipaments de temàtica ambiental: Aula mediambiental (Parc de la Ciutadella), El centre de la Platja, La fàbrica del Sol, etc.).

Aula Ambiental (Parc Ciutadella)	Activitats	183
	Participants	3.724
Centre de la Platja	Activitats	326
	Participants	4.012 participants
La Fàbrica del Sol	Activitats	24
	Participants	443 persones

Taula 52: Educació mediambiental adreçades a famílies. Font: Ecologia, urbanisme i mobilitat

Cal destacar que en centres cívics o altres equipaments dels Districtes s'han realitzat diferents activitats adreçades a famílies en l'àmbit de l'educació mediambiental. Per veure les dades concretes proporcionades per alguns d'aquests consultar l' ANNEX 6.

CONDICIONS DE VIDA DE LES FAMÍLIES 2015

ESTUDIS SOBRE LES
FAMÍLIES A
BARCELONA

- ▶ **Nous estudis sobre l'anàlisi de les característiques socials i demogràfiques i condicions de vida de les famílies, sobre tot les que afecten al benestar** (habitatge, renda familiar, situació socioeconòmica i ingressos de la llar) i a la **cobertura les necessitats bàsiques** com la alimentació entre d'altres però també s'ha analitzat temes relacionals i de criança.

BENEFICIS EN
MATÈRIA DE
FISCALITAT I ACCÉS A
EQUIPAMENTS

- ▶ Han augmentat els ajuts econòmics per garantir l'accés dels infants a **activitats de lleure**, com la *Campanya de Vacances d'estiu per a infants i adolescents* i cultura
- ▶ Continuació i increment dels ajuts econòmics per accedir a **activitats esportives extraescolars** (concedits per primera vegada el 2014)
- ▶ Estancament en els beneficis fiscals per determinats tipus de famílies

SERVEIS SOCIALS

- ▶ Continuació en l'increment en ajuts i recursos per a garantir, amb diferents fórmules, l'**alimentació de les famílies** amb infants.
- ▶ Nou ajut específic per a infants de **0-16 anys**
- ▶ Nous projectes dels serveis socials: s'han creat **nous grups de suport a les persones i famílies** que ha patit les conseqüències de la crisi.

HABITATGE

- ▶ Continuació en els ajuts per **prevenir** el desnonaments de les famílies, així com les mesures per **pal·liar les conseqüències** dels desnonaments.
- ▶ Cal incorporar la mirada de cicle vital familiar per donar respostes a les diferents etapes. Models flexibles d'estructura i tinença.

OCUPABILITAT

- ▶ Desenvolupament dels nous serveis i programes dissenyats al per a promoure l'**ocupabilitat i la inserció social i laboral**, per edats i atur llarga durada (com ara el Programa Làbora)
- ▶ No s'han continuat els programes adreçats a donar suport a les **empreses familiars**.
- ▶ Continuació de les accions en **Formació tecnològica**.

HÀBITS FAMILIARS
SALUDABLES

- ▶ Activitats sobre **salut per a famílies** des de diversos àmbits: Biblioteques, Agència de Salut, Esports, etc.

**ACCESSIBILITAT A LA
INFORMACIÓ I
ADQUISICIÓ DE
CONEIXEMENTS**

- ▶ Es duen a terme accions en família relacionats bàsicament amb **lectura i tecnologies de la informació**.

**ESTIL DE VIDA
SOSTENIBLE**

- ▶ Bona resposta de les famílies a les **activitats d'educació mediambiental** promogudes pels equipaments temàtics de ciutat i també de Districtes.

5.

REPTES I PROPOSTES DE FUTUR

Després de quatre anys d'aplicació del Pla Municipal de Família (2013-2016) es vol **presentar una anàlisi**, que vagi més enllà dels resultats del seguiment del Pla (que ja queden recollits en la valoració final de cada línia estratègica de l'informe), i **permeti aportar reflexió i visualitzar els reptes i possibles propostes** a tenir en compte.

Per aquesta motiu, en el mes d'abril de 2017 es va organitzar una sessió plenària amb 4 taules de debat en torn a una única pregunta: **Quins temes cal abordar en clau de grup familiar?**

En aquesta sessió de treball i debats hi varen participar el tècnics i tècniques operadors del pla, altres professionals relacionats amb la temàtica i/o l'àmbit de la pròpia organització, així com professionals externs, que habitualment col·laboren amb la nostra Àrea, amb un total de 32 participants (a l'apartat d'annexes queda recollida la relació).

El repte general és pensar l'acció municipal en clau de grup familiar, i incorporar la mirada de diversitat familiar, cicle vital i condicions de vida de les famílies en la planificació d'accions, programes, projectes, recursos i serveis.

Aquest repte és fa més necessari encara actualment, donat que no hi haurà un futur Pla municipal de famílies. Per aquest motiu, **caldrà incorporar la perspectiva de grup familiar en la planificació i programació per sectors de població i àmbits específics.**

LES FAMÍLIES COM AGENTS ACTIUS A LA COMUNITAT

1.- Acompanyar i donar suport a projectes d'iniciativa comunitària on les famílies participen i s'autoorganitzen. El repte és fomentar i acompanyar la participació i l'autoorganització de les famílies, tot establint criteris comuns i d'equitat.

Les famílies han passat de ser passives/receptores a tenir un **paper actiu i promotor** en el qual s'organitzen per cobrir les pròpies necessitats: grups de criança, bancs del temps, projectes o comissions dins de les AMPA o AFA, etc.

Les xarxes col·laboratives de famílies i persones són molt actives i tenen una presència creixent i significativa a la ciutat, especialment entorn a la criança i la cura de la petita infància. Es tracta d'un tema prioritari actualment, donada **la proliferació d'iniciatives familiars**, que han aparegut a la ciutat de forma desigual.

Per aquest motiu cal reflexionar i decidir sobre **el rol que ha d'adoptar l'administració davant les seves propostes, tenint en compte d'afavorir la igualtat d'oportunitats** davant d'aquelles famílies que no s'autoorganitzen, però que també ho necessiten. Per donar resposta s'ha iniciat ja un grup de treball que estableix criteris comuns i d'equitat dintre de l'Ajuntament on hi participen: Dept. de Temps i Economia de les Cures, IMEB, Dept. Infància, Bombers entre altres.

En aquest grup es tracten temes com: els buits que apareixen entre el nivell autonòmic i municipal, les definicions de formes complementàries de les escoles bressol sota el paradigma polític de la primera infància, l'ús de l'espai públic per aquests grups i la seguretat i responsabilitat civil.

Algunes propostes:

- Foment de projectes on les famílies poden aportar noves idees i ser escoltades, en projectes de **creació compartida**, ja sigui de ciutat o de cada Districte (Ex. Aprenentatge i serveis).
- Crear **espais de debat** per tots els membres de la família per tractar diferents temes de ciutat (espais públics, serveis, recursos...), i generar processos participatius flexibles i dinàmics.
- Obrir **processos de participació** comunitària per empoderar les famílies per resoldre i donar resposta a les situacions de desigualtat (organitzar-se per reclamar més drets, més ajuts, problemes cívics..)

2.- Incentivar la participació i implicació de les famílies en les escoles.

La participació i implicació activa de les famílies a l'escola és relativament baixa, tot i que augmenta la participació per mitjà de projectes concrets de suport a les AMPA, especialment quan s'ofereix formació als pares i mares en temes educatius, i encara més, per participar en l'organització de projectes esportius i altres projectes de suport a les AMPA que es realitzen des dels Districtes.

Així mateix es dóna una participació relativament baixa de les famílies en les eleccions als Consells escolars, especialment a secundària, un òrgan que té per objectiu participar en la gestió dels centres i aportar la visió de la comunitat escolar.

Cal pensar en com la comunitat i els diferents serveis, entre ells el sistema educatiu, es fan més permeables, potenciant la participació de les famílies. Cal potenciar i treballar el **triangle educatiu Família-Escola-Infant/Adolescent**.

Algunes propostes:

- Que els espais de participació o reunions de les AFA, AMPA i altres, siguin en horaris on tot el tipus de famílies hi puguin assistir (normalment les reunions són a les 20h i les famílies monoparentals/monomarentals no hi poden participar).
- Potenciar activitats esportives per famílies en els equipaments esportius.

3.- Continuar treballant per l'harmonització d'horaris familiars.

L'harmonització del temps en les famílies és un **procés complex de sensibilitzacions i voluntats que implica, no solament les redistribucions internes familiars, sinó també canvis culturals i compromisos d'administracions, agents econòmics i empresarials de la ciutat.**

La família, doncs, no és la única responsable de la distribució del seu temps i cal continuar treballant sobre les implicacions dels horaris de les empreses així com els horaris comercials i dels serveis a la ciutat.

A més, aquesta conciliació i gestió del temps a l'intern de la família **ha de tenir en compte la diversitat de models familiars existents i les xarxes de suport**, i ha de ser considerada un dret per cada membre de la família respecte a la distribució del seu temps, i no únicament en relació a la cura (fills/es, persones dependents...). Així, cal incorporar la conciliació familiar i laboral per a tots, homes i dones, des d'una diversitat de models: horaris de tarda, horaris de matí, treball no presencial, etc.

Destacar la responsabilitat que té l'Ajuntament, en tant en quant té un paper exemplificador com a administració pública.

Algunes propostes:

- Es proposa que **l'Ajuntament sigui model en les mesures de gestió i harmonització del temps** i en facilitar la cura dels membres de la família.
 - o Seria necessari que l'Administració dissenyés i apliqués mesures per a una veritable conciliació familiar dins la pròpia estructura municipal, com a exemple capdavanter.
 - o Cal proposar clàusules (plec de condicions) en les contractacions amb les empreses proveïdores de l'administració que treballin garantint aquest dret dins la seva estructura.
 - o Que tots els serveis municipals disposin d'un espai per infants mentre s'atén a les famílies.
 - o Harmonització entre hores d'activitats per mares i pares als centres culturals i esportius i les activitats extraescolar dels seus fill/es.
 - o Consolidar els pressupostos municipals participatius amb perspectiva de gènere.
- Augment i generalització de programes com per exemple "Temps per tu", "Pren-te un respir" per a que les famílies puguin tenir un temps extra per anar al restaurant, cinema, museus, atraccions...

4.- Les Xarxes socials i les tecnologies de la informació impacten en la dinàmica de les famílies.

Le xarxes **socials formen part de les xarxes de relació familiars**. Les famílies les utilitzen per conèixer els serveis, els recursos i per construir iniciatives davant les necessitats.

Algunes propostes:

- Manteniment i **actualització de la web de famílies de l'Ajuntament de Barcelona**, donat l'increment de consultes que rep cada any (des del 2014 que es va crear). Modificar l'estructura de la web, per tal de que doni resposta a totes les etapes i situacions del cicle vital familiar, més enllà de les agendes d'activitats infantils.
- Des de l'Ajuntament, utilització de les **xarxes no tan sols per fer difusió o informació, sinó per interactuar i generar continguts socials**. Així mateix, afavorir la participació de les famílies mitjançant les TIC i xarxes corporatives.

EL CICLE VITAL DE LES FAMÍLIES I LES TRANSICIONS FAMILIARS

5.- Definir espais i/o recursos, dirigits clarament al grup familiar com a tal, que garanteixin l'escolta i l'acompanyament a les diverses fases del cicle vital de la família i sobretot l'orientació familiar en les dificultats de la vida quotidiana.

Es imprescindible atendre, orientar i acompanyar a les famílies tenint en compte les necessitats concretes i respostes requerides segons la fase del cicle vital (criança, adolescència, dependència...) i des d'un abordatge de la promoció i amb mirada preventiva. **Promoure serveis per donar suport al llarg del cicle vital familiar, es considera una mesura preventiva de conflictes, problemes majors, violències i altres disfuncions.**

Es posa de relleu la importància d'entendre les famílies en evolució, considerant les etapes del cicle vital com a transicions familiars en que, el grup familiar i els seus membres, presenten diferents interessos, diverses preocupacions i necessitats de procés de la vida quotidiana, ja sigui relacionada amb la criança i educació dels fills, però també separacions i divorcis, reagrupaments familiars, reajustament de convivència, pèrdues, canvis biològics o de context comunitari etc...De fet, existeix una línia terapèutica clara des de la qual es treballa en aquest sentit però no és encara una línia de política pública.

Cal tenir present que **l'orientació familiar és una forma d'abordatge entre la informació i el treball terapèutic** que assegura l'assessorament personalitzat en les diferents etapes del cicle vital.

Algunes propostes:

- Promoure **serveis específics o espais** en els serveis existents d'informació, assessorament i orientació a les famílies, que donin suport a mida segons l'etapa del cicle vital i característiques particulars de la família (model familiar, estructura, situació socioeconòmica, xarxa social...)
- Atenció Oberta a demandes varies, tipus "l'Ajuntament atén" sense especificar la problemàtica ni sector, obert a famílies, adolescents, avis...
- Es posa en valor el "Centre per adolescents i famílies" i el Servei "Aquí t'escoltem".

6.- Garantir l'atenció a les famílies, en especial davant les situacions de crisi i problemàtiques concretes, incorporant la mirada integral de la família com a sistema en tots els serveis per a sectors de població específics o especialitzats existents.

Es parla de les situacions desbordants que viuen moltes famílies, que no saben com gestionar i donar resposta a les situacions de conflictes que viuen, especialment a partir de la pre-adolescència, però també en altres etapes del cicle vital.

Cal destacar que **les crisi formen part de la vida quotidiana**, i per tant cal anar amb compte en les **respostes que es donen per no amplificar la crisi**. La línia és apoderar a les famílies per que es sentin més segures per desenvolupar la seva funció i treballar des de l'educació emocional.

És important tenir una **visió integrada del conjunt del sistema de serveis i recursos** que existeixen, tant de promoció com d'atenció bàsica, en crisi, o més especialitzada per tal d'activar i coordinar-se el recurs o servei necessària en cada moment. Es posa de manifest la necessitat del **treball en Xarxa com a sistema**.

El serveis especialitzats han de tenir una mirada integral i holística de la persona, com de la situació i tipologia del grup familiar en el seu conjunt.

Tots els **serveis que atenen sectors de població o temàtiques concretes** com ara Infància en risc, violència masclista, persones grans etc..**han d'incorporar la visió global del grup familiar** en el diagnòstic i en les accions a emprendre amb la persona que consulta o fa demanda.

Algunes propostes:

- Posar en marxa **nous espais en diferents barris de Servei d'Atenció a Famílies i Adolescents**, donat que solament existeix un servei a tota Barcelona i està tenint molt bona resposta. Així mateix es proposa que hi hagi un espai "Aquí T'escoltem" per als adolescents als diferents territoris de la ciutat.
- Donar a conèixer els **protocols i el circuit que cal activar o seguir** davant de determinades situacions de crisi.
- Calen **serveis (nous o formar als que ja existeixen) que puguin donar resposta de forma específica i atendre les problemàtiques greus emergents** (Mal ús noves tecnologies, Bullying, Diversitat sexual infantil, Violències familiars).
- **Donar més visibilitat a les bones pràctiques** i replicar alguns projectes que funcionin en més districtes. Exemple: " Projecte atenció bullying, projectes en xarxa, etc.).
- Promoure que els CSMIJ actual desenvolupi un model d'acompanyament i proximitat, tot considerant l'atenció dels nous emergents i situacions (veure Pla per a la Infància).

7.- Adequar els recursos als diversos models familiars, tot i posant en marxa mesures proactives pel reconeixement de la diversitat familiar.

Les famílies **són diverses per la seva procedència u origen cultural, per la configuració de vincles, pel model familiar o per la seva estructura** . Així, ens trobem amb famílies transnacionals, models de famílies homoparentals, LGTBI, monoparentals, entre d'altres, així com relacions intergeneracionals en el sí de la família que prenen rellevància.

En general, s'observa una orientació prioritària de les accions i programes que s'estan duent a terme cap el model de família amb infants. Cal cercar maneres **d'incrementar l'abast de les accions a altres models familiars** i, sobretot, a d'altres fases del cicle vital familiar. Cal ser proactius en termes de formació i educació.

Quan a les **famílies nouvingudes**, cal incloure i trencar la mirada de les persones que venen de fora. Sovint aquestes famílies estan molt aïllades, inclús en les escoles estan poc implicades. Per aquest motiu cal posar en valor les diferències culturals .

Algunes propostes

- S'ha d'incloure la mirada LGTBI i s'han d'obrir els Canals per treballar la diversitat. Per ex: Què passa amb la gent gran? **LGTBI a les residències?** Han de tornar a l'armari?
- Acompanyament a les **famílies nouvingudes** per a conèixer millor la realitat del **sistema educatiu**: què és un tutor? Què fa un cap d'estudis?
- Dotar **els Instituts (ESO)** de recursos per poder treballar amb la diversitat de famílies, sobretot en les zones amb més dificultats.

- Treballar **amb famílies d'ètnia gitana** per millorar el nivell educatiu dels joves/adolescents (noies prioritàriament).
- Diversitat familiar: dotar de recursos al serveis socials/educatius/salut per formació específica, professionals d'iniciativa social per a l'atenció a famílies Llatinoamericanes, xineses, països de l'est, gitanes, etc. per dissenyar **propostes específiques a mida per temes de diversitat cultural** (informació i formació en temes de parentalitat).
- Desenvolupar **programes intergeneracionals** (persones grans i infants/adolescents) com a taller d'educació en valors.

8.- Promoure la coresponsabilitat dels diferents membres de la família en els rols de cura, tot i assenyalant l'actual feminització d'aquesta funció, promovent la incorporació de l'home, i la lliure elecció del rol.

La cura està relacionada no solament amb el fills/es en les etapes de criança i educació sinó amb la cura de les persones grans i altres membre de la família dependents per motius de salut o altra.

Totes les famílies han de tenir les responsabilitats cobertes per tirar endavant el seu projecte personal. Cal doncs valorar el temps propi de treball, de carrera professional, de suport a la comunitat, de lleure i també el temps de cura. **Promoure de forma clara la parentalitat masculina** és una idea bàsica, però també promoure la incorporació de l'home en les tasques de la cura i tasques domèstiques a l'intern de la família. Treballar, en general, **les noves masculinitats**. Per altra banda, i relacionat amb el avis/es cuidadors/es de nets/es, **cal promoure la lliure elecció del rol de cura**.

Aquest tema cal potenciar-ho de forma transversal des dels diferents serveis i trencar de manera innovadora els rols de gènere, amb mesures més creatives i rupturistes.

Algunes propostes

- Mesures per atendre i **pal·liar les repercussions del poc temps personal de la dona** en problemàtiques de salut (ex. Lumbàlgies, medicació ansietat.)
- Implementar a gran escala el **Programa "Canviem-ho"**.
- Promoure **permisos de coresponsabilitat per als homes** , també en la cura de les persones grans/dependència.

COMPETÈNCIES PARENTALS

9.-Definir i reorientar amb visió global el conjunt del projectes i programes municipals que treballen sobre competències parentals i que s'estan realitzant a la ciutat des dels diferents serveis i equipaments.

Informar, sensibilitzar, formar i orientar als progenitors/es sobre els temes que els preocupen, és preventiu de disfuncions i facilita la interacció i la creació de xarxes de col·laboració entre famílies.

El Pla de Família ens ha permès tenir la informació **del conjunt d'accions i programes de suport a les competències parentals** que es donen des dels diferents equipaments, serveis i espais de la ciutat que treballen amb infants. Podem constatar que actualment tots els serveis que atenen i treballen amb infants són sensibles a **desenvolupar accions i espais complementaris** de suport a les funcions i

competències parentals (capacitats i habilitats) des de les **diverses modalitats, ja siguin des de la sensibilització, la formació i accions educatives o fins i tot de suport i de tractament.**

Es constata que durant aquests anys s'ha estès, consolidat i diversificat el treball amb les competències parentals en les diverses modalitats. **S'ha avançat en l'anàlisi**, a partir de la sessió d'intercanvis realitzada, sota el títol: "Treballant les competències parentals en el Cicle Vital familiar", però queda pendent connectar una comunitat de pràctiques dels professionals que treballen aquest tema per continuar sistematitzant els treballs i avançar en una avaluació sistematitzada dels programes.

Els factors de vulnerabilitat, les fortaleces i la resiliència de cada família es quelcom que s'ha de considerar quan es treballen les competències parentals. En aquest sentit cal ser flexible i adaptar les intervencions, però també sistemàtics segons els objectius que es persegueixen.

Algunes propostes:

- **Posar ordre en tots els programes/accions** que existeixen (metodologies, sistematització...).
- **Avaluació dels programes** i accions per veure l'impacte real de les mateixes.
- Conèixer experiències i **bones pràctiques i posar-les a la web de famílies de bcn.cat**
- Impulsar noves metodologies incorporant la creativitat i el joc.
- Posar en marxa el suport a competències parentals i a les famílies **per a la infància mitjana de 4 a 11 anys, és a dir, durant el període de la primària escolar**, en que hi poca oferta, donat que la majoria de recursos i programes estan adreçats a infants de 0-3 i a l'adolescència.
- Promoure espais grupals familiars "d'iguals" per compartir i intercanviar vivències, necessitats, per afrontar moments de canvis importants (infància i adolescència, separacions/trencaments familiars, vellesa..).

10.- Abordar el tema de la violència filio-parental

La violència filio parental és un emergent, que posa de relleu la necessitat d'entomar **les situacions de conflicte entre adolescents i famílies** en sentit ampli. En aquest marc es donen situacions prou diferenciades atenent a les característiques de la família, els patrons de relació familiar, els tipus i intensitat de conductes que es donen etc... Per tant és un tema que cal entendre en la seva diversitat abans que mediàticament es redueixi a un fenomen social únic. És un **síntoma del malestar dels adolescents.**

Aquesta visió més amplia permetrà als professionals preveure diverses accions de caire preventiu, així com les possibilitats d'intervenció i abordatge familiar que cal fer, en cada fase o situació.

Algunes propostes

- Realitzar **una recerca aplicada** sobre la VFP i les situacions de conflicte de famílies i adolescents per tal de conèixer aquestes situacions i millorar les maneres de prevenir i intervenir.
- Promoure accions d'acompanyament en la criança, **treballar el vincle com a forma de prevenció.**

- Promoure **formació i suport tècnic per als professionals** dels diferents serveis per abordar i atendre aquestes situacions de manera preventiva, des d'un punt de vista psicosocial i educatiu però també en coordinació amb la xarxa de serveis relacionats (Salut, SM, Justícia, CAS...).

CONDICIONS DE VIDA DE LES FAMÍLIES

11.- Dissenyar un model d'intervenció en clau familiar a acció social

Els serveis Socials Bàsics atenen persones i famílies . Un dels seus objectius és atendre situacions de crisi familiar per diversos motius i també disfuncions familiar. Altres serveis d'acció social estan atenent també famílies, a partir de l'atenció al infant, a les persones grans o a les dones entre d'altres. **El tractament familiar és terapèutic i preventiu de majors disfuncions** internes i símptomes d'alguns del seus membres.

Algunes propostes

- Crear un **grup de treball per sistematitzar els diferents tipus de tractament per a famílies de dels diferents serveis que fan intervenció amb famílies.**
- Preveure el tractament familiar i grupal des dels serveis SSB, de forma compartida amb altres sistemes de serveis.

12.- Incorporar la mirada de cicle vital familiar a l'habitatge segons les necessitats de les diferents etapes.

És fonamental plantejar i promoure **models d'habitatge flexibles quan a estructura però també en quan a tinença**, que s'adaptin a cada moment a les necessitats i interessos del cicle vital de les persones, les parelles i les famílies.

La qüestió de l'habitatge és un tema cabdal i necessari per les famílies. El Pla per a l'Habitatge incorpora elements transversals i tot i que té en compte altres col·lectius, no s'inclou la família específicament. No obstant, sí que és necessari que el pla d'habitatge garanteixi una visió en clau de família i la consideri com una de les "poblacions diana" a la que cal enfocar la política d'habitatge.

Cal remarcar també com les condicions de l'habitatge (de salubritat, presència d'ascensor, pobresa energètica...) tenen una incidència directa en la salut, i en especial pels infants i les persones grans.

Algunes propostes:

- **Models d'habitatge flexible (tinença i espais)** segons cicle vital familiar.
- Prioritzar l'habitatge, sobretot, per a les **famílies sense llar. Treballar les competències parentals també en el "Housing First"**.
- Garantir-ne el dret a l'habitatge (projectes de caire preventiu, ajuts al lloguer, mediació residencial, ajuts a la rehabilitació, habitatge compartit, convenis amb entitats).

13.- Desenvolupar i ampliar programes integrals i comunitaris per prevenir i tractar situacions de vulnerabilitat de les famílies estimulant les capacitats de resiliència, així com donant suport a respostes col·lectives i d'autoorganització de la comunitat.

La crisi va afectar a les dinàmiques de les famílies i a l'estat d'ànim dels seus/ves membres. Algunes d'aquestes situacions lluny d'haver-se superat **han esdevingut estructurals** sobre tot en alguns territoris, degut a múltiples factors com ara, **la precarietat laboral, el cost de l'habitatge i les disfuncions relacionals i psicosocials** que s'han produït a l'interior de la família i la seva xarxa social. Per aquest motiu **no podem parlar solament d'una situació conjuntural, ni solament de situacions individuals i familiars, sinó que cal desenvolupar respostes col·lectives i comunitàries** implicant a tot el teixit social de determinats territoris.

L'ajuda econòmica extraordinària dels fons d'infància 0-16, és una ajuda paliativa, que ha tendit a universalitzar-se i que significa un suport per a moltes famílies amb infants. Caldria repensar com abordem la problemàtica de **la pobresa infantil des d'un vessant més integral i global**. Els infants han de ser subjectes de dret, però els infants i adolescents són pobres, perquè la seva unitat familiar és pobre. Es fa necessari seguir desenvolupant i ampliant programes per prevenir i tractar aquestes situacions a nivell individual, familiar però també col·lectiu. Cal fer especial esment a les famílies que han perdut la llar.

Cal assenyalar i potenciar l'important rol dels Serveis Socials Bàsics pel que fa a la posada en marxa de projectes d'atenció grupal i comunitària innovadors, com a recurs integral de referència per a l'atenció, suport i acompanyament a les famílies.

Volem ressaltar dos eixos de treball prioritaris per a les famílies que han patit els efectes de la crisi (considerant-la com a un efecte estructural i no conjuntural):

- **Posta en marxa de rendes mínimes garantides a les famílies tenint en compte l'infant com a subjecte de dret.**
- **Mesures, projectes i iniciatives per estimular la resiliència de les famílies i iniciatives dels seus membres per fer front a la situació i fomentar iniciatives col·lectives i comunitàries.**

Algunes propostes

- Desenvolupar la **renda mínima garantida familiar** com un únic ajut front diversos habitatges, alimentació, educació...que garanteixi l'accés a la cobertura de necessitats bàsiques al llarg del cicle vital.
- Cal millorar els **sistemes de tarificació** (d'una banda el concepte i d'altra banda, millorar els criteris), que actualment afecten a famílies vulnerables però també cada vegada més a la **classe mitjana**.
- Potenciar el projecte específic iniciat pel Consorci **"Institut a temps complet"** en Instituts d'alta complexitat com a fórmula per abordar **l'atenció alimentària als adolescents i joves**.

ANNEXOS

ANNEX 1. ESTRUCTURA ORGANITZATIVA DEL SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PLA

▶ Grup Motor:

- Departament de Promoció de Gent Gran
- Departament de Gestió de Sistemes d'Informació
- Departament d'Infància i Família
- Departament de Joventut
- Departament de Planificació i Processos
- Departament de Transversalitat de Gènere
- Departament d'Usos dels temps i economia de les cures
- Institut de Serveis Socials (IMSS)
- Institut Municipal d'Educació (IMEB)
- Districte

▶ Taules tècniques transversals

▶ de l'Àrea de Drets Socials. Composada per:

- Atenció a Persones Vulnerables
- Atenció i acollida a immigrants
- Comunicació
- Espai Públic
- Feminismes i LGTBI
- Gent Gran
- Habitatge
- Infància i Família
- Institut Municipal de Persones amb Discapacitat
- Institut Municipal d'Educació
- Institut de Serveis Socials
- Participació Social
- Promoció d'infància, adolescència i gent gran
- Recerca i Coneixement
- Salut

▶ de Ciutat. Composada per:

- Acció Comunitària
- Barcelona Activa
- Consorci de Biblioteques de Barcelona
- Consorci d'Educació de Barcelona
- Direcció de Comerç i Consum
- Ecologisme, urbanisme i mobilitat

- Institut de Cultura de Barcelona
- Institut Municipal d'Hisenda
- Institut Barcelona Esports
- Temps i Economia de les cures

▶ **Territorial de Districtes.** Composada per:

- Ciutat Vella
- Eixample
- Sants-Montjuïc
- Les Corts
- Sarrià-Sant Gervasi
- Gràcia
- Horta-Guinardó
- Nou Barris
- Sant Andreu
- Sant Martí

ANNEX 2. SERVEIS I PROGRAMES D'ATENCIÓ I SUPORT A FAMÍLIES

SERVEIS

SERVEIS ESPECÍFICS PER A FAMÍLIES
Atenció a persones i famílies als Centres de Serveis Socials: 40 centres
Atenció a persones i famílies sense sostre (SIS)
Atenció a famílies itinerants i en assentaments (SISFA ROM)
Atenció a famílies itinerants i en assentaments (SASPI)
Servei d'Atenció Domiciliària Familiar
Espais familiars per a infants 0-3 anys i de suport educatiu per a famílies (6 serveis)
Servei de Famílies Col·laboradores
Centres per l'atenció integral i integrada a les famílies amb infants 0-6 anys (PAIDOS): 3 centres
Centre per a Famílies amb Adolescents
Servei d'Orientació sobre Drogues: assessorament familiar sobre drogues amb fills consumidors

ALTRES SERVEIS RELACIONATS
Servei Especialitzat d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (SEAIA): 13 equips
Xarxa de centres oberts: 2 centres municipals, 23 de conveniats.
Xarxa de Punts d'Informació Jove (XPIJ): 10 punts d'informació
Xarxa Jove Informa't i Participa als IES (JIP): 73 punts d'informació
Equip d'Atenció a la Dona
Servei d'Atenció a Homes
Serveis d'Atenció a Nens i Nenes
Centre d'acolliment temporal d'urgència per situacions de violència masclista

PROGRAMES D'ATENCIÓ I SUPORT A FAMÍLIES

PROGRAMES	
Atenció social	<ul style="list-style-type: none">○ Programa "Noves famílies": Servei d'acompanyament al reagrupament familiar○ Xarxa de suport a les famílies cuidadores○ Grups d'ajuda mútua○ "Cases d'infants" (rehabilitació de famílies amb infants en risc)○ "Jo torno a casa"○ Programes de suport per a l'accés i el manteniment de l'habitatge○ Programes d'orientació i recerca de feina○ Pla de xoc per a l'ocupació juvenil

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ajuts econòmics d'inclusió ○ Programes de reforç per a famílies amb necessitats bàsiques no cobertes ○ Programa "Respir" per a famílies cuidadores de persones amb dependència
Salut	<ul style="list-style-type: none"> ○ "Fem salut" ○ Grups d'ajuda mútua ○ "Obertament" (salut mental) ○ Aprenentatge emocional a les escoles ○ Programa "Salut i Escola" ○ "Consells per a ser una família saludable" (tallers a les escoles) ○ Programa de Prevenció de l'Obesitat Infantil a Barcelona (POIBA) ○ Programa de consell sobre salut sexual i reproductiva per a dones autòctones i immigrants (SIRIAN)
Educació	<ul style="list-style-type: none"> ○ "Programa d'habilitats i competències parentals" (Agència Salut) ○ Escola i tallers de pares i mares (famílies) ○ Espais complementaris adreçats a famílies en equipaments socioeducatius (casals infants, centres oberts...) ○ Ludoteca en família ○ "Racó de pares i mares" (xarxa de biblioteques) ○ Programa de suport educatiu a les famílies (IMEB) ○ "Ja tenim un fill", "Benvingut nadó" ○ "Primeres passes" (xarxa de biblioteques) ○ "Canviem-ho" (implicació dels homes en la coresponsabilitat) ○ "Aprendre amb la gent gran" ○ Programa de suport a la lectura ○ "Com funciona Barcelona?" ○ Pla de prevenció de residus municipals ○ Accions formatives per a les famílies a les escoles bressol municipals.
Esports	<ul style="list-style-type: none"> ○ Esport escolar ○ "Diumenges esportius" ○ "Compta fins a tres" ○ "Convivim esportivament"
Cultura	<ul style="list-style-type: none"> ○ Música als parcs ○ "Lletra petita" (xarxa de biblioteques) ○ Clubs de lectura juvenil (xarxa de biblioteques) ○ Tallers de descoberta de lectura (xarxa de biblioteques) ○ Cicles temàtics (xarxa de biblioteques) ○ Cicle de cinema per a infants i famílies

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Activitats per a infants i famílies als museus
Comunitat	<ul style="list-style-type: none"> ○ Banc del Temps ○ Xarxa NUST ○ Dossiers del temps ○ Temps de barri, temps educatiu compartit ○ Patis escolars oberts al barri ○ Xarxa d'horts urbans ○ "El pregó de la Laia" ○ "A l'estiu Barcelona t'acull" ○ "Temps per tu"

ANNEX 3. INICIATIVES ADREÇADES A FACILITAR I FER ARRIBAR INFORMACIÓ A LES FAMÍLIES

	2014	2015	2016
Any Internacional de la Família	<ul style="list-style-type: none"> - Estratègia comunicació de l'Any Internacional de la Família (Conciliació laboral, economia familiar i TICS) - Manual d'identitat gràfica de la campanya i la seva adaptació a diferents productes - WEB Any de la família. - Banners adaptats diferents webs municipals - 6 capsules (vídeos) que difonen els valors a través de microhistòries familiars. - Difusió d'actes (inaugural, acte central,...) a premsa, internet, elements comunicatius, etc. - Agenda per reforçar els actes 	Acte de cloenda Any Internacional de la Família	
Altres actes i esdeveniments	<ul style="list-style-type: none"> - Festa de la Infància: Postal de promoció dels valors amb un joc al dors - Convenció dels Drets dels infants (25è aniversari) 	<ul style="list-style-type: none"> - Festa de la Infància - 1ª Fira de Comerç responsable 	- 2 ^a Fira de Comerç Responsable
Publicacions i materials adreçats a famílies	<ul style="list-style-type: none"> - Llibre de l'Ona i la seva família - Joc de Cartes de les Famílies de Barcelona. - Publicació "Audiència Pública als nois i noies de Barcelona. La ciutat digital. Les tecnologies al servei de les persones". - Manual d'identitat gràfica de la campanya i la seva adaptació a diferents productes. - Pla de Família: Infografia dinàmica i estàtica - Pla de Família (versió completa) 	<ul style="list-style-type: none"> - Pla de Família en Lectura Fàcil i accessible en anglès - Pla de Família en Lectura Fàcil i accessible en català - I vostè, com està? Xarxa de Famílies Cuidadores 	No s'ha fet res específicament de família.
Difusions	Elaboració de difusions d'actes Any Internacional de la Família (inaugural, acte central,...) a	- Torretes, cartell, invitació de l'acte de cloenda any internacional de la família	<ul style="list-style-type: none"> - Reedició díptic Centres Oberts - Reedició díptic i cartell

	<p>premsa, Internet, elements comunicatius, etc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cartell i fulletó del programa d'activitats de la Festa de la Infància - Presentació vídeos per difondre els drets dels Infants i la lluita contra els tòpics. Dia Internacional dels Drets Humans (roll up, imatge mailing) - Actualització díptic famílies col·laboradores - Actualització díptic espai familiar i centre oberts de Sant Martí 	<p>famílies col·laboradores</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cartell i flyer del servei Aquí t'escoltem - Tríptic Servei adolescents i famílies - Cicle cinema Drets dels infants (roll up, bàners, cartell, díptic).
<p>Campanya de vacances d'estiu</p>	<p>Oferta d'activitats d'estiu per infants i joves per fer en família (2014, prova pilot al districte de Sant Andreu).</p> <p>Elaboració de la Guia, cartell, baners, banderoles, opis, pla de mitjans i postals.</p>		

ANNEX 4. ACTIVITATS ALS CENTRES CÍVICS ADREÇADES A LES FAMÍLIES

Ciutat Vella	Tallers, sortides, colònies, celebració calendari festiu, tallers familiars, cinemes, divendres familiars, <i>maker</i> en família. Hi participen infants amb els seus pares.
Eixample	Els centres cívics tenen una programació estable d'activitats adreçades a famílies: espectacles, conta-contes, gimcanes, cultura popular i cursos i tallers de programació estable. Alguns centres cívics tenen el servei de casal infantil que també organitza activitats adreçades a famílies.
Les Corts	Activitats entorn calendari festiu anual Activitats específiques com Dia Internacional de les persones amb discapacitat, Dia de la Infància, etc. Activitats solidàries amb col·laboració amb entitats Programació pròpia de l'equipament: mercat intercanvi joguines, estiu, espectacles teatre, titelles...
Nou Barris	Activitats a 5 Centres Cívics i 5 Casals de Barri, més el Castell de Torre Baró, que és un equipament cultural nou que es situa també en el llistat de CC i CB. Tota aquests equipaments desenvolupen 306 accions, entre tallers i activitats diverses, de les quals 11 estan adreçades a famílies: <i>Tu contes, Espai familiar, Dissabtes familiars, En Família, Festival de criança de 9B, Teatre familiar, Fireta de nadal, Cavalcada de reis, Diverteix-te en família, Tallers per a famílies.</i> Tots són iniciatives i espais destinats, sobretot, als més petits i els seus pares, artístics, d'esbarjo, tradicionals, seguin noves tendències, culturals.
Sant Andreu	Els tallers, activitats i altres iniciatives dels Centres Cívics adreçades al públic infantil, es plantegen en clau de família.

* Correspon a informació proporcionada per alguns districtes durant la recollida de dades al febrer de 2017.

ANNEX 5. PROGRAMES D'INFORMACIÓ, FORMACIÓ, EINES I ACOMPANYAMENT A LES COMPETÈNCIES PARENTALS

Servei /Equipament	Programes, projectes i serveis
<p>Ludoteques i Casals i espais infantils</p>	<p>Ciutat Vella: Grup d'habilitats parentals del Raval, dinamitzat des del Centre de Serveis Socials de Raval Nord-Xafir/ Grup d'habilitats parentals Casc Antic, dinamitzat pel CSS-Casc Antic amb 4 escoles de la zona / Grup d'habilitats parentals de la Barceloneta, dinamitzat per les infermeres comunitàries de l'Agència de Salut Pública de Barcelona / Grup de criança i acompanyament del Casal Familiar Drassanes (permet la participació i interacció dels pares i mares amb fills de diverses procedències, potenciant les seves habilitats. L'espai setmanal sempre està dinamitzat per una animadora del Centre Cívic Drassanes) /Grup de criança Tribu Sugurú: cessió d'ús a l'Espai de Mar per aquesta associació sense ànim de lucre de criança compartida de dilluns a divendres de 10-14h amb dos adults com a referència diària / Exposició sobre el Joc de cartes de les famílies de Barcelona. Nous models familiars i valors a potenciar. Promou el diàleg i la reflexió vers la família, la diversitat i els valors. Expositat a l'Equipament Infantil de la Barceloneta. Competència parental d'acompanyament a la lectura: Projecte Lecxit (escoles Drassanes, Milà, Pere Vila i Mediterrània) en la dimensió del projecte que contempla accions adreçades als pares i mares, per a que puguin acompanyar en l'animació a la lectura dels seus fills/es.</p> <p>Eixample: Tallers i xerrades als Casals infantils sobre valors, co-educació, etc. Per ex: "Café de Pares" al Casal infantil Cotxeres Borrell, el taller de "coeducació" al Casal infantil Sagrada Família o el taller de Taller de "Prevenició d'abús en la infància" en el Centre Cívic Cotxeres Borrell.</p> <p>Sants-Montjuïc: Al 2016 hi ha hagut assessorament familiar individualitzat sobre el joc i la joguina. Servei que es dona a les tres ludoteques que té el districte. És un servei que s'ofereix de forma oberta a totes les famílies dels infants que són usuaris de les tres ludoteques. Recollim el servei de cada una de les tres ludoteques com indicador ludoteques: s'han fet un total de 1729 consultes/assessoraments a famílies. A banda, dos ludoteques ofereixen el servei a la franja de petits de 0 a 3 anys que han realitzat activitats de dinamització de joc amb pares i mares infants. S'han fet 159 activitats dirigides i tallers amb pares i mares i infants. Cal destacar també l'activitat comunitària "Per nadal , tota joguina val?". 4 dies d'activitat durant el matí i la tarda i 3.221 persones assistents.</p> <p>Les Corts: Ludoteca Guitard: Programa de sessions "Crèixer amb família" i altres activitats organitzades durant el curs, així com la recollida joguines. Ludoteca "La Tardor": Programa 0-3 i Famílies a l'espai familiar. Taller de teatre en família com a eina de resolució de conflictes. 239 famílies han participat en Espais familiars, accions d'estimulació familiar i sessions formatives amb les famílies i el programa "Crèixer en família".</p> <p>Sarrià-Sant Gervasi: 836 famílies han participat en activitats a l'Espai familiar El Petit Drac (Espai de joc i relació; Espai Nadó; Casal d'estiu en família; tallers familiars) i Espai infantil Sagnier (Xerrades familiars; tallers familiars; Grups de criança: grup d'al·letament / grup d'embaràs, part i post part), així com a l'Espai Ludoteca CC Sarrià.</p> <p>Horta-Guinardó: Tallers per a mares i pares, reunions regulars de seguiment dels infants, activitats de dinamització, trobades per enfortir relacions paterno-filials a través del joc en els Casals i Espais infantils del Districte. 530 accions realitzades per a donar suport a les competències parentals: Cicles de xerrades, taules, presentacions, conferències, diada del joc, joc en família...etc. Cal fer referència també l'Espai Interxarxes, Xarxa 0-18.</p>

	<p>Nou Barris: Casals infantils i ludoteques de la xarxa municipal: tallers amb famílies, xerrades formatives / Espai diari Druida (conveni amb el districte). Espai familiar La Guineueta (La Masia de La Guineueta): ofereixen un espai per millorar les competències parentals, compartir el temps, els jocs i les relacions. Tenen dos agrupacions per edats: Petita infància (de 0 a 3 anys) i Espai de joc (de 3 a 6 anys), en cada una de les quals tenen 4 grups./ Espai petita infància i ludoteca. Racó de joc (Associació Juvenil Sociocultural de Prosperitat): és un espai també dividit en dues agrupacions: 0-4 anys i 4-6 anys, per millorar les competències parentals, compartir el temps, els jocs i les relacions/ Espai familiar Verdun: ofereixen un espai per millorar les competències parentals, compartir el temps, els jocs i les relacions. Casals infantils i ludoteques de la xarxa municipal: tallers amb famílies, xerrades formatives (conveni amb empresa com a xarxa) Aquest any 2016 s'ha iniciat l'Espai Familiar El Torrent: espai 0-3 per jugar. Sant Andreu: Grup de Criança, xerrades per pares i mares, Suport a les famílies en entrevistes als equipaments. Sant Martí: Un total de 100 famílies han participat en les accions dels Casals i Ludoteques: 38 famílies a Sant Martí, 32 famílies a la Vela, 6 famílies a Xalet del Clot i 24 famílies a Mª Gracia Pont.</p>
<p>Districtes (Competències parentals adreçades famílies amb adolescents) *</p>	<p>Ciutat Vella: Casal Familiar del Casal d'Infants del Raval (recursos de suport integral a les famílies per tal d'enfortir les seves capacitats davant les situacions de vulnerabilitat social), Espai Familiar Cadí, altres projectes subvencionats significatius i singulars (projecte Afluents-Servei Solidari, projectes sociofamiliars-AeirRaval) Horta-Guinardó: Xerrades, conferències, tallers dins del programa de suport educatiu a les famílies i activitats de dinamització Sants-Montjuïc: Suport a les famílies dels adolescents del servei municipal de lleure educatiu Espai 12@16". Al 2016 s'han fet dos activitats obertes i han participat 31 famílies. Nou Barris: Xarxa Municipal: Casals infantils: Canyelles, Les Roquetes, Vallbona, Ciutat Meridiana. Ludoteques: La Guineu, Sòller. Sant Andreu: xerrades lligades a les AMPAs o a L'espai Jove Garcilaso.</p>

* Correspon a informació proporcionada per alguns districtes durant la recollida de dades al febrer de 2017.

ANNEX 6. ACTIVITATS ADREÇADES A FAMÍLIES PROMOGUDES PER EQUIPAMENTS DE TEMÀTICA AMBIENTAL

Eixample	Activitats	<p><u>Centres Cívics:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Renova Joguines: casal infantil Fort Pienc, casal infantil Urgell, casal infantil Cotxeres Borrell i casal infantil Sagrada Família ○ Taller Reparació de Joguines: casal infantil Cotxeres Borrell, casal infantil Urgell, casal infantil Fort Pienc ○ Reciclatge de roba: casal infantil Urgell. <p><u>Altres activitats al Districte:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Aula Ambiental de la Sagrada Família: activitats familiars en festes majors dels barris (Sant Antoni, Sagrada Família, Dreta, Fort Pienc i Esquerra), ○ Participació en la Festa dels Casals Infantils de primavera amb una eco-gimcana i en l'activitat de dinamització territorial del barri de la Sagrada Família promoguda pel casal infantil Sagrada Família.
	Participants	<ul style="list-style-type: none"> ○ 155 persones als Centres Cívics. ○ 325 persones a les altres activitats del Districte.
Sarrià -Sant Gervasi	Activitats	<p><u>Centres Cívics:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ecocastors: Land Art, Avui fem. ○ Ecocastors nadalencs. ○ Taller d'hort urbà (amb motiu de la setmana de la natura).
	Participants	<ul style="list-style-type: none"> ○ 77 famílies
Nou Barris	Activitats	<p><u>Centres Cívics:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Tallers familiars del Castell de Torre Baró. <p><u>Altres activitats al Districte:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Festa Major: Tallers de medi ambient per la família.
	Participants	<ul style="list-style-type: none"> ○ 79 famílies als Centres Cívics. ○ 150 Famílies a les altres activitats del Districte.
Sant Andreu	Activitats	<p><u>Centres Cívics:</u> 1 activitat</p> <p><u>Altres activitats al Districte:</u> 10</p>
	Participants	<p><u>Centres Cívics:</u> 5 famílies</p> <p><u>Altres activitats al Districte:</u> 108</p>
Les Corts	Activitats	<ul style="list-style-type: none"> ○ 4 activitats
	Participants	<p><u>Centres Cívics:</u></p> <p>62 (Càlcul aproximat a partir del nombre de participants a les activitats).</p>

* Correspon a informació proporcionada per alguns districtes durant la recollida de dades al febrer de 2017.

ANNEX 7. CONVOCATÒRIA I PARTICIPANTS A LA SESSIÓ DE TREBALL DE BALANÇ DEL PLA

La convocatòria va ser la següent:

SESSIÓ DE BALANÇ
DEL PLA MUNICIPAL
DE FAMÍLIA
2013-2016

Divendres, 28 d'abril de 2017

11:30h a 14:30h

Palau Macaya

Psg. Sant Joan, 108

Barcelona

Desenvolupament de la sessió

11.30-12.15h Presentació de resultats balanç 2013-2016

12.15-13:30h Debat i reptes de futur

- Participació i autoorganització de les famílies en la comunitat?
- Harmonització d'horaris familiars i coresponsabilitat dels diferents membres del grup familiar en el rol de la cura?
- Suport al desenvolupament de les funcions parentals ?
- Orientació en les dificultats del cicle vital i les transicions familiars?
- Apoderament i resiliència de les famílies ?
- Les condicions de vida de les famílies: necessitats bàsiques, renda bàsica, habitatge, salut.....?
-?

13.30-14.30h Treball en comú

Hi van participar 32 professionals que detallem a continuació:

1. Alicia Aguilera, Dept. Joventut
2. Rosa Alemany, EAIA
3. Sensi Arquillo, Dept. Participació Social
4. Sílvia Arranz, Dept. Planificació i Processos
5. Jordi Bautista, CSS Ciutat Vella
6. Mónica Cano Baselga, CSS Sant Andreu
7. Àngels Campos, Dept. Planificació i Processos
8. Carmina Català, Dept. Planificació i Processos
9. Josep Mª Comorera, CSS Les Corts
10. Estel Crusellas, CIRD
11. Marta Fité, IMSS
12. Bea Garcia Idoate, Temps i Economia de les cures
13. Amor González, CSS Sants Montjuic
14. Maria Iborra, CSS Nou Barris
15. Eva Jou, Habitatge
16. Roser Latorre, Centre de famílies adolescents
17. Pilar LLeonart, IMEB
18. Ana López Anguera, Espai Públic
19. Marta Mariñas, SARA
20. Silvia Marteles, Dept. Planificació i Processos
21. Glòria Martínez, Dept. Promoció Infància
22. Elena Mas, Dept. Promoció Gent Gran
23. Montse Martín Lahoz, EAIA
24. Mariona Moratona, Directora Serveis per Adolescents i Famílies
25. Isabel Moreno Gómez, CSS Ciutat Vella
26. Laura Porzio, Dept. Planificació i processos
27. Claudia Raya, Dept. Família i Infància
28. Meritxell Saez, Feminismes i LGTBI
29. Neus Saperas, CSS Sant Antoni
30. Marina Sánchez Casanovas, Dept. Immigració
31. Esteve Segura, SAH
32. Joan Triadú, CSS Sarrià Sant Gervasi